

U S T A W A

z dnia

o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje zasady odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń z tego tytułu w postępowaniu cywilnym.

Art. 2. Określenia użyte w ustawie oznaczają:

- 1) naruszenie prawa konkurencji – naruszenie zakazów określonych w art. 101 lub w art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwanego dalej „TFUE”, lub zakazów określonych w art. 6 lub art. 9 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 229);
- 2) przedsiębiorca – przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów;
- 3) kartel – porozumienie lub praktyki uzgodnione przez co najmniej dwóch przedsiębiorców, którzy są wobec siebie konkurentami, zmierzające do koordynowania działań konkurencyjnych na rynku lub do wpływania na istotne czynniki konkurencji, w szczególności polegające na ustalaniu lub koordynowaniu cen nabycia lub sprzedaży lub innych warunków transakcji handlowych, w tym odnośnie do praw własności intelektualnej, ustalaniu poziomu produkcji lub sprzedaży, podziale rynków i klientów, w tym na zмовie przetargowej, ograniczeniu przywozu lub wywozu lub działaniach antykonkurencyjnych podejmowanych przeciwko innym konkurentom;
- 4) sprawca naruszenia – przedsiębiorcę, który dokonał naruszenia prawa konkurencji;

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (Dz. Urz. UE L 349 z 05.12.2014, str. 1).

- 5) organ ochrony konkurencji – Komisję Europejską, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 6) program łagodzenia kar – program, który ma zastosowanie do naruszeń zakazów określonych w art. 101 TFUE lub zakazów określonych w art. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w ramach którego uczestnik tajnego kartelu, niezależnie od innych jego uczestników, podejmuje współpracę z organem ochrony konkurencji przez dobrowolne dostarczenie dowodów lub informacji dotyczących wiedzy uczestnika o kartelu oraz jego roli w kartelu, w zamian za co, w drodze decyzji lub zaprzestania prowadzenia postępowania, uczestnik ten zostaje zwolniony z kary pieniężnej za udział w kartelu lub kara ta zostaje obniżona;
- 7) oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar – dobrowolne przedstawienie przez przedsiębiorcę lub osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą, ustnie lub na piśmie, specjalnie w celu przedłożenia organowi ochrony konkurencji, aby uzyskać zwolnienie z kary pieniężnej lub jej obniżenie w ramach programu łagodzenia kar, dowodów lub informacji dotyczących posiadanej wiedzy o kartelu oraz roli w kartelu składającego oświadczenie, z wyłączeniem wcześniej istniejących informacji;
- 8) wcześniej istniejące informacje – dowody lub informacje istniejące niezależnie od postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, bez względu na to, czy znajdują się w aktach tego postępowania;
- 9) propozycja ugodowa – oświadczenie dobrowolnie złożone przez przedsiębiorcę organowi ochrony konkurencji, zawierające przyznanie się przez przedsiębiorcę do udziału w naruszeniu prawa konkurencji i do odpowiedzialności za to naruszenie lub rezygnację z ich kwestionowania, sporządzone w celu umożliwienia organowi ochrony konkurencji przyspieszenia lub uproszczenia postępowania;
- 10) podmiot zwolniony z kary – przedsiębiorcę lub osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą zwolnioną z kary pieniężnej przez organ ochrony konkurencji w ramach programu łagodzenia kar;
- 11) nadmierne obciążenie – różnicę między ceną faktycznie zapłaconą a ceną, która obowiązywałaby, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji;
- 12) ugoda – ugodę zawartą przed sądem, ugodę zatwierdzoną przez sąd oraz każdą ugodę, przez którą sprawca naruszenia i poszkodowany rozwiązują poza sądem spór dotyczący roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji;

- 13) nabywca bezpośredni – osobę fizyczną lub prawną, która nabyła bezpośrednio od sprawcy naruszenia produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji;
- 14) nabywca pośredni – osobę fizyczną lub prawną, która nabyła od nabywcy bezpośredniego lub kolejnego nabywcy produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji, lub produkty lub usługi będące pochodnymi takich produktów lub usług, lub zawierające takie produkty lub usługi;
- 15) mały lub średni przedsiębiorca – małego lub średniego przedsiębiorcę w rozumieniu zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącego definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich (Dz. Urz. L 124 z 20.05.2003, str. 36).

Rozdział 2

Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji

Art. 3. 1. Sprawca naruszenia jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek przez naruszenie prawa konkurencji, chyba że nie ponosi winy.

2. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459), zwanej dalej „Kodeksem cywilnym”, o czynach niedozwolonych.

Art. 4. 1. Jeżeli naruszenie prawa konkurencji skutkowało nadmiernym obciążeniem dla nabywcy bezpośredniego, a nabywca pośredni nabył produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie, lub produkty lub usługi będące pochodnymi produktów lub usług, których dotyczy naruszenie, lub zawierające takie produkty lub usługi, domniemywa się, że nadmierne obciążenie zostało przerzucone na nabywcę pośredniego.

2. Na domniemanie, o którym mowa w ust. 1, może powołać się wyłącznie nabywca pośredni, który dochodzi naprawienia szkody wynikającej z przerzucenia na niego nadmiernego obciążenia.

Art. 5. 1. Mały lub średni przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność solidarną wyłącznie wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, jeżeli:

- 1) jego udział w rynku właściwym jest niższy niż 5% przez cały okres trwania naruszenia oraz
- 2) poniesienie przez niego odpowiedzialności solidarnej bez ograniczeń wynikających z niniejszego przepisu stanowiłoby nieodwracalne zagrożenie dla ekonomicznej

opłacalności jego działalności i skutkowałoby całkowitą utratą wartości jego przedsiębiorstwa

– chyba że mały lub średni przedsiębiorca pełnił kierowniczą rolę w naruszeniu prawa konkurencji lub nakłonił innych przedsiębiorców do udziału w tym naruszeniu lub uprzednio organ ochrony konkurencji lub sąd stwierdził naruszenie przez niego prawa konkurencji.

2. Podmiot zwolniony z kary ponosi odpowiedzialność solidarną wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, a wobec pozostałych poszkodowanych tylko wówczas, gdy uzyskanie pełnego odszkodowania od innych sprawców naruszenia nie jest możliwe.

3. Wysokość kwoty, której na podstawie art. 441 § 2 Kodeksu cywilnego może żądać sprawca naruszenia, który naprawił szkodę, od podmiotu zwolnionego z kary nie może być wyższa niż wysokość szkody wyrządzonej przez podmiot zwolniony z kary jego bezpośrednim lub pośrednim nabywcą lub dostawcą. Ograniczenie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, nie ma zastosowania, jeżeli szkoda dotyczy poszkodowanego niebędącego bezpośrednim lub pośrednim nabywcą lub dostawcą któregośkolwiek ze sprawców naruszenia ponoszących odpowiedzialność solidarną.

Art. 6. 1. W przypadku zawarcia przez poszkodowanego ugody z jednym ze sprawców naruszenia ponoszących odpowiedzialność solidarną, poszkodowany może żądać od pozostałych sprawców naprawienia szkody pomniejszonej o część odpowiadającą kwocie, do której zwrotu, zgodnie z art. 441 § 2 Kodeksu cywilnego, byłby zobowiązany sprawca naruszenia, który zawarł ugodę.

2. W zakresie, w jakim poszkodowany nie może uzyskać naprawienia szkody od pozostałych sprawców zgodnie z ust. 1, może on żądać takiego naprawienia od sprawcy naruszenia, z którym zawarł ugodę, chyba że ugoda stanowi inaczej.

Art. 7. Domniemywa się, że naruszenie prawa konkurencji wyrządza szkodę.

Art. 8. Jeżeli podstawą ustalenia odszkodowania są ceny z daty innej niż data ustalenia odszkodowania, poszkodowanemu naruszeniem prawa konkurencji należą się również odsetki w wysokości stopy referencyjnej NBP za okres od dnia, z którego ceny stanowiły podstawę ustalenia odszkodowania, do dnia wymagalności roszczenia o naprawienie szkody.

Art. 9. 1. W przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze Kodeksu cywilnego, wynosi pięć lat, a jego bieg nie rozpoczyna się przez czas trwania

naruszenia. Bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie drugie Kodeksu cywilnego, rozpoczyna się od dnia zaprzestania naruszenia.

2. Bieg przedawnienia ulega zawieszeniu z chwilą:

- 1) wszczęcia przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postępowania antymonopolowego lub
- 2) wszczęcia przez Komisję Europejską lub organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej postępowania przeciwko sprawcy naruszenia prawa konkurencji

– którego przedmiotem jest naruszenie będące podstawą roszczenia o naprawienie szkody. Zawieszenie ustaje po upływie roku od uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego naruszenie prawa konkurencji lub zakończenia postępowania w inny sposób.

Rozdział 3

Zasady dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym

Art. 10. Sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji należą do właściwości sądów okręgowych.

Art. 11. Powództwo w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji można wytoczyć także przed sąd, przed którym toczy się już postępowanie w sprawie o naprawienie szkody wyrządzanej przez to samo naruszenie prawa konkurencji.

Art. 12. 1. W przypadku gdy przed kilkoma sądami toczą się w pierwszej instancji postępowania w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji, każdy z tych sądów może zwrócić się do pozostałych o przekazanie mu tych spraw w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia, jeżeli przemawiają za tym względy celowości, a w szczególności potrzeba uniknięcia sprzecznych orzeczeń.

2. Sąd, do którego inny sąd zwrócił się o przekazanie, przekazuje sprawę, jeżeli nie sprzeciwiają się temu zasady ekonomii postępowania sądowego toczącego się przed tym sądem.

Art. 13. 1. Organizacje pozarządowe zrzeszające przedsiębiorców, do których zadań statutowych należy ochrona rynku przed praktykami stanowiącymi naruszenie prawa konkurencji, mogą, za zgodą powoda będącego przedsiębiorcą wyrażoną na piśmie, wytoczyć

powództwo na jego rzecz lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu w sprawie objętej zakresem niniejszej ustawy.

2. Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona konsumentów, mogą, za zgodą powoda będącego konsumentem wyrażoną na piśmie, wytoczyć powództwo na jego rzecz lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu w sprawie objętej zakresem niniejszej ustawy.

Art. 14. Sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron w związku z podjętą próbą pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu.

Art. 15. Strony są obowiązane przedstawić na zarządzenie sądu posiadane przez nie informacje o:

- 1) toczących się z ich udziałem innych postępowaniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji;
- 2) orzeczeniach wydanych w innych postępowaniach, o których mowa w pkt 1.

Art. 16. 1. Sąd, na pisemny wniosek powoda, który uprawdopodobnił swoje roszczenie i zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania, może nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawić środek dowodowy służący stwierdzeniu faktu istotnego dla rozstrzygnięcia, znajdujący się w ich posiadaniu. Wyjawienia środka dowodowego znajdującego się w posiadaniu powoda lub osoby trzeciej może żądać również pozwany, który zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania.

2. Jeżeli wniosek dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, sąd może nakazać organowi ochrony konkurencji wyjawienie takiego środka tylko wówczas, jeżeli jego uzyskanie od strony przeciwnej lub osoby trzeciej jest niemożliwe lub nadmiernie utrudnione.

Art. 17. 1. Oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar i propozycje ugodowe nie podlegają wyjawieniu. Jeżeli jedynie część dokumentu stanowi oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar lub propozycję ugodową, dokument podlega wyjawieniu w pozostałej części.

2. Informacje sporządzone przez osobę fizyczną lub osobę prawną specjalnie na potrzeby postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje sporządzone przez organ ochrony konkurencji i przekazane stronom w toku tego postępowania oraz wycofane

propozycje ugodowe mogą być wyjawione jedynie po zakończeniu postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji.

Art. 18. 1. Wniosek o wyjawienie środka dowodowego jest sporządzany zgodnie z wymaganiami przewidzianymi dla pisma procesowego.

2. We wniosku wskazuje się nadto fakt podlegający stwierdzeniu oraz środek dowodowy wraz z jego możliwie dokładnym opisem. W przypadku wniosku obejmującego kilka środków dowodowych jednego rodzaju wskazuje się w szczególności ich rodzaj, przedmiot, czas i miejsce powstania, a także inne istotne cechy umożliwiające identyfikację tych środków.

Art. 19. 1. Wniosek o wyjawienie środka dowodowego może być rozpoznany na posiedzeniu niejawnym.

2. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłuchuje osobę, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego albo żąda od niej oświadczenia na piśmie.

3. Jeżeli wniosek dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, przed wydaniem postanowienia sąd informuje o wniosku ten organ i oznacza termin, w którym organ może przedstawić stanowisko co do tego, czy nie zachodzi przesłanka, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3.

Art. 20. 1. Sąd oddala wniosek o wyjawienie środka dowodowego, jeżeli:

- 1) wniosek nie spełnia wymagań, o których mowa w art. 16 lub art. 18 ust. 2, lub
- 2) zgodnie z art. 17 środek dowodowy nie podlega wyjawieniu, lub
- 3) wyjawienie środka dowodowego byłoby nieproporcjonalne.

2. Przy ocenie, czy wyjawienie środka dowodowego byłoby nieproporcjonalne, sąd bierze pod uwagę słuszne interesy stron oraz osoby trzeciej, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego, a w szczególności:

- 1) zakres, w jakim wniosek o ujawnienie środka dowodowego uzasadniają już stwierdzone fakty i dostępne dowody;
- 2) zakres i koszt wyjawienia środka dowodowego, w szczególności dla osoby trzeciej;
- 3) zapobieganie ogólnemu poszukiwaniu informacji, co do których jest mało prawdopodobne, aby miały znaczenie dla postępowania;
- 4) zakres, w jakim środek dowodowy dotyczy informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa lub inną tajemnicę podlegającą ochronie prawnej na podstawie odrębnych przepisów, w szczególności odnoszących się do osób trzecich, oraz dostępne środki ochrony takich informacji.

3. Narażenie się na poniesienie odpowiedzialności za szkodę z tytułu naruszenia prawa konkurencji nie stanowi słusznego interesu podlegającego ochronie.

4. W przypadku wniosku o wyjawienie środka dowodowego, o którym mowa w art. 19 ust. 3, przy ocenie, czy wyjawienie byłoby proporcjonalne, sąd bierze pod uwagę także:

- 1) czy wniosek o wyjawienie określa precyzyjnie charakter, przedmiot oraz treść dokumentu przedstawionego organowi ochrony konkurencji lub znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez ten organ;
- 2) czy strona, która złożyła wniosek o wyjawienie, rzeczywiście czyni to na potrzeby postępowania o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, w którym złożono wniosek;
- 3) czy wyjawienie środka dowodowego nie wpłynie negatywnie na skuteczność postępowań dotyczących naruszenia prawa konkurencji prowadzonych przez organ ochrony konkurencji.

Art. 21. 1. Sąd, na uzasadniony wniosek powoda, może zobowiązać osobę, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego, do udostępnienia sądowi tego środka wyłącznie w celu ustalenia, czy należy on do środków niepodlegających wyjawieniu zgodnie z art. 17 ust. 1.

2. Dokonując oceny, czy środek dowodowy należy do środków niepodlegających wyjawieniu zgodnie z art. 17 ust. 1, sąd może wystąpić o przedstawienie w tym zakresie opinii przez organ ochrony konkurencji. Sąd może także wysłuchać osobę, od której pochodzi środek dowodowy, lub odebrać od niej oświadczenie na piśmie.

Art. 22. Jeżeli dowód uzyskany w wyniku wyjawienia środka dowodowego zawiera tajemnicę przedsiębiorstwa lub inną tajemnicę podlegającą ochronie prawnej na podstawie odrębnych przepisów oraz jeżeli jest to niezbędne dla zapobieżenia ujawnienia takiej tajemnicy, sąd, na wniosek strony lub osoby trzeciej obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego albo z urzędu, może, w drodze postanowienia, w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do tego dowodu lub określić szczegółowe zasady korzystania z tego dowodu i zapoznawania się z nim, w szczególności ograniczyć lub wyłączyć jego kopiowanie lub utrwalanie w inny sposób.

Art. 23. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego przysługuje zażalenie stronom, a także osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji obowiązany do wyjawienia środka dowodowego.

Art. 24. 1. W przypadku zmiany okoliczności, które uzasadniały wyjawienie środka dowodowego, strona, a także osoba trzecia lub organ ochrony konkurencji obowiązani do wyjawienia środka dowodowego mogą żądać zmiany lub uchylenia prawomocnego postanowienia, jeżeli postanowienie nie zostało jeszcze wykonane.

2. Na postanowienie w przedmiocie wniosku o uchylenie lub zmianę postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego przysługuje zażalenie stronom, a także osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji obowiązany do wyjawienia środka dowodowego.

Art. 25. Prawomocne postanowienie nakazujące wyjawienie środka dowodowego stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko osobie obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego.

Art. 26. Jeżeli strona uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia nakazującego wyjawienie środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka w celu udaremnienia jego wyjawienia, sąd może:

- 1) uznać za ustalone fakty, które mają zostać stwierdzone przy pomocy tego środka, chyba że strona, która uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka, wykaże co innego;
- 2) obciążyć tę stronę obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania, w całości lub w części, niezależnie od wyniku sprawy.

Art. 27. 1. Jeżeli strona:

- 1) w złej wierze złożyła wniosek o wyjawienie środka dowodowego lub
- 2) naruszyła ograniczenia dotyczące prawa wglądu, zapoznawania się lub korzystania z dowodu, ustanowione przez sąd zgodnie z art. 22, lub
- 3) wykorzystała dowód w innym celu niż na potrzeby toczącego się postępowania

– sąd pominie dowód wyjawiony na podstawie postanowienia wydanego na wniosek tej strony.

2. Strona, która dopuściła się zachowania, o którym mowa w ust. 1, podlega także karze grzywny w kwocie do dwudziestu tysięcy złotych.

Art. 28. 1. Nie mogą stanowić dowodu dokumenty, o których mowa w art. 17 ust. 1, oraz, przed zakończeniem postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje, o których mowa w art. 17 ust. 2, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie przez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji.

2. Pozostałe dowody, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie przez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, mogą być dopuszczone jedynie na wniosek tej osoby lub jej następcy prawnego.

Art. 29. Ustalenia prawomocnej decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję lub prawomocnego wyroku sądu wydanego w wyniku wniesienia środka odwoławczego od takiej decyzji wiążą sąd w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji co do stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji.

Art. 30. 1. Przy ustalaniu wysokości szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji sąd może posiłkować się wytycznymi zawartymi w komunikacie Komisji 2013/C 167/07 w sprawie ustalania wysokości szkody w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia art. 101 lub art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 167 z 13.06.2013, str. 19) oraz wytycznymi Komisji Europejskiej, o których mowa w art. 16 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (Dz. Urz. UE L 349 z 05.12.2014, str. 1).

2. Na wniosek sądu Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej może udzielić sądowi pomocy przy ustalaniu wysokości szkody, jeżeli pozwala na to zebrany przez niego materiał dowodowy i posiadane informacje.

Art. 31. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do postępowania w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.²⁾).

Rozdział 4

Przepisy zmieniające

Art. 32. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459) w art. 442¹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1823, 1860, 1948, 2138, 2260 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 67, 85 i 187.

obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.”.

Art. 33. W ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. poz. 1503, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 18 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przepis ust. 1 pkt 4 nie ma zastosowania do czynów nieuczciwej konkurencji stanowiących naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz. U. poz. ...), do których stosuje się przepisy wymienionej ustawy.”;

2) art. 20 otrzymuje brzmienie:

„Art. 20. 1. Roszczenia z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat. Bieg przedawnienia rozpoczyna się oddzielnie co do każdego naruszenia.

2. Do przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem nieuczciwej konkurencji stosuje się art. 442¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459).

3. Przepis ust. 2 nie ma zastosowania do roszczeń o naprawienie szkody z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji stanowiącego naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, do którego stosuje się przepisy wymienionej ustawy.”.

Art. 34. W ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 229) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 73 w ust. 2 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) postępowania cywilnego w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz. U. poz. ...) – w zakresie, w jakim przepisy wymienionej ustawy zezwalają na wykorzystanie informacji, o których mowa w ust. 1.”;

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. poz. 959, 1693 i 1804, z 2005 r. poz. 68, z 2007 r. poz. 1206 oraz z 2009 r. poz. 1540.

2) w art. 89a dodaje się ust. 13 w brzmieniu:

„13. Zakaz wykorzystania informacji i dowodów, o których mowa w ust. 12, nie ma zastosowania do postępowania cywilnego w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji – w zakresie, w jakim przepisy wymienionej ustawy zezwalają na ich wykorzystanie jako dowodu.”.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 35. Przepisy ustawy stosuje się do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, które nastąpiło po wejściu w życie ustawy.

Art. 36. W sprawach, w których postępowanie o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy, postępowanie prowadzi się według przepisów dotychczasowych.

Art. 37. Do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepis art. 442¹ § 1 ustawy zmienianej w art. 32 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że jeżeli trzyletni termin przedawnienia rozpocząłby bieg przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, termin ten rozpoczyna bieg w dniu jej wejścia w życie.

Art. 38. 1. Maksymalny limit wydatków budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w zakresie postępowań w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji wynosi:

- 1) w 2017 r. – 0 zł;
- 2) w 2018 r. – 440 486 zł;
- 3) w 2019 r. – 440 486 zł;
- 4) w 2020 r. – 440 486 zł;
- 5) w 2021 r. – 440 486 zł;
- 6) w 2022 r. – 440 486 zł;
- 7) w 2023 r. – 440 486 zł;
- 8) w 2024 r. – 440 486 zł;

9) w 2025 r. – 440 486 zł;

10) w 2026 r. – 440 486 zł.

2. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, oraz wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 3.

3. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy limitu wydatków określonego w ust. 1 stosuje się mechanizm korygujący polegający na racjonalizacji częstotliwości podejmowania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów tych czynności w zakresie postępowań w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, których podjęcie jest pozostawione ocenie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Art. 39. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Cele projektu

Celem projektowanej ustawy, przygotowanej na podstawie Założeń projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji przyjętej przez Komitet Rady Ministrów w dniu 3 czerwca 2016 r., jest transpozycja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objętego przepisami prawa krajowego¹ (dalej: dyrektywa odszkodowawcza albo dyrektywa 2014/104/UE) do prawa polskiego. Dyrektywa 2014/104/UE stanowi podsumowanie blisko 10-letnich prac prowadzonych przez organy unijne w celu harmonizacji standardów dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z naruszenia prawa konkurencji i uwzględnia obszerne orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczące prywatnoprawnych konsekwencji antykonkurencyjnych praktyk. W świetle założeń dyrektywy, ma ona służyć zachowaniu równowagi między publicznoprawnym i prywatnoprawnym mechanizmem realizowania prawa konkurencji oraz zapewnieniu pełnego prawa do naprawienia szkody osobom poszkodowanym naruszeniami unijnych reguł konkurencji². Umożliwienie dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji ma zarazem pozwolić na wzmocnienie skuteczności zakazów przewidzianych w art. 101 i art. 102 TFUE (motyw 3). Zgodnie z art. 21 dyrektywy, jej wdrożenie do krajowych porządków prawnych powinno nastąpić do dnia 27 grudnia 2016 r.

Ze względu na specyfikę przedmiotu regulacji, transpozycja musi mieć kompleksowy charakter i dotyczyć kilku obszarów stosunków prawnych. Dotyczy to przede wszystkim obszarów prawa cywilnego materialnego i prawa cywilnego procesowego, a także – w zakresie definicji i instytucji z zakresu publicznoprawnego egzekwowania prawa – prawa konkurencji, z tym że dyrektywa 2014/104/UE harmonizuje jedynie niektóre aspekty prawa krajowego z tych obszarów.

¹ Dz. Urz. UE L 349 z 05.12.2014, str. 1.

² Wniosek: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego, COM (2013) 404 final.

Dotychczasowy stan prawny w Polsce w tych sferach odbiega od standardu wyznaczonego w dyrektywie 2014/104/UE. Implikuje to konieczność interwencji legislacyjnej w zakresie materii regulowanej w kilku aktach prawnych – ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny³, ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego⁴, a także w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁵ oraz w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: „u.o.k.i.k.”)⁶.

II. Proponowany sposób realizacji celów projektu

W celu transpozycji dyrektywy odszkodowawczej proponuje się przyjęcie odrębnej ustawy, która będzie regulować problematykę roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji.

Alternatywne rozwiązanie, polegające na dokonaniu punktowych zmian w kilku aktach prawnych, w tym w Kodeksie cywilnym i Kodeksie postępowania cywilnego, jest niecelowe ze względu na specyfikę materii objętej dyrektywą 2014/104/UE. Przewidziane w tej dyrektywie rozwiązania procesowe w zakresie postępowania dowodowego mają na tyle szczególny charakter, że na obecnym etapie nie powinny być rozszerzane na inne sprawy cywilne. Zarazem zdecydowanie należy odrzucić koncepcję tworzenia szczególnej ścieżki procesowej w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w postaci kolejnego postępowania odrębnego umiejscowionego w Tytule VII Księgi pierwszej Części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego. Również materialnoprawne regulacje zawarte w dyrektywie odnoszą się do zbyt wąskiego kręgu spraw, aby zasługiwały na osobną jednostkę systematyczną w Kodeksie cywilnym. Próba całościowego wdrożenia dyrektywy 2014/104/UE w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów kolidowałaby z kolei z charakterem tej ustawy jako skupionej na publicznoprawnych aspektach prawa konkurencji, podczas gdy dyrektywa dotyczy dochodzenia roszczeń, których cywilnoprawna (prywatnoprawna) kwalifikacja nie budzi wątpliwości. Dokonanie transpozycji w kompleksowej, odrębnej ustawie pozwala ponadto uniknąć trudności związanych z wyborem aktu prawnego, w którym powinna nastąpić implementacja tych przepisów dyrektywy 2014/104/UE, których charakter nie jest jednoznaczny.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2003 r. poz. 1503, z późn. zm.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 229.

Rozwiązanie takie sprzyja jednocześnie przejrzystości stanu prawnego i ułatwia jego poznanie potencjalnym zainteresowanym dochodzeniem roszczeń.

Opowiedzenie się za koncepcją całościowej transpozycji w odrębnej ustawie nie uchyla całkowicie konieczności ingerencji w inne akty prawne – wprowadzenia niewielkich zmian będą wymagać Kodeks cywilny, ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (por. pkt VII uzasadnienia). Przewidywane zmiany w Kodeksie cywilnym dotyczą jednak tylko przypadków, w których wprowadzane rozwiązanie będzie odnosić się do szerszej grupy spraw.

III. Struktura projektu

Proponuje się następującą strukturę projektu ustawy:

1. Przepisy ogólne
2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji
3. Zasady dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym
4. Przepisy zmieniające
5. Przepisy przejściowe i końcowe.

IV. Przepisy ogólne (Rozdział 1)

Przepisy ogólne projektu ustawy określają jej przedmiot i podstawowe definicje.

Art. 1

Projektowany przepis wskazuje, iż zakresem przyszłej ustawy są objęte zasady odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń z tego tytułu w postępowaniu cywilnym.

Art. 2

Artykuł ten zawiera najważniejsze definicje, oparte na definicjach przewidzianych w art. 2 dyrektywy. Należy jednak zauważyć, że część definicji zamieszczonych w dyrektywie nie wymaga ich przeniesienia do projektowanej ustawy, gdyż znaczenie definiowanych w niej pojęć, z uwzględnieniem kontekstu językowego, w jakim będą występować w przepisach projektowanej ustawy, jest oczywiste lub odpowiadające znaczeniu w polskim języku prawniczym (np. powództwo odszkodowawcze, roszczenie odszkodowawcze, dowody). Niektórym pojęciom nadano jednak w dyrektywie 2014/104/UE specyficzną treść lub nie mają one w polskim języku prawniczym ustalonego znaczenia, a zarazem

ich treść rzutuje na materialnoprawne lub procesowe aspekty dochodzenia roszczeń objętych zakresem zastosowania ustawy (np. kartel, program łagodzenia kar, podmiot zwolniony z kary), w związku z czym wymagają one zdefiniowania w projektowanej ustawie. W konsekwencji w projekcie ustawy proponuje się zamieszczenie definicji określonych w art. 2 pkt 1–3 i 7, 8 oraz pkt 14–24 dyrektywy.

Definicja naruszenia prawa konkurencji (**art. 2 pkt 1** projektu) determinuje zakres zastosowania projektowanej ustawy. Obejmuje ona nie tylko naruszenie zakazów określonych w art. 101 lub w art. 102 TFUE (i stosowanych równolegle z tymi przepisami przepisów krajowego prawa konkurencji państw członkowskich Unii Europejskiej w sytuacji, gdy ich naruszenie wpływa na handel między państwami członkowskimi⁷), ale również naruszenie zakazów określonych w art. 6 lub art. 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w sytuacji, gdy nie wpływa ono na handel między państwami członkowskimi. Wprawdzie dyrektywa 2014/104/UE nie obejmuje swoim zakresem naruszeń prawa konkurencji o czysto krajowym charakterze (motyw 10 dyrektywy), jednak ustanowienie odrębnych reżimów prawnych dla roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej naruszeniem prawa konkurencji w zależności od tego, czy naruszenie to ma charakter czysto krajowy, czy też wiąże się z rynkiem unijnym, nie byłoby aksjologicznie uzasadnione i wywoływałoby trudności dla organów stosujących prawo oraz podmiotów zainteresowanych dochodzeniem roszczeń. Z powyższych względów proponuje się, aby projektowana ustawa znalazła zastosowanie także do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie polskiego prawa konkurencji bez względu na istnienie w sprawie pierwiastka unijnego. Rozwiązanie takie podwyższa poziom ochrony względem przewidzianego w dyrektywie 2014/104/UE, wzmacniając pozycję poszkodowanych praktykami naruszającymi reguły konkurencji. Pozostaje ono również w zgodzie z dyrektywą 2014/104/UE, która wprowadza minimalny poziom harmonizacji.

Definicja przedsiębiorcy (**art. 2 pkt 2** projektu) ma ułatwić skonstruowanie i posługiwanie się innymi definicjami, które w swej treści używają pojęcia przedsiębiorcy (np. definicja kartelu czy definicja sprawcy naruszenia). Odwołanie się w tej definicji do definicji przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o

⁷ Na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i art. 82 Traktatu (Dz. Urz. WE L 1, str. 1).

ochronie konkurencji i konsumentów ma zapewnić spójność funkcjonowania publiczno- i prywatnoprawnych mechanizmów ochrony konkurencji.

Za dyrektywą 2014/104/UE projektowana ustawa wprowadza również definicję kartelu (art. 2 pkt 3 projektu). Dotychczas w prawie polskim nie było legalnej definicji tego pojęcia. Zgodnie z proponowaną definicją obejmuje ona takie porozumienia i praktyki ograniczające konkurencję przewidziane w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, które zostały uzgodnione przez co najmniej dwóch przedsiębiorców, będących wobec siebie konkurentami, i które zmierzają do skoordynowania działań konkurencyjnych na rynku lub wpływania na istotne czynniki konkurencji. Podobnie jak przewiduje to dyrektywa 2014/104/UE w art. 2 pkt 14, integralnym elementem definicji kartelu przyjętej w projektowanej ustawie są wskazane przykładowo rodzaje takich porozumień i praktyk, co ułatwi stosowanie tej definicji w praktyce.

Definicja sprawcy naruszenia (**art. 2 pkt 4** projektu) odwołuje się do definicji przedsiębiorcy przewidzianej w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 4 pkt 1 tej ustawy), gdyż ze względów spójności systemowej pojęcie przedsiębiorcy na gruncie obu ustaw powinno być rozumiane jednolicie.

Definicja organu ochrony konkurencji (**art. 2 pkt 5** projektu) została wprowadzona po to, aby w szczegółowych przepisach projektowanej ustawy, które odnoszą się do wszystkich organów ochrony konkurencji bez względu na ich rodzaj (KE, Prezes UOKiK, organy ochrony konkurencji innych państw członkowskich), nie było potrzeby wymieniania tych wszystkich organów. Jeżeli natomiast dany przepis odnosi się tylko do konkretnego organu ochrony konkurencji (np. Prezesa UOKiK), wskazano to wyraźnie w jego treści (np. art. 29 projektu).

Definicje programu łagodzenia kar, oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar, wcześniej istniejących informacji i podmiotu zwolnionego z kary (**art. 2 pkt 6, 7, 8 i 10** projektu) pozostają w ścisłym związku z instytucją odstąpienia od wymierzenia (obniżenia) kary pieniężnej przewidzianej w art. 113a i nast. u.o.k.i.k. Należy jednak pamiętać, że na gruncie projektowanej ustawy program łagodzenia kar odnosi się wyłącznie do karteli, podczas gdy instytucja odstąpienia od wymierzenia kary pieniężnej z u.o.k.i.k. ma zastosowanie do uczestników wszelkich porozumień ograniczających konkurencję. W konsekwencji definicją programu łagodzenia kar w rozumieniu projektowanej ustawy będą objęte tylko te przypadki odstąpienia od wymierzenia (obniżenia) kary pieniężnej w rozumieniu u.o.k.i.k., które będą się odnosić do

uczestników karteli. Podobnie definicja podmiotu zwolnionego z kary obejmie tylko podmioty, które uczestniczyły w kartelu, a nie w innym naruszeniu przewidzianym zakresem projektowanej ustawy.

Określenie „osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą” użyte w definicji „oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar” odnosi się w szczególności do osób zarządzających w rozumieniu art. 4 pkt 3a u.o.k.i.k. Zastosowane w tej samej definicji określenie „na piśmie” (w odniesieniu do sposobu złożenia oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar) należy odróżnić od formy pisemnej w rozumieniu art. 78 Kodeksu cywilnego i rozumieć szeroko jako obejmujące również np. oświadczenia złożone za pośrednictwem faksu czy poczty elektronicznej.

Definicja propozycji ugodowej (**art. 2 pkt 9** projektu) jest oparta na art. 2 pkt 18 dyrektywy 2014/104/UE. Propozycja ugodowa, o której mowa w tej definicji, różni się od wniosku składanego przez przedsiębiorcę w procedurze dobrowolnego poddania się karze przewidzianej w art. 89a u.o.k.i.k. We wniosku o dobrowolne poddanie się karze przedsiębiorca nie jest zobowiązany do przyznania się do udziału w naruszeniu prawa konkurencji, podczas gdy propozycja ugodowa, o której mowa w omawianym przepisie, musi zawierać takie przyznanie się. W związku z tym definicja propozycji ugodowej w rozumieniu projektowanej ustawy obejmie tylko te wnioski o dobrowolne poddanie się karze w rozumieniu u.o.k.i.k., w których przedsiębiorca przyzna się do udziału w naruszeniu prawa konkurencji, i tylko takie wnioski będą podlegać ochronie w postępowaniu dowodowym przed sądem cywilnym na zasadach określonych w projektowanej ustawie.

Art. 2 pkt 11 projektu definiuje pojęcie nadmiernego obciążenia. Jest to różnica między ceną faktycznie zapłaconą a ceną, która obowiązywałaby, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji. Pojęcie to ma istotne znaczenie w kontekście zasad odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy naruszenia wobec tzw. nabywców pośrednich (o czym niżej).

Definicja ugody, przewidziana w **art. 2 pkt 12** projektu, obejmuje wszelkie ugody (w rozumieniu art. 917 Kodeksu cywilnego) zawierane w wyniku zastosowania pozasądowych sposobów rozwiązywania sporów, a także ugody zawarte przed sądem oraz ugody podlegające zatwierdzeniu przez sąd. Dyrektywa nie mówi wprawdzie o ugodzie sądowej, ale nie ma racjonalnego uzasadnienia dla wyłączenia stosowania przepisów projektowanej ustawy do tego rodzaju ugód. W kontekście wpływu ugody na

bieg terminu przedawnienia, nie ma to zasadniczego znaczenia w przypadku ugody sądowej, ponieważ bieg ten jest i tak przerywany przez wszczęcie postępowania przed sądem. Natomiast objęcie ugody sądowej definicją ugody ma istotne znaczenie w kontekście art. 6 projektowanej ustawy, regulującego wpływ ugody zawartej przez poszkodowanego z jednym ze sprawców naruszenia na zakres roszczeń odszkodowawczych poszkodowanego wobec pozostałych sprawców. Nie ma żadnych powodów, aby ta regulacja nie miała zastosowania do ugód zawieranych przed sądem – przeciwnie: brak stosowania w tym przypadku omawianej regulacji zniechęcałby do zawierania ugód sądowych w tego typu sprawach.

Definicje nabywcy bezpośredniego i pośredniego (**art. 2 pkt 13 i 14** projektu) mają istotne znaczenie dla przewidzianych w projekcie zasad i zakresu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną naruszeniem prawa konkurencji, w szczególności odpowiedzialności solidarnej małych i średnich przedsiębiorców oraz podmiotów zwolnionych z kary. Przepisy te, w zakresie, w jakim odwołują się do pojęcia osoby prawnej, zgodnie z art. 33¹ Kodeksu cywilnego, mają zastosowanie także do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. To samo dotyczy kilku dalszych przepisów zawartych w niniejszym projekcie, które posługują się ww. pojęciem.

W **art. 2 pkt 15** projektu zdefiniowano pojęcie małego lub średniego przedsiębiorcy. Jest ono istotne w kontekście przepisów dotyczących odpowiedzialności solidarnej za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji (art. 5 projektu). Odwołanie się w omawianej definicji do zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącego definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich wynika przede wszystkim z faktu, że definicja ta musi objąć nie tylko polskich małych lub średnich przedsiębiorców (dalej: „MŚP”), ale także MŚP z pozostałych państw członkowskich (krajowe definicje MŚP w poszczególnych państwach mogą się różnić). Poza tym odwołanie się do zalecenia Komisji umożliwi uwzględnienie specyfiki przedsiębiorców mających przedsiębiorstwa partnerskie lub powiązane (por. art. 6 ust. 2 załącznika do zalecenia), co nie byłoby oczywiste (a nawet mogłoby być wątpliwe) w przypadku odwołania się do definicji z art. 105 i art. 106 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej). Mając powyższe na względzie, a także okoliczność, że sama dyrektywa odwołuje się w omawianym zakresie do przedmiotowego zalecenia, wydaje się, że także w projektowanej ustawie najwłaściwszym rozwiązaniem przy

konstruowaniu definicji MŚP będzie odwołanie się do tego niewiążącego aktu prawa UE (który uzyska w ten sposób – wyłącznie na użytek projektowanej ustawy – walor normatywny). Pozwoli to uniknąć luki regulacyjnej bez wprowadzania do projektu rozbudowanych, kazuistycznych przepisów dotyczących pojęcia MŚP, mającego znaczenie wyłącznie w kontekście art. 5 projektowanej ustawy.

V. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji (Rozdział 2)

Przepisy rozdziału 2 projektu ustawy regulują zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji, w tym wobec nabywców pośrednich, wynikającą z przerzucenia na nich nadmiernego obciążenia, odstępstwa od zasady odpowiedzialności solidarnej sprawców naruszenia w odniesieniu do sprawców będących małym lub średnim przedsiębiorcą albo podmiotem zwolnionym z kary, wpływ ugody zawartej z jednym ze sprawców naruszenia na zakres roszczeń odszkodowawczych poszkodowanego wobec pozostałych sprawców, wysokość i sposób obliczania odsetek od kwoty odszkodowania oraz przedawnienie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji.

Przepisy tego rozdziału transponują art. 3, art. 10, art. 11, art. 14 ust. 2 i art. 19 ust. 1–3 dyrektywy.

Art. 3

Art. 3 ust. 1 projektu, zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy, statuuje obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek naruszeniem prawa konkurencji. Zastrzeżenie „komukolwiek” jest niezbędne, ponieważ na tle ogólnych przepisów o odpowiedzialności deliktowej zawartych w Kodeksie cywilnym dominuje pogląd, iż uprawniona do odszkodowania jest tylko osoba bezpośrednio dotknięta skutkami zdarzenia szkodzącego, a nie tzw. pośrednio poszkodowani, co byłoby nie do pogodzenia z dyrektywą.

Dyrektywa 2014/104/UE nie przesądza zasady odpowiedzialności za czyn niedozwolony, jakim jest naruszenie prawa konkurencji, pozostawiając w tym zakresie swobodę państwom członkowskim. Projektowany przepis przesądza, że – zgodnie z ogólną zasadą obowiązującą w prawie polskim w odniesieniu do odpowiedzialności deliktowej – będzie to zasada winy. Jednocześnie proponuje się przerzucenie ciężaru dowodu w odniesieniu do winy na sprawcę naruszenia (wprowadzenie domniemania winy sprawcy naruszenia):

takie rozwiązanie – zgodnie z celem dyrektywy – ułatwi poszkodowanym dochodzenie roszczeń odszkodowawczych, pozostawiając domniemanym sprawcom naruszenia niezbędną możliwość uwolnienia się od odpowiedzialności w tych sytuacjach, w których mimo dołożenia odpowiedniej staranności nie byli w stanie przewidzieć i uniknąć naruszenia prawa konkurencji.

W art. 3 ust. 2 wskazano, że w zakresie nieuregulowanym w rozdziale 2 do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną naruszeniem prawa konkurencji będą się stosować przepisy Kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych.

Art. 4

Projektowany przepis transponuje art. 14 ust. 2 dyrektywy i służy ułatwieniu wykazywania przez nabywcę pośredniego przesłanek odpowiedzialności sprawcy naruszenia (tu: szkody), w sytuacji gdy szkoda poniesiona przez pośredniego nabywcę polega na przerzuceniu na niego nadmiernego obciążenia. Przepis zawiera domniemanie przerzucenia na pośredniego nabywcę nadmiernego obciążenia, aktualizujące się w sytuacji, gdy naruszenie prawa konkurencji skutkowało nadmiernym obciążeniem dla nabywcy bezpośredniego, a nabywca pośredni nabył od niego produkty lub usługi, których to naruszenie dotyczy. Na domniemanie to może powołać się tylko nabywca pośredni, który dochodzi od sprawcy naruszenia naprawienia szkody wynikającej z przerzucenia na niego nadmiernego obciążenia (na domniemanie nie może więc powołać się sprawca naruszenia, przeciwko któremu nabywca bezpośredni dochodzi roszczenia o naprawienie szkody). Zgodnie z ogólną zasadą zawartą w art. 234 k.p.c. jest to domniemanie wzruszalne – sprawca naruszenia może więc wykazywać, że nadmierne obciążenie nie zotało przerzucone na nabywcę pośredniego albo że nie zostało przerzucone na niego w całości.

Art. 5

Omawiany artykuł transponuje art. 11 dyrektywy regulujący solidarną odpowiedzialność sprawców naruszenia prawa konkurencji.

Ogólna zasada odpowiedzialności solidarnej sprawców szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji wynika z art. 441 § 1 Kodeksu cywilnego, który w omawianym zakresie znajdzie zastosowanie przez ww. art. 3 ust. 2 projektu. Nie ma więc potrzeby zamieszczania analogicznego przepisu w projektowanej ustawie.

Ust. 1 ogranicza solidarną odpowiedzialność sprawców naruszenia będących MŚP do poszkodowanych należących do ich własnego łańcucha sprzedaży/dostaw, tj. wyłącznie do swoich bezpośrednich i pośrednich nabywców lub dostawców. Z powyższego ograniczenia skorzystać mogą MŚP, których udział w rynku właściwym był niższy niż 5% przez cały okres trwania naruszenia i dla których poniesienie odpowiedzialności solidarnej na zasadach ogólnych stanowiłoby nieodwracalne zagrożenie dla ekonomicznej opłacalności ich działalności oraz skutkowałoby całkowitą utratą wartości przedsiębiorstwa. Nie dotyczy to tych MŚP, którzy pełnili kierowniczą rolę w naruszeniu prawa konkurencji lub nakłonili innych przedsiębiorców do udziału w tym naruszeniu, czy też wcześniej dopuścili się naruszenia prawa konkurencji stwierdzonego decyzją organu ochrony konkurencji lub sądu.

Ust. 2 przewiduje ograniczenia odpowiedzialności solidarnej sprawców naruszenia, którzy zostali zwolnieni z kary w ramach programu łagodzenia kar. Tacy sprawcy zawsze odpowiadają solidarnie wobec swoich bezpośrednich i pośrednich nabywców lub dostawców, natomiast wobec poszkodowanych spoza swojego łańcucha sprzedaży/dostaw jedynie wówczas, gdy uzyskanie przez poszkodowanego pełnego odszkodowania od innych sprawców naruszenia nie jest możliwe. Użyte w omawianym przepisie określenie „nie jest możliwe” koresponduje z określeniem użytym w art. 11 ust. 4 lit. b dyrektywy 2014/104/UE, w którym także nie sprecyzowano bliżej, o jakie sytuacje chodzi. Próba skonkretyzowania tej przesłanki na poziomie ustawy i ograniczenia jej np. do niewypłacalności lub upadłości innych sprawców naruszenia mogłaby prowadzić do błędnej transpozycji tego przepisu dyrektywy.

Ust. 3 reguluje wysokość roszczeń regresowych przysługujących sprawcy naruszenia, który naprawił szkodę, wobec innego sprawcy będącego podmiotem zwolnionym z kary. Roszczenie regresowe wobec takiego podmiotu ograniczone jest wysokością szkody wyrządzonej przez ten podmiot jego bezpośrednim i pośrednim nabywcom lub dostawcom. Powyższe ograniczenie nie dotyczy sytuacji, w której naprawiona szkoda odnosi się do poszkodowanego niebędącego bezpośrednim lub pośrednim nabywcą czy dostawcą żadnego ze sprawców naruszenia. W takim przypadku do wzajemnych rozliczeń między sprawcą naruszenia, który naprawił szkodę, a innym sprawcą będącym podmiotem zwolnionym z kary zastosowanie będzie miał art. 441 § 2 k.c. (ten przepis będzie też stosować się do wzajemnych rozliczeń między sprawcami naruszenia odpowiadającymi solidarnie we wszystkich innych przypadkach niż omówiony wyżej).

Art. 6

Projektowany przepis transponuje art. 19 dyrektywy 2014/104/UE i reguluje wpływ ugody zawartej przez poszkodowanego z jednym ze sprawców naruszenia na zakres roszczeń odszkodowawczych poszkodowanego wobec pozostałych sprawców. Poszkodowany, który zawarł taką ugodę, może wystąpić tylko do pozostałych sprawców z roszczeniem o naprawienie pozostałej części szkody, przy czym wysokość tego roszczenia odpowiada wysokości poniesionej szkody pomniejszonej o kwotę, do której zwrotu, zgodnie z art. 441 § 2 k.c., byłby zobowiązany sprawca naruszenia, który zawarł ugodę (czyli – w języku dyrektywy – o „udział” tego sprawcy w wyrządzonej szkodzie). Jeżeli jednak poszkodowany nie zdoła uzyskać od pozostałych sprawców naprawienia pozostałej szkody w zakresie, o którym mowa wyżej, to będzie mógł wystąpić z roszczeniem o takie naprawienie do sprawcy, z którym zawarł ugodę, chyba że w ugodzie taka możliwość została wyłączona.

Art. 7

Projektowany przepis, zapewniający transpozycję art. 17 ust. 2 dyrektywy, wprowadza domniemanie zaistnienia szkody w przypadku stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji, co ma ułatwić poszkodowanemu wykazywanie przesłanek odpowiedzialności sprawcy naruszenia. Zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 234 k.p.c., przedmiotowe domniemanie może być obalone przez sprawcę naruszenia.

Zakres projektowanego domniemania jest szerszy niż wymagany przez dyrektywę: obejmuje nie tylko kartel, ale każde naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu art. 2 pkt 1 projektu. Dyrektywa nie sprzeciwia się jednak takiemu rozwiązaniu, a za jego przyjęciem przemawia potrzeba stworzenia poszkodowanym analogicznych ułatwień w zakresie wykazywania przesłanek odpowiedzialności sprawcy naruszenia także w przypadku naruszeń innych niż mających postać kartelu. Tego rodzaju rozwiązania, służące wzmocnieniu ochrony poszkodowanych przez naruszenie prawa konkurencji, przyjmowane są również w innych państwach członkowskich (np. we Francji).

Art. 8

Art. 3 ust. 2 dyrektywy stanowi, że poszkodowany jest uprawniony do uzyskania pełnego odszkodowania i że oprócz pokrycia straty oraz utraconych korzyści przysługują mu także odsetki, zaś motyw 12 dyrektywy wskazuje, że odsetki te należą się za okres od chwili wyrządzenia szkody do chwili wypłaty odszkodowania. Dyrektywa nie rozstrzyga

natomiast o charakterze tych odsetek (jako odsetek kompensacyjnych bądź sankcji za opóźnienie) ani ich wysokości. Jednocześnie z art. 3 ust. 3 dyrektywy wyraźnie wynika, że wypłata odszkodowania nie może prowadzić do wzbogacenia poszkodowanego (uzyskania świadczenia przekraczającego rozmiar poniesionej szkody).

W prawie polskim jest zasadą ustalanie wysokości odszkodowania według cen z daty ustalenia odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.). Takie rozwiązanie pozwala uwzględnić – zasadniczo negatywny dla poszkodowanego – upływ czasu i czyni zbędnym zasądzenie odsetek – jako środka kompensacyjnego – za okres od chwili wyrządzenia szkody do chwili ustalenia odszkodowania (zasądzenie w takiej sytuacji odsetek za ww. okres prowadziłoby do nieuzasadnionego wzbogacenia poszkodowanego). Wydaje się, że przy takim sposobie ustalania wysokości odszkodowania cel dyrektywy będzie prawidłowo realizowany.

Jeżeli natomiast wysokość odszkodowania jest ustalana według cen z innej daty, w szczególności z daty wyrządzenia szkody (na co art. 363 § 2 k.c. również pozwala), jest konieczne – celem uwzględnienia upływu czasu – przyznanie poszkodowanemu również odsetek od ustalonej kwoty odszkodowania. W związku z tym projektowany art. 8 przewiduje w takiej sytuacji, iż poszkodowanemu należą się także odsetki (kompensacyjne) w wysokości stopy referencyjnej NBP (obecnie: 1,5 %) za okres do dnia wymagalności roszczenia o naprawienie szkody.

Na ogólnych zasadach (art. 481 k.c.) poszkodowanemu należą się też odsetki za opóźnienie.

Art. 9

Projektowany przepis transponuje art. 10 dyrektywy, dotyczący przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji.

Ust. 1 modyfikuje – w odniesieniu do roszczeń, o których mowa wyżej – stosowanie ogólnych przepisów o przedawnieniu roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów niedozwolonych zawartych w art. 442¹ § 1 k.c, w ten sposób, że wydłuża podstawowy termin przedawnienia z 3 do 5 lat oraz wyraźnie wskazuje, że ani ten termin, ani drugi (10-letni) termin przedawnienia nie rozpoczyna biegu, dopóki trwa stan naruszenia prawa konkurencji (w przypadku naruszenia prawa konkurencji, za które odpowiedzialność ponosi kilku sprawców, dla ustalenia początku biegu przedawnienia roszczenia wobec danego sprawcy istotna jest data zaprzestania naruszenia przez tego sprawcę).

Ściśle związana z tą regulacją jest również projektowana zmiana w samym art. 442¹ § 1 k.c. (art. 32 projektu), o czym niżej.

Ust. 2 wprowadza z kolei, zgodnie z art. 10 ust. 4 dyrektywy 2014/104/UE, zawieszenie biegu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji na czas od chwili wszczęcia przez organ ochrony konkurencji postępowania przeciwko sprawcy naruszenia, którego przedmiotem jest naruszenie będące podstawą roszczenia odszkodowawczego, do chwili upływu roku od uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego naruszenie prawa konkurencji lub – w przypadku, gdy przepisy postępowania przed organem ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego UE nie przewidują wydania formalnej decyzji kończącej to postępowanie – zakończenia postępowania w inny sposób. W odniesieniu do postępowań prowadzonych przez polski organ ochrony konkurencji (Prezesa UOKiK) chodzi o postępowanie antymonopolowe w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W przypadku naruszenia prawa konkurencji, za które odpowiedzialność ponosi kilku sprawców, zawieszenie biegu przedawnienia odnosi się do sprawców, których dotyczy postępowanie prowadzone przez organ ochrony konkurencji.

VI. Zasady dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym (Rozdział 3)

Przepisy rozdziału 3 projektu dotyczą aspektów proceduralnych dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym. Sprawy tego rodzaju, zgodnie z ich charakterem i kontradyktoryjną naturą, będą rozpoznawane w trybie procesu cywilnego, według przepisów ogólnych o procesie, ze zmianami wynikającymi z projektowanej ustawy.

Przepisy tego rozdziału transponują art. 5, art. 6, art. 7, art. 8, art. 9 ust. 1, art. 15, art. 16, art. 17 ust. 3 i art. 18 ust. 2 dyrektywy 2014/104/UE.

Art. 10

Zgodnie z projektowanym przepisem sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji będą należeć do właściwości sądów okręgowych bez względu na wartość przedmiotu sporu. Przemawia za tym wysoki stopień skomplikowania tych spraw (zwłaszcza w sytuacji, w której wytoczenie powództwa nie jest poprzedzone decyzją organu ochrony konkurencji o uznaniu określonej praktyki za ograniczającą konkurencję), ich związek z publicznoprawnym trybem egzekwowania

prawa konkurencji, a także występujące w nich szczególne rozwiązania w zakresie postępowania dowodowego, stanowiące novum w polskim postępowaniu cywilnym. Ponadto, ze względu na łączność projektowanej ustawy z problematyką zwalczania nieuczciwej konkurencji, rozwiązanie takie koresponduje z właściwością rzeczową sądów okręgowych w sprawach o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji (art. 17 pkt 4³ k.p.c.).

Art. 11

Projektowany przepis ustanawia dodatkową – obok już wynikających z obowiązujących przepisów k.p.c. o właściwości ogólnej i właściwości przemiennej – podstawę właściwości miejscowej (przemiennej) w sprawach objętych zakresem projektowanej ustawy, co powinno ułatwić realizację celu określonego w art. 15 dyrektywy (zapobieganie sytuacjom, w których wnoszenie przez poszkodowanych z tego samego łańcucha sprzedaży/dostaw tym samym naruszeniem prawa konkurencji powództw odszkodowawczych do różnych sądów przeciwko temu samemu sprawcy mogłoby prowadzić do zwielokrotnienia zakresu odpowiedzialności sprawcy albo braku jakiegokolwiek odpowiedzialności) oraz przeciwdziałanie wydawaniu kolidujących ze sobą orzeczeń. Przepis ten uprawnia poszkodowanego do wytoczenia powództwa także przed tym sądem, przed którym już toczy się inna sprawa o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji (forum connexitatis). Zgodnie z art. 43 k.p.c. wybór jednego z kilku właściwych w danej sprawie (konkurujących) sądów należy do powoda.

Art. 12

Projektowany art. 12, dla realizacji celu przewidzianego w ww. art. 15 dyrektywy, przewiduje uprawnienie sądu, przed którym toczy się sprawa o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, do wystąpienia do innego sądu prowadzącego inną sprawę o odszkodowanie dotyczącą tego samego naruszenia o przekazanie mu tej sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia obu spraw, jeżeli przemawiają za tym względy celowości, a w szczególności potrzeba uniknięcia sprzecznych orzeczeń (takie łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie kilku spraw może być szczególnie pożądane w przypadku dochodzenia odszkodowania od tego samego sprawcy naruszenia przez kilku poszkodowanych z różnego poziomu łańcucha dostaw). Dodatkowym warunkiem takiego wystąpienia jest to, aby oba postępowania toczyły się w I instancji.

Sąd, do którego wystąpiono o przekazanie sprawy, przy podejmowaniu decyzji powinien wziąć pod uwagę, czy takiemu przekazaniu nie stoją na przeszkodzie względy ekonomii postępowania toczącego się przed tym sądem (w szczególności stopień zaawansowania prowadzonego postępowania). Na zasadach ogólnych (art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c.) na orzeczenie tego sądu o przekazaniu sprawy innemu sądowi będzie przysługiwać zażalenie.

Jeżeli kilka spraw, o których mowa wyżej, toczy się przed tym samym sądem, na ogólnych zasadach może znaleźć zastosowanie przepis art. 219 k.p.c.

Art. 13

Jakkolwiek dyrektywa 2014/104/UE nie wymaga wprowadzenia takiego rozwiązania, w celu wzmocnienia ochrony uczestników rynku w ust. 1 omawianego artykułu proponuje się, aby w sprawach objętych zakresem zastosowania przyszłej ustawy powództwa na rzecz przedsiębiorców poszkodowanych przez naruszenie prawa konkurencji mogły wytaczać organizacje zrzeszające przedsiębiorców, które w swoich zadaniach statutowych posiadają ochronę rynku przed praktykami stanowiącymi naruszenie prawa konkurencji. Wprawdzie art. 61 § 3 k.p.c. przyznaje już organizacjom przedsiębiorców podobne uprawnienie, ale jest ono ograniczone wyłącznie do działania na rzecz przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, a nadto odnosi się do roszczeń „wynikających z prowadzonej działalności gospodarczej“, co mogłoby być różnie interpretowane w kontekście zakresu zastosowania projektowanej ustawy.

Jeżeli do kręgu poszkodowanych naruszeniem prawa konkurencji należałoby konsumentów, wytoczenie na ich rzecz powództwa przez organizację pozarządową byłoby *de lege lata* możliwe tylko przy uznaniu, że sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej konsumentom przez naruszenie prawa konkurencji należy kwalifikować jako sprawy o ochronę konsumentów w rozumieniu art. 61 § 1 pkt 3 k.p.c. Ani w piśmiennictwie ani w judykaturze nie wskazywano dotychczas na taką kwalifikację tego rodzaju zachowań (choć nie jest ona wykluczona). W związku z powyższym w art. 14 ust. 2 projektu proponuje się wyraźne zapisanie uprawnienia organizacji pozarządowych do wytaczania powództw na rzecz konsumentów w sprawach objętych zakresem zastosowania projektowanej ustawy.

Wytoczenie powództwa na rzecz przedsiębiorcy (przedsiębiorców) lub konsumenta (konsumentów) przez organizację następowałoby na zasadach określonych w k.p.c. – w imieniu własnym, na rzecz podmiotów materialnie uprawnionych i za ich zgodą.

Organizacje, o których mowa, mogłyby również, na zasadach przewidzianych w k.p.c., przystępować do strony toczącego się postępowania w sprawach objętych zakresem przedmiotowym przyszłej ustawy.

W zakresie nieuregulowanym w projektowanym art. 13 do organizacji pozarządowych, które są uprawnione do wytaczania powództw lub przystępowania do toczących się postępowań zgodnie z przepisami tego artykułu, znajdą zastosowanie przepisy art. 61–63 k.p.c. (por. art. 31 projektu).

Art. 14

W projektowanym przepisie, ze względu na wymóg wynikający z art. 18 ust. 2 dyrektywy, proponuje się, aby roczny termin przewidziany w art. 182 § 1 k.p.c., po upływie którego (w braku wniosku o podjęcie postępowania) sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron, w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, w których sąd, na podstawie art. 178 k.p.c., zawiesił postępowanie w związku z próbą pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, został wydłużony do 2 lat.

Użyte w projektowanym przepisie określenie „pozasądowy sposób rozwiązania sporu” stanowi odpowiednik zawartego w dyrektywie (art. 2 pkt 22) pojęcia „polubowne rozstrzyganie sporów” (ang. *consensual dispute resolution*) i nawiązuje do terminologii, która została zastosowana w art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.

Art. 15

Projektowany przepis nakłada na strony obowiązek przedstawienia sądowi, na jego żądanie, informacji, czy nie toczą się z udziałem którejś z tych stron inne postępowania o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji, a także o ewentualnych orzeczeniach już zapadłych w takich postępowaniach. Rozwiązanie to, podobnie jak rozwiązania przewidziane w art. 11 i art. 12 projektu, ma pomóc w zapewnieniu spójności orzeczeń wydawanych w różnych sprawach dotyczących tego samego naruszenia prawa konkurencji, w tym przez umożliwienie sądowi powzięcia informacji uzasadniających ewentualne wystąpienie do innego sądu o przekazanie prowadzonej przez ten sąd sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Art. 16

Nie ulega wątpliwości, że jedną z podstawowych trudności w dochodzeniu roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji jest dostęp do

środków dowodowych, które pozwoliłyby powodowi wykazać przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy naruszenia. W związku z tym dyrektywa 2014/104/UE zawiera rozbudowaną regulację dotyczącą postępowania dowodowego, której celem jest ułatwienie poszkodowanemu dostępu do niezbędnych środków dowodowych, przy uwzględnieniu uzasadnionych interesów innych osób, w tym domniemanego sprawcy naruszenia, a także potrzeb publicznoprawnego mechanizmu egzekwowania prawa konkurencji (art. 5–6 dyrektywy).

Projektowany ust. 1 omawianego artykułu, transponujący art. 5 ust. 1 dyrektywy, wprowadza szczególny, nieznany obecnie w polskiej procedurze cywilnej rodzaj wniosku – wniosek o wyjawienie środka dowodowego. Zgodnie z tym przepisem, sąd, na wniosek powoda, który uprawdopodobni swoje roszczenie i który zobowiąże się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania, może nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawienie środka dowodowego, który znajduje się w dyspozycji pozwanego lub osoby trzeciej (chodzi tu w szczególności, lecz nie tylko, o dokumenty, niezależnie od ich postaci). Wniosek o wyjawienie, na podobnych warunkach, będzie mógł złożyć również pozwany.

Należy zauważyć, że wniosek o wyjawienie środka dowodowego, o którym mowa wyżej, może co do zasady dotyczyć także środka dowodowego znajdującego się w dyspozycji organu ochrony konkurencji. W takim jednak przypadku, zgodnie z projektowanym ust. 2, który transponuje art. 6 ust. 10 dyrektywy, sąd może nakazać organowi ochrony konkurencji wyjawienie takiego środka tylko wówczas, jeżeli jego uzyskanie od strony przeciwnej lub osoby trzeciej jest niemożliwe lub jest nadmiernie utrudnione.

Wniosek o wyjawienie środka dowodowego może być złożony wraz z pozwem lub w toku postępowania, bez uszczerbku dla reguł koncentracji materiału procesowego (art. 207 i art. 217 k.p.c.). Wykluczono możliwość złożenia takiego wniosku przed wszczęciem postępowania, uznając, że wprowadzenie takiej możliwości mogłoby stwarzać pole do nadużyć, w szczególności nieuprawnionego pozyskiwania istotnych informacji o konkurencie pod pretekstem planowanego wystąpienia przeciwko niemu z roszczeniami odszkodowawczymi.

Art. 17

W celu zapewnienia skuteczności publicznoprawnego egzekwowania prawa konkurencji, w ust. 1 – zgodnie z art. 6 ust. 6 dyrektywy 2014/104/UE – przewiduje się bezwzględny i nieograniczony w czasie zakaz wyjawiania w trybie wniosku o wyjawienie środka

dowodowego takich dokumentów jak oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar oraz propozycje ugodowe (tzw. czarna lista). Jeżeli jedynie część dokumentu może być uznana za oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar lub propozycję ugodową, dokument w pozostałej części podlega wyjawieniu na ogólnych zasadach przewidzianych w projektowanej ustawie.

Poza bezwzględny i nieograniczony w czasie zakazem wyjawienia oświadczeń w ramach programu łagodzenia kar i propozycji ugodowych, w ust. 2, który transponuje art. 6 ust. 5 dyrektywy, wprowadza się czasowy zakaz wyjawiania innych dokumentów wytworzonych w ramach postępowań prowadzonych przez organ ochrony konkurencji (informacji sporządzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne specjalnie na potrzeby takiego postępowania, informacji sporządzonych przez organ ochrony konkurencji i przekazanych stronom w toku tego postępowania, wycofanych propozycji ugodowych). Z punktu widzenia prawa polskiego mogą to być, przykładowo, dokument obejmujący przedstawienie zarzutów przez Prezesa UOKiK domniemanemu sprawcy naruszenia, odpowiedź na zarzuty czy odpowiedź na wezwanie do udzielenia informacji. Tego rodzaju dokumenty będą mogły zostać wyjawione w trybie wniosku o wyjawienie środka dowodowego dopiero po zakończeniu postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji.

Art. 18

Projektowany przepis wymaga, aby wniosek o wyjawienie środka dowodowego – poza spełnieniem warunków, o których mowa w art. 16 projektu – spełniał wymogi przewidziane dla pisma procesowego (art. 126 k.p.c.), a nadto wskazywał fakt podlegający stwierdzeniu przy pomocy danego środka oraz – dla zapewnienia możliwości nie budzącej wątpliwości identyfikacji środka dowodowego i zapobiegania działaniom stron zmierzającym do pozyskania informacji niezwiązanych bezpośrednio z postępowaniem o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji – możliwie dokładnie opisywał środek dowodowy, którego dotyczy wniosek. W przypadku wniosku obejmującego kilka środków dowodowych jednego rodzaju opis taki powinien zawierać w szczególności wskazanie ich rodzaju, przedmiotu, czasu i miejsca powstania, a także inne istotnych cech umożliwiających identyfikację tych środków.

Art. 19

W ust. 1 proponuje się, aby w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego sąd mógł rozstrzygać na posiedzeniu niejawnym. Oczywiście nic nie stoi na

przeszkodzie, aby na zasadach ogólnych (art. 148 § 2 k.p.c.) sąd – jeżeli uzna to za właściwe w danej sprawie – zdecydował o skierowaniu wniosku na posiedzenie jawne.

Ust. 2 ma na celu transpozycję art. 5 ust. 7 dyrektywy 2014/104/UE i przewiduje, że przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego sąd umożliwi ustosunkowanie się do tego wniosku osobie, w której dyspozycji ma się znajdować dany środek dowodowy, tj. w stosunku do której ma być wydany nakaz wyjawienia (przepis ten ma więc zastosowanie również do organu ochrony konkurencji, jeżeli wniosek dotyczy nakazania wyjawienia środka dowodowego przez ten podmiot). Ustosunkowanie to może nastąpić poprzez wysłuchanie na posiedzeniu albo złożenie oświadczenia na piśmie.

Zgodnie z projektowanym ust. 3, transponującym art. 6 ust. 11 dyrektywy, w sytuacji gdy wniosek o wyjawienie dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, sąd przed rozstrzygnięciem takiego wniosku ma obowiązek poinformować o nim ten organ, aby umożliwić organowi przedstawienie – w określonym przez sąd terminie – jego stanowiska co do tego, czy wyjawienie środka w tym przypadku spełniałoby wymóg proporcjonalności, o którym mowa niżej. Należy wyjaśnić, że w omawianym przepisie nie chodzi o wnioski, które dotyczą wyjawienia środka przez organ ochrony konkurencji (w przypadku takich wniosków organ ma prawo ustosunkowania się do wniosku na podstawie ust. 2 projektu), tylko o wnioski, w przypadku których nakaz wyjawienia ma być wydany wobec innego podmiotu, ale dotyczy środka, który znajduje się także w posiadaniu (w aktach) organu ochrony konkurencji.

Art. 20

Projektowany ust. 1 pkt 1–3 określa przesłanki oddalenia wniosku o wyjawienie środka dowodowego, z których dwie pierwsze (pkt 1 i 2) ściśle korespondują z omówionymi wyżej przepisami art. 16, art. 17 i art. 18 projektu.

Trzecia przesłanka to „nieproporcjonalność“ wyjawienia środka dowodowego (pkt 3). Przy ocenie, czy taka przesłanka jest spełniona, sąd będzie brał pod uwagę okoliczności, o których mowa w projektowanym ust. 2, transponującym art. 5 ust. 3 lit. a, b i c

dyrektywy, a jeżeli wniosek o wyjawienie dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji – także okoliczności wymienione w projektowanym ust. 3, transponującym art. 6 ust. 4 dyrektywy (chodzi o zapewnienie równowagi między publicznoprawnym i prywatnoprawnym egzekwowaniem prawa konkurencji oraz wykluczenie wniosków zmierzających do nieuzasadnionego wydobycia informacji z akt organu ochrony konkurencji).

Art. 21

Projektowany przepis, mający na celu transpozycję art. 6 ust. 7 dyrektywy 2014/104/UE, jest ściśle powiązany z zakazem wyjawienia dokumentów, o których mowa w art. 17 ust. 1. Przewiduje on mechanizm umożliwiający sądowi, na uzasadniony wniosek powoda, zweryfikowanie, czy dany środek rzeczywiście należy do kategorii dokumentów, które nie podlegają wyjawieniu zgodnie z art. 17 ust. 1 projektu. Rozwiązanie to ma na celu zapobiegać sytuacjom, w których osoba znajdująca się w posiadaniu środka dowodowego, będzie bezzasadnie uchylać się od jego wyjawienia pod pretekstem, że należy on do środków niepodlegających wyjawieniu.

Aby ułatwić sądowi dokonywanie oceny, czy dany środek dowodowy podlega szczególnej ochronie przed wyjawieniem na podstawie art. 17 ust. 1 projektu, ust. 2 przewiduje możliwość zwrócenia się przez sąd do organu ochrony konkurencji o przedstawienie opinii w tym zakresie.

Art. 22

Projektowany przepis, w celu transpozycji art. 5 ust. 4 dyrektywy, wprowadza rozwiązania służące zapewnieniu ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa oraz innych tajemnic podlegających ochronie prawnej w przypadku wyjawienia środka dowodowego zawierającego takie tajemnice. Środki te polegają na możliwości ograniczenia przez sąd pozostałym stronom prawa wglądu do danego dowodu lub określenia szczegółowych zasad zapoznawania się i korzystania z dowodu, w szczególności ograniczeniu lub wyłączeniu jego kopiowania lub utrwalania w inny sposób.

Postanowienie sądu wydane na podstawie art. 22 nie podlega zaskarżeniu (por. analogiczne rozwiązanie zawarte w art. 479³³ § 5 k.p.c).

Art. 23

Projektowany przepis przewiduje zaskarżalność postanowienia w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego: orzeczenie tego rodzaju wymaga przeprowadzenia

dokładnej oceny szczegółowych przesłanek zdefiniowanych w projektowanej ustawie i może mieć daleko idące konsekwencje dla postępowania, w związku z czym powinno być przedmiotem kontroli instancyjnej. Zażalenie będzie przysługiwać stronom, a nadto osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji – w zależności od tego, kto został obowiązany przez sąd do wyjawienia.

Art. 24

W projektowanym przepisie (wzorowanym na rozwiązaniu przyjętym w przypadku postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia – art. 742 § 1 k.p.c.) proponuje się, aby ten, kto został obowiązany do wyjawienia środka dowodowego (może to być strona, osoba trzecia lub organ ochrony konkurencji), mógł żądać zmiany lub uchylecia prawomocnego postanowienia o wyjawieniu, jeżeli uległy zmianie okoliczności, które uzasadniały wydanie postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego. Z oczywistych względów z żądaniem takim będzie można wystąpić tylko do czasu wykonania postanowienia (tzn. dopóki środek nie został wyjawiony). Na postanowienie w przedmiocie takiego żądania stronom, a nadto osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji (w zależności od tego, kto został obowiązany do wyjawienia środka dowodowego) będzie przysługiwać zażalenie.

Art. 25

Dla wzmocnienia skuteczności postanowień nakazujących wyjawienie środka dowodowego w omawianym artykule proponuje się, aby takie prawomocne postanowienie, po nadaniu mu klauzuli wykonalności, stanowiło tytuł wykonawczy i jako takie podlegało wymuszeniu w drodze egzekucji sądowej. Zastosowanie w tym zakresie znajdą przepisy k.p.c. o egzekucji świadczeń niepieniężnych – egzekucji obowiązku wykonania przez dłużnika czynności niezastępowalnych, tj. art. 1050 i art. 1050¹ k.p.c. (wymierzona w tych ramach jednorazowa grzywna może wynieść do 10 000 zł, a ogólna suma wymierzonych grzywien – do 1 000 000 zł). Tego rodzaju rozwiązanie stanowić będzie skuteczną sankcję w rozumieniu art. 8 dyrektywy w stosunku do osób, które uchylają się od wyjawienia środka dowodowego wbrew orzeczeniu sądu.

Art. 26

Omawiany przepis, który ma również na celu transpozycję art. 8 dyrektywy, przewiduje dodatkowe sankcje, które mogą być zastosowane w przypadkach, gdy osobą uchylającą

się od wyjawienia środka dowodowego lub osobą dopuszczającą się zniszczenia takiego środka w celu udaremnienia jego wyjawienia, jest strona postępowania. W takich przypadkach sąd może także uznać za ustalone fakty, które mają zostać stwierdzone przy pomocy danego środka (chyba że strona uchylająca się od wyjawienia środka dowodowego lub dopuszczająca się jego zniszczenia wykaże co innego) oraz obciążyć tę stronę obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania, w całości lub w części, niezależnie od wyniku sprawy (takie sankcje wprost przewiduje art. 8 ust. 2 dyrektywy).

Niezależnie od powyższych sankcji o charakterze cywilnoprawnym, w przypadku każdej osoby, która niszczy środek dowodowy w postaci dokumentu (a więc także wobec pełnomocnika strony czy osoby trzeciej), w grę może wchodzić odpowiedzialność karna z art. 276 k.k.

Art. 27

Projektowany przepis, służący również transpozycji art. 8 dyrektywy, a nadto mający zapobiegać składaniu wniosków o wyjawienie środka dowodowego w złej wierze, wprowadza sankcję w postaci pominięcia dowodu uzyskanego w wyniku wyjawienia środka dowodowego w sytuacjach, w których strona w złej wierze złożyła wniosek o wyjawienie środka dowodowego, naruszyła określone przez sąd ograniczenia dotyczące prawa wglądu, zapoznawania się lub korzystania z dowodu albo wykorzystwała dowód w innym celu niż na potrzeby toczącego się postępowania.

Nadto przepis wprowadza sankcję finansową dla strony, która dopuszcza się jednego z zachowań opisanych powyżej, w postaci kary grzywny w kwocie do 20 000 zł. Na ogólnych zasadach (art. 394 § 1 pkt 5 k.p.c.) na postanowienie sądu o nałożeniu grzywny będzie przysługiwać zażalenie.

Nałożenie przez sąd grzywny nie wyłącza możliwości dochodzenia na zasadach ogólnych naprawienia szkody przez tego, kto ją poniósł w wyniku zachowań strony, o których mowa w omawianym przepisie.

Art. 28

Zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 dyrektywy 2014/104/UE dowody, które nie podlegają wyjawieniu (chodzi o dowody, o których mowa w art. 17 ust. 1 projektu ustawy), lub których wyjawienie jest czasowo wykluczone (chodzi o dowody, o których mowa w art. 17 ust. 2 projektu ustawy), a które zostały pozyskane przez osobę fizyczną lub prawną wyłącznie poprzez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony

konkurencji, nie mogą zostać dopuszczone przez sąd jako dowód w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji albo należy przewidzieć inny sposób ochrony takich dokumentów. Omawiane przepisy służą zapewnieniu pełnej skuteczności zakazów wyjawiania takich dowodów.

W celu transpozycji ww. przepisów dyrektywy ust. 1 omawianego przepisu stanowi, że nie mogą stanowić dowodu w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji dokumenty, o których mowa w art. 17 ust. 1 projektu oraz, przed zakończeniem postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje, o których mowa w art. 17 ust. 2, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie poprzez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji.

Natomiast w ust. 2 projektu, w ślad za art. 7 ust. 3 dyrektywy, przewidziano, że inne dowody, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie przez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, mogą być dopuszczone w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji jedynie na wniosek tej osoby lub jej następcy prawnego.

Art. 29

Projektowany przepis, mający na celu transpozycję art. 9 ust. 1 dyrektywy, statuuje związanie sądu w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji ustaleniami prawomocnej decyzji Prezesa UOKiK o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję oraz ustaleniami prawomocnego wyroku sądu wydanego w wyniku wniesienia środka odwoławczego od takiej decyzji – co do stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji.

Nie wymaga natomiast transpozycji w projektowanej ustawie art. 9 ust. 2 dyrektywy dotyczący skutków prawomocnych decyzji organów ochrony konkurencji innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Na podstawie art. 231 k.p.c. sąd może uznać fakt stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji przez organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej za podstawę domniemania faktycznego co do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy o naprawienie szkody. Ponadto, zgodnie z art. 1138 zd. 1 k.p.c., zagraniczne dokumenty urzędowe mają moc dowodową równą polskim dokumentom urzędowym.

Art. 30

Omawiany artykuł przewiduje instrumenty, które mają pomóc sądowi przy ustalaniu wysokości szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. Praktyka pokazuje, bowiem, że dokonywanie ustaleń w tym zakresie może być wyjątkowo skomplikowane.

Ust. 1 wskazuje, że sąd może (choć nie musi) posiłkować się odpowiednimi wytycznymi wydanymi w tym zakresie przez Komisję Europejską.

Ust. 2, transponujący art. 17 ust. 3 dyrektywy, umożliwia natomiast sądowi wystąpienie z wnioskiem o pomoc do Prezesa UOKiK lub organu ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Możliwość udzielenia takiej pomocy uzależniona jest od dysponowania przez organ materiałem dowodowym i informacjami, które pozwalają na jej udzielenie (ocena w tym zakresie należy do organu).

Na ogólnych zasadach może też znaleźć zastosowanie art. 322 k.p.c., dający możliwość – m.in. w sprawach o naprawienie szkody – zasądzenia odpowiedniej sumy według uznania sądu.

Art. 31

Omawiany przepis wyjaśnia, że w zakresie, który nie jest regulowany projektowaną ustawą, do postępowania w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Wprawdzie wniosek taki można wyprowadzić już z art. 1 Kodeksu postępowania cywilnego, ale uznano, że dla porządku – zwłaszcza, że taka technika legislacyjna jest stosowana w innych ustawach regulujących szczególne rodzaje postępowań cywilnych (por. np. ustawę z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. poz. 44)) – jest celowe wyraźne uregulowanie tej kwestii.

VII. Przepisy zmieniające (Rozdział 4)

Projekt przewiduje nowelizację trzech ustaw: ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 32 – zmiany w ustawie – Kodeks cywilny

1. Zmiana § 1 w art. 442¹ Kodeksu cywilnego, odnosząca się do określenia początku biegu trzyletniego terminu przedawnienia, o którym mowa w zdaniu pierwszym tego przepisu, implementuje art. 10 ust. 2 dyrektywy 2014/104/UE. Zgodnie z tą zmianą,

na równi z wiedzą poszkodowanego o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia będzie traktowana możliwość uzyskania przez poszkodowanego takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności (tj. staranności, o której mowa w art. 355 Kodeksu cywilnego).

Opisane wyżej rozwiązanie dotyczące określenia początku biegu przedawnienia należy uznać za właściwe i odpowiadające pożądanemu kierunkowi rozwoju instytucji przedawnienia nie tylko w przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, ale w odniesieniu do wszelkich roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym. Z tego względu należy przyjąć je jako regułę ogólną i zamieścić w zmienianym § 1 art. 442¹ Kodeksu cywilnego.

2. Nie ma natomiast konieczności dokonywania zmian w przepisach Kodeksu cywilnego (czy wprowadzania szczególnych regulacji w projektowanej ustawie) w związku z implementacją przepisów dyrektywy dotyczących wpływu „polubownego rozstrzygania sporów” na bieg terminu przedawnienia roszczeń (art. 18 ust. 1 dyrektywy). Dyrektywa nakazuje bowiem uwzględnić taki wpływ w odniesieniu do „procedur” (ang. process) „polubownego rozstrzygania sporów”, a więc takich sposobów pozasądowego rozwiązania sporu, które toczą się w pewnych określonych ramach (tylko w takich przypadkach możliwe jest miarodajne ustalenie chwili wszczęcia i zakończenia czynności składających się na dany sposób polubownego rozstrzygania sporów, co jest niezwykle istotne dla pewności obrotu prawnego). W tym kontekście za wystarczające można więc uznać już obowiązujące przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące wpływu na bieg przedawnienia mediacji i postępowania przed sądem polubownym (art. 123 § 1 pkt 1 i 3 k.c.) oraz przepisy ustawy z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich (Dz. U. poz. 1823) regulujące wpływ na bieg przedawnienia postępowań w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich (art. 36).

Art. 33 – zmiany w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (u.z.n.k.)

Zmiany w u.z.n.k. mają na celu wyłączenie stosowania przepisów tej ustawy do roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji, które stanowią jednocześnie naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu projektowanej ustawy; do takich roszczeń stosować się będzie tylko projektowana ustawa. Jednocześnie uznano, że

nowelizacja u.z.n.k. z tego powodu jest dobrą okazją, aby poprawić wadliwie skonstruowane (i nieaktualne) odesłanie do przepisów Kodeksu cywilnego w regulacji tej ustawy dotyczącej przedawnienia. W szczególności, na tle obecnej regulacji nie jest jasne, na czym ma polegać odpowiednie stosowanie art. 442 Kodeksu cywilnego (powinno być: art. 442¹), w sytuacji, gdy pierwsze zdanie obecnego art. 20 u.z.n.k. wprowadza tylko jeden termin przedawnienia i nie wskazuje początku jego biegu, podczas gdy omawiany przepis Kodeksu cywilnego zawiera dwa terminy przedawnienia, każdy z określonym początkiem biegu.

W związku z tym:

1. W art. 18 u.z.n.k. dodaje się ust. 1a, który wyłącza w odniesieniu do czynów nieuczciwej konkurencji stanowiących naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu projektowanej ustawy stosowanie przepisu art. 18 ust. 1 pkt 4, który przyznaje poszkodowanemu roszczenie o naprawienie szkody na zasadach ogólnych.
2. W zmienianym art. 20 u.z.n.k., dotyczącym przedawnienia roszczeń z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji, nowy ust. 1 zawiera ogólną zasadę, zgodnie z którą – tak jak dotychczas – roszczenia z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji przedawniają się z upływem trzech lat, a bieg przedawnienia rozpoczyna się oddzielnie co do każdego naruszenia. Kolejne ustępy omawianego artykułu wprowadzają natomiast regulacje szczególne – wyjątki od tej zasady, dotyczące roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem nieuczciwej konkurencji, w tym czynem nieuczciwej konkurencji będącym jednocześnie naruszeniem prawa konkurencji w rozumieniu projektowanej ustawy.

Nowy ust. 2 dotyczy wyłącznie roszczeń o naprawienie szkody z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji i w zakresie przedawnienia takich roszczeń odsyła w całości do art. 442¹ Kodeksu cywilnego, regulującego przedawnienie roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych.

Natomiast nowy ust. 3 wyłącza stosowanie ust. 2 w odniesieniu do roszczeń o naprawienie szkody z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji stanowiących naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu projektowanej ustawy; do tych roszczeń w zakresie przedawnienia będą się stosować przepisy tej ustawy (projektowany art. 9).

Art. 34 – zmiany w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów (u.o.k.i.k.)

Zmiany w u.o.k.i.k mają na celu skorelowanie przepisów tej ustawy z przepisami projektowanej ustawy określającymi zasady wykorzystania w postępowaniu cywilnym o

naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji informacji i dowodów zgromadzonych w toku postępowania przed organem ochrony konkurencji.

W związku z tym:

1. W art. 73 ust. 2 u.o.k.i.k dodaje się pkt 6 wprowadzający dodatkowy wyjątek od zakazu wykorzystania w innych postępowaniach informacji uzyskanych w toku postępowania przed Prezesem UOKiK. Takie wykorzystanie będzie możliwe również w postępowaniu cywilnym w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji – w zakresie, w jakim zezwalają na to przepisy projektowanej ustawy.
2. W art. 89a u.o.k.i.k dodaje się ust. 13, który wprowadza wyjątek od przewidzianego w ust. 12 zakazu wykorzystania w innych postępowaniach informacji i dowodów uzyskanych przez Prezesa UOKiK w związku z zastosowaniem procedury dobrowolnego poddania się karze pieniężnej, mających charakter oświadczenia strony uczestniczącej w tej procedurze, obowiązującego w przypadkach, gdy Prezes UOKiK odstąpił od stosowania tej procedury lub strona odstąpiła od udziału w tej procedurze. Takie wykorzystanie będzie możliwe w postępowaniu cywilnym w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji – w zakresie, w jakim zezwalają na to przepisy projektowanej ustawy.

VIII. Przepisy przejściowe i końcowe (Rozdział 5)

Art. 35

Projektowany przepis statuuje ogólną zasadę stosowania w aspekcie czasowym przepisów projektowanej ustawy w odniesieniu do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji: ustawa stosować się będzie tylko do roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji, które nastąpiło po wejściu w życie projektowanej ustawy. Taka regulacja zapewnia transpozycję art. 22 ust. 1 dyrektywy 2014/104/UE.

Art. 36

Omawiany przepis reguluje stosowanie w aspekcie czasowym przepisów o postępowaniu (przepisów proceduralnych). Proponuje się, aby ze względu na to, że nowe przepisy wprowadzają daleko idące zmiany w procedurze, w szczególności w zakresie postępowania dowodowego, do spraw, w których postępowanie o naprawienie szkody

wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, postępowanie było prowadzone według przepisów dotychczasowych.

Projektowany przepis zapewnia transpozycję art. 22 ust. 2 dyrektywy, który zakazuje, aby przepisy dyrektywy dotyczące procedury (przepisy inne niż przepisy materialnoprawne) były stosowane do postępowań wszczętych przed dniem 26 grudnia 2014 r., tj. przed dniem wejścia w życie dyrektywy (teoretycznie taka regulacja dyrektywy umożliwia państwom stosowanie przepisów dyrektywy dotyczących procedury do postępowań wszczętych w okresie między datą wejścia w życie dyrektywy a datą jej transpozycji, jednak w ocenie projektodawcy dla przyjęcia w prawie krajowym takiego rozwiązania nie ma dostatecznego uzasadnienia: dyrektywa wprowadza zbyt daleko idące zmiany w procedurze, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, aby stosować jej przepisy proceduralne do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie przepisów krajowych transponujących dyrektywę).

Art. 37

Projektowany artykuł dotyczy stosowania w aspekcie czasowym nowelizowanego art. 442¹ § 1 k.c. Wzorem podobnych wcześniejszych przepisów intertemporalnych dotyczących regulacji z zakresu przedawnienia (por. np. art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. poz. 538)) proponuje się, aby art. 442¹ § 1 k.c. w nowym brzmieniu miał zastosowanie także do tych roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, które powstały przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, ale nie są jeszcze przedawnione w tej dacie (przepis ten znajdzie zastosowanie również do nieprzedawnionych jeszcze roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej naruszeniem prawa konkurencji, które nastąpiło przed wejściem w życie projektowanej ustawy: do takich roszczeń – z uwagi na treść art. 37 – nie będzie miał zastosowania art. 9 projektowanej ustawy). W takich jednak przypadkach, aby na skutek wprowadzonych zmian w zakresie określania początku biegu trzyletniego terminu przedawnienia nie doprowadzić do sytuacji, w których przedawnienie nastąpiłoby znacznie wcześniej niż według reguł dotychczasowych (w skrajnych przypadkach mogłoby nawet nastąpić w dniu wejścia w życie ustawy), proponuje się dodatkowo wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym, jeżeli według nowej regulacji trzyletni termin przedawnienia rozpocząłby bieg przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, termin ten rozpoczyna bieg w dniu jej wejścia w życie.

Art. 38

Z uwagi na to, że projektowane przepisy pociągają za sobą skutki finansowe – dodatkowe wydatki w sektorze finansów publicznych (por. Ocenę skutków regulacji), projektowany artykuł, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 50 ust. 1a, 4 i 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.), określa maksymalny limit tych wydatków na okres 10 lat budżetowych, definiuje tzw. mechanizm korygujący oraz wskazuje Prezesa UOKiK jako organ, który monitoruje wykorzystanie limitu wydatków i odpowiada za wdrożenie mechanizmu korygującego.

Art. 39

Projektowany przepis określa datę wejścia w życie ustawy.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie powinny dokonać transpozycji dyrektywy do dnia 27 grudnia 2016 r., co należy mieć na uwadze przy określaniu terminu wejścia w życie ustawy. Jednocześnie trzeba uwzględnić, że projektowana ustawa wprowadza daleko idące zmiany w przepisach, które obecnie regulują problematykę roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, co uzasadnia przyjęcie niezbędnego okresu *vacatio legis*. W związku z tym proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy został udostępniony, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zaś w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości zamieszczony został odnośnik kierujący do odpowiedniej strony w BIP RCL. Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie ww. ustawy z dnia 7 lipca 2005 r.

Tekst projektowanej ustawy zostanie przekazany po jej uchwaleniu i opublikowaniu w Dzienniku Ustaw Komisji Europejskiej zgodnie z art. 21 ust. 2 dyrektywy 2014/104/UE.

Projektowana ustawa nie wymaga notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1808, z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie podlega zaopiniowaniu przez Europejski Bank Centralny na podstawie art. 127 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów mających na celu ograniczenie biurokracji lub mogących spowodować jej wzrost.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem UE.

Nazwa projektu Projekt ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości (wiodące), Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (współpracujący) Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra Łukasz Piebiak, Podsekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Katarzyna Lis-Zarrias, główny specjalista – sędzia, Departament Legislacyjny, Wydział Europejskiego Prawa Cywilnego, adres e-mail: Lis-Zarrias@ms.gov.pl, tel. 22 5212 757	Data sporządzenia 7 lutego 2017 r. Źródło: Dyrektywa 2014/104/UE Nr w wykazie prac UC 78
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) przyznają prawo do naprawienia szkody osobom poszkodowanym naruszeniami unijnych reguł konkurencji, określonych w art. 101 i art. 102 TFUE. Zróżnicowanie krajowych przepisów między poszczególnymi państwami członkowskimi w zakresie powództwa odszkodowawczego oznacza jednak nierówność reguł – zarówno w odniesieniu do podmiotów, które dopuściły się naruszenia, jak również do poszkodowanych.

Organy ds. konkurencji, wykonując swoje zadania w zakresie wykrywania naruszeń prawa konkurencji, stosują programy łagodzenia kar wobec uczestników porozumienia ograniczającego konkurencję w przypadku jego dobrowolnego ujawnienia (programy *leniency* oraz postępowania ugodowe). Nie istnieją reguły odnośnie do obowiązku czy możliwości udostępniania przez organy ds. konkurencji informacji przekazanych przez podmioty naruszające prawo konkurencji w ramach programu łagodzenia kar na potrzeby postępowań prowadzonych na drodze prywatnoprawnej – z powództwa poszkodowanych. Niepewność co do kategorii informacji podlegającej ujawnieniu z jednej strony szkodzi stronom postępowań odszkodowawczych, a z drugiej może zniechęcać uczestników porozumienia ograniczającego konkurencję do jego wyjawienia. Należy zaznaczyć, że przeciwdziałanie kartelom w dużej mierze opiera się na informacjach uzyskanych w ramach programów łagodzenia kar.

Problemy te stara się rozwiązać dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego, która ma zoptymalizować relacje między publicznoprawnym i prywatnoprawnym mechanizmem realizowania prawa konkurencji oraz zapewnić pełne prawo do naprawienia szkody osobom poszkodowanym naruszeniami unijnych reguł konkurencji. Ma też wzmocnić skuteczność zakazów przewidzianych w art. 101 i art. 102 TFUE.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Ze względu na specyfikę przedmiotu regulacji, transpozycja dyrektywy musi mieć kompleksowy charakter i dotyczyć kilku obszarów stosunków prawnych. Dotyczy to przede wszystkim obszarów prawa cywilnego materialnego i prawa cywilnego procesowego, a także – w zakresie definicji i instytucji z zakresu publicznoprawnego egzekwowania prawa – prawa konkurencji, z tym że dyrektywa harmonizuje jedynie niektóre aspekty prawa krajowego z tych obszarów.

W związku z tym w celu transpozycji dyrektywy proponuje się przyjęcie odrębnej ustawy, która będzie regulować problematykę roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. Niewielkich zmian wymagać będą również 3 obowiązujące ustawy, tj. Kodeks cywilny, ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Zmiany w Kodeksie cywilnym dotyczą jednak tylko przypadków, w których wprowadzane rozwiązanie będzie odnosić się do szerszej grupy spraw.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Nie jest możliwe wskazanie rozwiązań implementujących dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego w innych krajach (dyrektywa została opublikowana 5 grudnia 2014 r., a termin jej implementacji przez państwa członkowskie upłynął 27 grudnia 2016 r.).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Przedsiębiorcy stosujący praktyki naruszające prawo konkurencji	Brak dokładnych statystyk; Prezes UOKiK wydał w 2015 r. 11 decyzji w sprawach porozumień ograniczających konkurencję (2014 r. – 18 decyzji,	Sprawozdanie z działalności Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	Obowiązek pełnego naprawienia szkody spowodowanej naruszeniem prawa konkurencji; zróżnicowanie odpowiedzialności

	2013 r. – 28 decyzji) oraz 22 decyzje w sprawach nadużywania pozycji dominującej (2014 r. – 45 decyzji, 2013 r. – 64 decyzje); w 2015 r. UOKiK prowadził 2 postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz 1 postępowanie na podst. art. 102 TFUE; w ramach programu <i>leniency</i> w 2015 r. zgłoszono do UOKiK 2 wnioski (2014 r. – 10 wniosków, 2013 r. – 5 wniosków). Ponadto UOKiK w 2015 r. wszczął 21 postępowań w sprawie nałożenia kary na przedsiębiorcę (w 2014 r. – 4 postępowania, w 2013 r. – 8 postępowań) oraz 177 postępowań wyjaśniających w sprawach praktyk ograniczających konkurencję (w 2014 r. – 324 postępowania, w 2013 r. – 354 postępowania). Niezależnie od powyższych w 2015 r. zakończono 52 działania miękkie, częściowo zastępujące dotychczasowe postępowania i decyzje Urzędu. Działania miękkie są realizacją negocjacyjnego podejścia do prawa ochrony konkurencji, przedsiębiorca dostosowuje się do wskazań Urzędu bez wszczynania postępowania.	w 2015 r., rozdz. 3 „Ochrona konkurencji”	MŚP oraz pozostałych przedsiębiorstw; ograniczenie odpowiedzialności przedsiębiorców zwolnionych z kary w ramach programu łagodzenia kar; ograniczenie możliwości wyjawiania oświadczenia złożonego w ramach programu łagodzenia kar oraz propozycji ugodowych.
Poszkodowani przez naruszenia prawa konkurencji (bezpośrednio i pośrednio poszkodowani)	Nie są dostępne żadne dane dot. liczby poszkodowanych – ani w Polsce, ani w całej UE; w ocenie skutków uzupełniającej wniosek dot. dyrektywy „odszkodowawczej” oszacowano jedynie szkody spowodowane naruszeniami prawa konkurencji – w przedziale od 0,04% do 0,18% PKB.	Impact Assessment Report „Damages actions for breach of the EU antitrust rules” accompanying the proposal for a directive on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law...; SWD(2013) 203 final, 11.06.2013	Uzyskanie prawa do pełnego naprawienia szkody spowodowanej naruszeniem prawa konkurencji (na zasadzie winy, ale z przerzuceniem ciężaru dowodu w tym zakresie na sprawcę naruszenia) – wraz z odsetkami o charakterze kompensacyjnym, jeśli odszkodowanie nie jest ustalone według cen z daty ustalenia odszkodowania (oprócz odsetek ustawowych za opóźnienie); wprowadzenie korzystniejszych regulacji dot. przedawnienia roszczeń; wprowadzenie wzruszalnego domniemania przerzucenia na pośredniego nabywcę nadmiernego obciążenia.
Sądy okręgowe	45	Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 października 2014 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz. U. poz. 1407, z późn. zm.)	Rozpatrywanie wszystkich spraw o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji bez względu na wartość przedmiotu sporu; wprowadzenie nowych instrumentów w zakresie postępowania dowodowego – możliwość wydania nakazu wyjawienia środka dowodowego, który po zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności stanowić będzie tytuł wykonawczy; uprawnienie do zażądania od stron informacji, czy w związku z tym samym naruszeniem prawa konkurencji toczą się z ich udziałem inne postępowania cywilne o naprawienie szkody; możliwość wystąpienia do innego sądu,

			przed którym toczy się inne postępowanie dot. tego samego naruszenia prawa konkurencji z wnioskiem o przekazanie tego postępowania w celu łącznego wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia kilku spraw.
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1		Określenie zasad dostępu do środków dowodowych znajdujących się w aktach postępowań prowadzonych przez UOKiK; rozszerzenie katalogu wyjątków od ogólnego zakazu wykorzystywania informacji uzyskanych w toku postępowania przed Prezesem UOKiK na postępowania w sprawach objętych zakresem stosowania proponowanej ustawy; udzielanie pomocy sądom w ustaleniu wysokości szkody.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt został przekazany do konsultacji społecznych, w szczególności do organizacji zrzeszających przedsiębiorców i konsumentów oraz do samorządów zawodów prawniczych. Projekt został przekazany do konsultacji społecznych i opiniowania dnia 14 listopada 2016 r. z 14-dniowym terminem do zgłaszania uwag. W dniach 6 i 9 grudnia 2016 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa, na którą zaproszono, obok przedstawicieli ministerstw i urzędów centralnych, także uczestników konsultacji społecznych, którzy zgłosili uwagi oraz Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Wszystkie zgłoszone uwagi zostały szczegółowo przeanalizowane i przedyskutowane na konferencji, w efekcie czego część uwag została uwzględniona lub wyjaśniona.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z ... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
budżet państwa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
JST	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wydatki ogółem	0,00	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	4,40
budżet państwa	0,00	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	4,40
JST	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saldo ogółem	0,00	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-4,40
budżet państwa	0,00	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-0,44	-4,40
JST	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Źródła finansowania												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	W związku z wejściem w życie projektowanych regulacji, które powinno ułatwić poszkodowanym dochodzenie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji odszkodowawczych, nie można wykluczyć zwiększenia wpływu spraw dot. takich roszczeń do sądów okręgowych. Niemniej jednak z uwagi na brak danych dot. liczby poszkodowanych naruszeniem prawa konkurencji w Polsce nie jest możliwe oszacowanie zakresu ewentualnego wzrostu liczby spraw tego rodzaju, a w konsekwencji również – czy obsługa tych spraw przez sądy będzie wymagać dodatkowych środków, w tym zwłaszcza dodatkowych etatów. W związku z tym, w omawianym zakresie, wdrożenie nowych rozwiązań											

zostanie sfinansowane ze środków dotychczas zabezpieczonych w odpowiednich częściach ustawy budżetowej i nie będzie stanowiło tytułu do ubiegania się o dodatkowe środki w kolejnych latach.

Z kolei na Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów spoczywać będzie obowiązek wykonywania dodatkowych zadań wynikających z ww. regulacji, tj. m.in.:

- udzielanie pomocy sądowi w ustaleniu wysokości szkody (art. 17 ust. 3 dyrektywy),
- przygotowanie stanowiska dotyczącego proporcjonalności wniosków o ujawnienie dowodów znajdujących się w aktach organu ochrony konkurencji (art. 6 ust. 11 dyrektywy),
- przygotowanie dokumentów zawierających żądane przez sąd dowody (art. 6 ust. 10 dyrektywy).

Wobec powyższego przewiduje się, że Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów poczynszy od 2017 r. będzie zobligowany zatrudnić dodatkowych pracowników na stanowiskach eksperckich i wykonawczych, którzy będą odpowiedzialni za wykonywanie ww. zadań. Zakłada się zatrudnienie pięciu doświadczonych radców prawnych i ekspertów (po dwie osoby w Departamencie Ochrony Konkurencji i Departamencie Analiz Rynku oraz jednej osoby w Departamencie Prawnym).

Ze względu na wejście w życie przepisów ustawy w trakcie trwającego roku budżetowego 2017 oraz trudny do oszacowania zakres prac UOKiK i związanych z nim kosztów w tym czasie, przyjęto, że koszty te w 2017 r. zostaną pokryte w ramach limitu wydatków, w tym limitu wydatków na wynagrodzenia, zaplanowanego w ustawie budżetowej na rok 2017 dla części 53 – UOKiK. Przy założeniu, że ustawa wejdzie w życie na początku II kwartału 2017 r., koszty te, obejmujące koszty wynagrodzeń, szkoleń oraz związane z obsługą informatyczną, oszacowano w 2017 r. na poziomie 75% kosztów rocznych. Razem z jednorazowym kosztem wyposażenia nowych stanowisk pracy nie przekroczą one kwoty 440 365 zł.

Natomiast dla sprawnego realizowania dodatkowych zadań UOKiK w kolejnych latach niezbędne będzie zwiększenie budżetu (w części budżetowej 53) zgodnie z poniższym zestawieniem:

Szczegółowe roczne koszty ponoszone przez UOKiK w latach 2018–2027 (w zł):

Wyszczególnienie	2018–2027 (lata 1–10)
liczba etatów	5
utworzenie nowych stanowisk pracy:	
wydatki na wynagrodzenia	412 486
koszty szkoleń	8 000
pozostałe wydatki:	
inwestycyjne (serwery, system bazodanowy, sprzęt operacyjny)	20 000
Razem	440 486

Wysokość wydatków ponoszonych w latach 2018–2027 nie może przekroczyć limitu 440 486 zł (corocznie). Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów będzie monitorował wykorzystanie tego limitu wydatków, a w razie potrzeby, tj. w przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy limitu wydatków, zastosuje następujący mechanizm korygujący: racjonalizacja częstotliwości podejmowania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów tych czynności w zakresie postępowań w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, których podjęcie pozostawione jest ocenie Prezesa Urzędu.

Poza kosztami ujętymi w powyższej tabeli wstępnie nie przewiduje się innych istotnych dodatkowych kosztów dla budżetu państwa.

Nie są dostępne dane, w oparciu o które możliwe byłoby dokonanie precyzyjnej ilościowej analizy wpływu projektowanej regulacji. Komisja Europejska, w ocenie skutków powództw odszkodowawczych z tytułu naruszenia unijnych reguł konkurencji uzupełniającej wniosek dotyczący dyrektywy ws. niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji (SWD(2013) 203 final z dn. 11.06.2013), oszacowała, że koszt nieskutecznego egzekwowania prawa konkurencji wynosi między 5,7 mld euro (0,04% PKB UE w 2012 r.) a 23,3 mld euro (0,18% PKB UE w 2012 r.). W Polsce odpowiadało to wartości między 0,57 mld zł (0,04% PKB Polski w 2012 r.) a 2,27 mld zł (0,18% PKB Polski w 2012 r.). Porównanie liczby postępowań wszczętych na podst. art. 101 i art. 102 TFUE (do roku 2009 – art. 81 i art. 82 Traktatu

	ustanawiającego Wspólnotę Europejską) przez krajowe organy ds. konkurencji w poszczególnych państwach członkowskie UE w okresie od 1 maja 2004 r. do 31 marca 2015 r. pokazuje, że liczba postępowań w Polsce (29) jest zbliżona do znacznie mniejszych krajów (Słowacja, Słowenia, Finlandia) i dużo mniejsza niż we Francji (236), Niemczech (192), Hiszpanii (130), Włoszech (126), Węgrzech (112), Holandii (102) czy Austrii (93). Znaczne zróżnicowanie liczby postępowań w przedmiocie naruszenia reguł konkurencji, którego nie objaśniają różnice w liczbie ludności czy PKB, oznacza, że również wysokość kosztów nieskutecznego egzekwowania prawa konkurencji może być nieproporcjonalna pomiędzy państwami członkowskimi.
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	b.d.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	b.d.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	b.d.						
Niemierzalne		Przedmiotowy projekt ma zoptymalizować relacje między publicznoprawnym i prywatnoprawnym mechanizmem realizowania prawa konkurencji oraz zapewnić pełne prawo do naprawienia szkody osobom poszkodowanym naruszeniami unijnych reguł konkurencji. Ma też wzmocnić skuteczność zakazów przewidzianych w art. 101 i art. 102 TFUE. Projekt przez poprawienie funkcjonowania prywatnoprawnego mechanizmu egzekwowania prawa konkurencji (ułatwienie dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji) powinien przyczynić się do poprawy konkurencyjności tych przedsiębiorców, którzy nie naruszają przepisów prawa konkurencji.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy		
B.d.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Nie przewiduje się wydawania przepisów wykonawczych do ustawy.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Sprawy o dochodzenie roszczeń na podstawie ustawy zostaną objęte symbolizacją i będą wykazywane odrębnie w statystykach sądowych. Umożliwi to efektywne monitorowanie liczby takich spraw oraz analizę orzecznictwa w tych sprawach. Ewaluacja stosowania przyszłej ustawy nastąpi w kontekście przeglądu funkcjonowania dyrektywy, którą zgodnie z art. 20 ust. 1 dyrektywy KE ma przeprowadzić do grudnia 2020 r.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

Warszawa, dnia 7 lutego 2017 r.

**Raport z konsultacji społecznych i opiniowania
dot. projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez
naruszenie prawa konkurencji
(projekt wpisany do wykazu prac Rządu pod nr UC78)**

1. W ramach konsultacji społecznych i opiniowania projekt został przekazany, przy pismach z dnia 14 listopada 2016 r., następującym podmiotom: Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Krajowej Radzie Notarialnej, Stowarzyszeniu Notariuszy Rzeczypospolitej, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniu Sędziów Themis, Porozumieniu samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych, Konfederacji Lewiatan, Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej, Związkowi Pracodawców Business Center Club, Związkowi Rzemiosła Polskiego, Naczelnej Radzie Zrzeszeń Handlu i Usług, Federacji Konsumentów, Stowarzyszeniu Konsumentów Polskich, Krajowej Radzie Rzeczników Konsumentów, Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS), Stowarzyszeniu Prawa Konkurencji (SPK), , Fundacji Pomyśl o Przyszłości (FPP) oraz Sądowi Najwyższemu, sądom apelacyjnym, Krajowej Radzie Sądownictwa, Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Na zgłaszanie uwag określono termin 14 dni.

W określonym terminie uwagi do projektu zgłosili: Konfederacja Lewiatan, Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowa Rada Radców Prawnych, Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych, CARS, SPK, Międzynarodowa Izba Handlowa w Polsce, Fundacja Pomyśl o Przyszłości, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oraz Prokuratura Generalna Skarbu Państwa.

Po terminie swoją opinię do projektu przedstawiła Krajowa Rada Sądownictwa.

W dniach 6 i 9 grudnia 2016 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa, na którą zaproszono, obok przedstawicieli ministerstw i urzędów centralnych, także uczestników konsultacji społecznych, którzy zgłosili uwagi oraz Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa.

Wszystkie zgłoszone uwagi zostały szczegółowo przeanalizowane, a te, które wpłynęły przed terminem konferencji uzgodnieniowej – także przedyskutowane na konferencji.

Część zgłoszonych uwag została uwzględniona lub wyjaśniona. Do pozostałych odniesiono się szczegółowo w zestawieniu, które stanowi załącznik do niniejszego Raportu.

2. Opinię o projekcie ustawy – co do zasady pozytywną – przedstawiła również Rada Legislacyjna. Projekt uwzględnia znaczna część uwag – do pozostałych odniesiono się w odpowiedzi na opinię.

3. Projektowana ustawa nie wymagała opiniowania, konsultowania albo uzgadniania z organami lub instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

4. Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem ustawy w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248).

Zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych i opiniowania dotyczących projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji UC 78 – konferencja uzgodnieniowa 6 i 9 grudnia 2016 r.

PG Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa
KL Konfederacja Lewiatan
CARS Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych
SPK Stowarzyszenie Prawa Konkurencji
ICC Międzynarodowa Izba Handlowa w Polsce
FPP Fundacja Pomyśl o Przyszłości
PRP Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej
KRRP Krajowa Rada Radców Prawnych
SNRP Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej
SA Wrocław Sąd Apelacyjny we Wrocławiu
PSZiSP Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych
KRS Krajowa Rada Sądownictwa

Lp.	Przedmiot uwag	Autor	Treść uwagi	Ustalenia
I. Uwagi ogólne				
1.		SNRP PSZiSP	SNRP nie podziela stanowiska projektodawcy, co do konieczności stworzenia „oddzielnej” regulacji prawnej mającej na celu implementację Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 roku w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objętego przepisami prawa krajowego (Dz.Urz EU L 349/1 z 5.12.2014), dalej zwana „Dyrektywą. Naszym zdaniem implementacja dyrektywy powinna nastąpić w ramach kodeksu cywilnego poprzez uzupełnienie obowiązujących przepisów i poprzez ich zmianę.	Uwaga nie została uwzględniona – sposób implementacji dyrektywy został przesądzony w Założeniach do projektu ustawy i został szczegółowo uzasadniony w uzasadnieniu do projektu (pkt II).
2.		SNRP PSZiSP	Stowarzyszenie podnosi także, iż nadesłany projekt ustawy byłby dobrą okazją do zwrócenia uwagi na konieczność dostosowania przepisów polskiej ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 1829, z późn. zm.) do przepisów wspólnotowych.	Uwaga nie została uwzględniona – propozycja wychodzi poza cel projektu określony Założeniami, którym jest implementacja dyrektywy 2014/104/UE.
3.		KRS	Projekt ustawy, z uwagi na jej przedmiot i zakres normowania w nim materii, powinien być przygotowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego.	Uwaga nie została uwzględniona. Projekt został przygotowany na podstawie Założeń projektu ustawy opracowanych przez KKPC.
4.		KRS	Rada negatywnie ocenia propozycję zmian w Kodeksie cywilnym	Uwaga została częściowo uwzględniona – z

			przepisów dot. okresów i biegu terminu przedawnienia oraz zasad jego zawieszenia i przerywania, w zakresie, w jakim wykraczają poza przedmiot implementowanej dyrektywy i są wprowadzane „przy okazji”.	projektu wykreślono 3 z 4 proponowanych zmian w k.c. dot. wpływu pozasądowych sposobówII. rozwiązywania sporów na bieg przedawnienia. Czwarta zmiana, dot. określenia początku biegu terminu przedawnienia roszczeń deliktowych, została szczegółowo wyjaśniona w uzasadnieniu. Ubocznie należy przypomnieć, że zmiany w k.c. przewidywały już Założenia przygotowane przez KKPC.
5.		KRS	Projekt wymaga ponownej analizy pod kątem zasad prawidłowej legislacji, ponieważ niektóre przepisy są nieprecyzyjne, nadmierne rozbudowane oraz wprowadzają niepotrzebne odesłania do innych ustaw z jednoczesną ich modyfikacją.	Uwaga została odnotowana – projekt będzie przedmiotem rozpatrzenia przez komisję prawniczą.
III. Uwagi szczegółowe				
1.	Art. 1	CARS	Zakres określony w art. 1 projektu został wskazany błędnie – powinno być wyraźnie stwierdzenie – „niektóre zasady”. W przeciwnym razie może się pojawić problem z relacją przepisów ustawy do innych przepisów umożliwiających dochodzenie tego rodzaju roszczeń, jak reżim odpowiedzialności deliktowej, kontraktowej czy bezpodstawne wzbogacenie. Uwagi te dotyczą także stwierdzenia odnoszącego się do zasad dochodzenia roszczeń – podobnie wyłącznie „niektóre zasady”.	Uwaga nie została uwzględniona – przedmiot projektowanej ustawy został określony prawidłowo: w zakresie, w jakim projekt sam nie reguluje różnych kwestii dot. odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez naruszenie prawa konkurencji oraz dochodzenia roszczeń z tego tytułu w postępowaniu cywilnym, odsyła do innych przepisów.
2.	Art. 1	ICC	Postulujemy, by zrezygnowano z ograniczenia zastosowania przepisów ustawy (art. 2 pkt 5, art. 2 pkt 6, art. 2 pkt 8), które determinują możliwość powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności solidarnej czy zakazy dowodowe, wyłącznie do porozumień horyzontalnych (karteli).	Uwaga nie została uwzględniona – zakres przepisów wskazanych w uwadze, oparty na dyrektywie został przesadzony w Założeniach. Konsekwencje jego rozszerzenia na porozumienia wertykalne (dalsze ograniczenie odpowiedzialności solidarnej niektórych sprawców, dalsze rozszerzenie zakazów dowodowych) nie byłyby korzystne dla poszkodowanych naruszeniem prawa konkurencji.
3.	Art. 2	CARS	Uwaga czysto „techniczna” – początkowe słowa w definicji powinny być w bierniku (oznaczają kogo?/co? – pkt 3 „przedsiębiorcę”, pkt 4 – „Komisję Europejską, Prezesa”, pkt 8 – „przedsiębiorcę lub osobę fizyczną nie będącą zwolnioną”, pkt 9 – „różnicę”.	Uwaga została uwzględniona.
4.	Art. 2 pkt 1	ICC	Propozycja wskazania dziennika ustaw w następujący sposób: Dz. U z 2015 r., poz. 184, ze zm.; „uokk”)	Uwaga ma charakter czysto redakcyjny – może być ewentualnie rozpatrzona przez komisję prawniczą.
5.	Art. 2 pkt 2	SPK	Uwaga stylistyczna: „kartel – porozumienie lub praktyki uzgodnione przez co najmniej dwóch przedsiębiorców, którzy są wobec siebie konkurentami, zmierzające do koordynowania (...).”	Uwaga została uwzględniona.
			Warto rozważyć skrócenie definicji kartelu poprzez zastąpienie	Uwaga nie została uwzględniona – każde pojęcie

6.	Art. 2 pkt 2	CARS	terminu: „porozumienia lub praktyki uzgodnione przez co najmniej dwóch przedsiębiorców, którzy są wobec siebie konkurentami” np. zwrotem „porozumienia zawarte przez co najmniej dwóch konkurentów”. Przepisy ustawy antymonopolowej (dalej także jako „u.o.k.k.”) definiują konkurentów właśnie jako „przedsiębiorców”; Można rozważyć także zrezygnowanie z zamieszczania w definicji kartelu terminu „uzgodniona praktyka”. Porozumienie – zdefiniowane w art. 4 pkt 5 u.o.k.k. – obejmuje bowiem również zachowania stanowiące „uzgodnioną praktykę” (o jakiej mowa np. również w art. 101 ust. 1 TFUE). Zgodnie z art. 4 pkt 5 lit. „b” u.o.k.k. pod pojęciem porozumienia rozumieć należy także „uzgodnienia dokonane w jakiejkolwiek formie przez dwóch lub więcej przedsiębiorców”.	można zdefiniować w różny sposób: definicja zawarta w projekcie odpowiada definicji kartelu zawartej w dyrektywie.
7.	Art. 2 pkt 2	ICC	Proponujemy odejście od przyjętej w dyrektywie kazuistycznej metody i przyjęcie, że przez <i>kartel rozumie się zakazane porozumienie ograniczające konkurencję w rozumieniu art. 101 TFUE lub art. 6 uokk, zawarte przez dwóch lub więcej przedsiębiorców w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokk, będących konkurentami</i> . W świetle dorobku orzecznictwa i doktryny odnośnie do zakresów ww. pojęć i przepisów jest to w zupełności wystarczające. W zw. z uwagą nr 2 możliwe jest także całkowite pominięcie tej definicji i odwołanie się do pojęcia porozumienia ograniczającego konkurencję w rozumieniu art. 101 TFUE i art. 6 uokk.	Uwaga nie została uwzględniona – każde pojęcie można zdefiniować w różny sposób: definicja zawarta w projekcie odpowiada definicji kartelu zawartej w dyrektywie. Natomiast rezygnacja z definiowania kartelu jest niemożliwa: zakres stosowania niektórych przepisów projektowanej ustawy ograniczony jest wyłącznie do tego rodzaju naruszenia prawa konkurencji, a jak wskazano w odniesieniu się do uwagi nr II.2, nie ma podstaw do rozszerzenia tych przepisów na inne rodzaje naruszeń.
8.	Art. 2 pkt 3	CARS	Przedsiębiorca („w rozumieniu u.o.k.k.”) został zdefiniowany w art. 4 pkt 1 u.o.k.k., przy czym lit. c dotyczy wyłącznie koncentracji przedsiębiorców. Brak jest powodów, dla których w art. 2 pkt 3 miałoby nie być precyzyjnego odesłania do definicji z u.o.k.k. Uwaga czysto „techniczna” – definicja składa się z trzech części, które są od siebie oddzielone kropkami, a powinny być oddzielone średnikami (w ramach jednego punktu nie powinno być odrębnych zdań).	Uwaga została wyjaśniona na konferencji – uzgodniono, że nie ma potrzeby wprowadzania takiej zmiany do projektu.
9.	Art. 2 pkt 3	KRS	Projektodawca wprowadzając ustawową definicję kartelu posługuje się niedookreślonym pojęciem działań antykonkurencyjnych.	Uwaga nie została uwzględniona – definicja zawarta w projektowanej ustawie oparta jest na definicji z dyrektywy.
10.	Art. 2 pkt 3	FPP	Propozycja zapisu: <i>sprawca naruszenia – przedsiębiorca i przedsiębiorca dominujący wobec niego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, który dokonał naruszenia prawa konkurencji</i>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji – wyjaśnienia zostały przyjęte przez autora uwagi.
11.	Art. 2 pkt 5	SPK	Propozycja modyfikacji: 5) program łagodzenia kar – program, który ma zastosowanie do naruszeń zakazów określonych w art. 101 TFUE lub zakazów określonych w art. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie	Uwaga nie została uwzględniona – vide odniesienie się do uwagi nr II.2.

			konkurencji i konsumentów, w ramach którego uczestnik tajnego kartelu <u>lub innego zakazanego porozumienia, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów</u> , niezależnie od innych jego uczestników, podejmuje współpracę z organem ochrony konkurencji poprzez dobrowolne dostarczenie dowodów lub informacji dotyczących wiedzy uczestnika o kartelu <u>zakazanym porozumieniu</u> oraz jego roli w kartelu <u>porozumieniu</u> w zamian za co, w drodze decyzji lub zaprzestania prowadzenia postępowania uczestnik ten zostaje zwolniony z kary pieniężnej za udział w kartelu <u>porozumieniu</u> lub kara ta zostaje obniżona;	
12.	Art. 2 pkt 5	ICC	Propozycja zapisu: „Program łagodzenia kar - odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie zakazu porozumień ograniczających konkurencję lub jej obniżenie w rozumieniu art. 113a i nast. uokk lub odpowiedni program łagodzenia kar za naruszenie zakazów określonych w art. 101 TFUE lub odpowiednich przepisów innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.”	Uwaga nie została uwzględniona – vide odniesienie się do uwagi nr II.2. Jednocześnie należy wskazać, że w uzasadnieniu (jego części dot. m.in. projektowanego art. 2 pkt 5 zamieszczono dodatkowe wyjaśnienie dot. stosunku projektowanej definicji „programu łagodzenia kar” do instytucji odstąpienia od wymierzenia (obniżenia) kary pieniężnej, przewidzianej w art. 113a i nast. u.o.k.i.k.
13.	Art. 2 pkt 6	SPK	Propozycja modyfikacji: 6) oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar – oświadczenie złożone w ramach programu łagodzenia kar, ustnie <u>ustnie lub pisemnie – pisemne lub w innej dopuszczalnej prawem formie, zapisy takiego oświadczenia oraz dokumenty przytaczające jego treść, złożone</u> przez przedsiębiorcę lub osobę fizyczną nie będącą przedsiębiorcą, dotyczące posiadanej wiedzy o kartelu <u>lub innym zakazanym porozumieniu</u> oraz roli składającego oświadczenie w kartelu <u>porozumieniu</u>. Oświadczenie to sporządzone jest specjalnie w celu przedłożenia go organowi ochrony konkurencji, aby uzyskać zwolnienie z kary pieniężnej lub jej obniżenie w ramach programu łagodzenia kar. Dowody lub informacje istniejące niezależnie od postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, bez względu na to czy nawet jeśli <u>nie znajdują się</u> w aktach tego postępowania, które przedsiębiorca lub osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedstawia organowi w ramach wniosku o zwolnienie z kary pieniężnej lub o jej obniżenie (wcześniej istniejące informacje), nie stanowią oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar; Brak wyodrębnionej legalnej definicji pojęcia „wcześniej istniejących informacji” w ustawie może prowadzić do nieporozumień przez dosłowne rozumienie wyrażenia informacje zamiast odnoszenia go do dowodów.	Uwaga została częściowo uwzględniona – definicja oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar została częściowo zmieniona (z przyczyn wskazanych w odniesieniu się do uwagi II.2 nie dotyczy to oczywiście zastąpienia używanego w omawianej definicji pojęcia „kartelu” pojęciem „porozumienia”). Nadto w uzasadnieniu do projektu, w części dot. m.in. projektowanego art. 2 pkt 6, dodano wyjaśnienie, że użyte w nim sformułowanie „na piśmie” (w odniesieniu do sposobu złożenia oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar) należy odróżnić od formy pisemnej w rozumieniu art. 78 Kodeksu cywilnego i rozumieć szeroko, jako obejmujące również np. oświadczenia złożone za pośrednictwem faksu czy poczty elektronicznej. W projektowanej ustawie dodano też odrębną definicję „wcześniej istniejących informacji” (nowy art. 2 pkt 7).

14.	Art. 2 pkt 6	ICC	Definicja jest nieostra i niejednoznaczna. Wydaje się także, że definicja obejmuje oświadczenia dotyczące tego samego zakresu przedmiotowego, składane w toku postępowania przed Prezesem UOKiK (lub przed innym właściwym organem ochrony konkurencji UE lub innego państwa członkowskiego). Postulat doprecyzowania, być może przez odniesienie do ww. przepisów uokk.	Uwaga została częściowo uwzględniona – vide odniesienie się do uwagi nr II.13.
15.	Art. 2 pkt 6	PG	Wydaje się, że zdanie trzecie art. 2 pkt 6 projektu powinno mieć brzmienie: „Dowody lub informacje istniejące niezależnie od postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, nawet jeśli nie znajdują się w aktach tego postępowania, które przedsiębiorca lub osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedstawia organowi w ramach wniosku o zwolnienie z kary pieniężnej lub o jej obniżenie (wcześniej istniejące informacje), nie stanowią oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar”.	Uwaga została uwzględniona, choć w nieco inny sposób – w wyodrębnionej definicji „wcześniej istniejących informacji” użyto porównywalnego sformułowania „bez względu na to, czy znajdują się w aktach tego postępowania”.
16.	Art. 2 pkt 7	SPK	Propozycja modyfikacji: 7) propozycja ugodowa – oświadczenie dobrowolnie złożone przez przedsiębiorcę organowi ochrony konkurencji, zawierające przyznanie przez przedsiębiorcę jego udziału w naruszeniu prawa konkurencji i odpowiedzialności lub rezygnację z ich kwestionowania, sporządzone w celu umożliwienia organowi ochrony konkurencji przyspieszenia lub uproszczenia postępowania, <u>w tym oświadczenie dobrowolnie złożone przez przedsiębiorcę Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w ramach procedury dobrowolnego poddania się karze, o której mowa w art. 89a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, o ile zawiera przyznanie się przez przedsiębiorcę do udziału w naruszeniu prawa konkurencji i odpowiedzialności lub rezygnację z ich kwestionowania.</u>	Uwaga została częściowo uwzględniona – w uzasadnieniu do projektu, w części dot. definicji „propozycji ugodowej” (po zmianach art. 2 pkt 8), dodatkowo wyjaśniono, że definicja „propozycji ugodowej” w rozumieniu projektowanej ustawy obejmie te wnioski o dobrowolne poddanie się karze w rozumieniu u.o.k.i.k., w których przedsiębiorca przyzna się do udziału w naruszeniu prawa konkurencji i że tylko takie wnioski będą podlegać ochronie w postępowaniu dowodowym przed sądem cywilnym na zasadach określonych w projektowanej ustawie.
17.	Art. 2 pkt 7	ICC	W celu ułatwienia identyfikacji przesłanek omawianej definicji, proponujemy sprecyzowanie, że propozycja ugodowa może zostać złożona w ramach procedury dobrowolnego poddania się karze lub programu łagodzenia kar, z wymienieniem odpowiednich podstaw prawnych z uokk.	Uwaga została częściowo uwzględniona – vide odniesienie się do uwagi nr II.16.
18.	Art. 2 pkt 8	SPK	Uwaga stylistyczna: podmiot zwolniony z kary – przedsiębiorcą lub osobą fizyczną nie będącą przedsiębiorcą zwolnioną z kary pieniężnej przez organ ochrony konkurencji w ramach programu łagodzenia kar;	Uwaga została uwzględniona.
19.	Art. 2 pkt 9	SPK	Uwaga stylistyczna: nadmierne obciążenie – różnicą między ceną faktycznie zapłaconą a ceną, która obowiązywałaby, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji;	Uwaga została uwzględniona.

20.	Art. 2 pkt 11	SPK	Propozycja modyfikacji: nabywca bezpośredni – osobę fizyczną lub prawną <u>lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną</u> , która nabyła bezpośrednio od sprawcy naruszenia produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji;	Uwaga została uwzględniona, choć w inny sposób – w uzasadnieniu do projektu ustawy zostało dodane wyjaśnienie, że we wszystkich przypadkach, w których przepisy projektowanej ustawy odwołują się do pojęcia „osoby prawnej”, przepisy te – zgodnie z art. 33 ¹ k.c. – mają zastosowanie także do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.
21.	Art. 2 pkt 12	CARS	Zawarty w art. 2 pkt 12 termin „produkty lub usługi” można zastąpić - definiowanym już w polskim ustawodawstwie antymonopolowym terminem - „towar”. Zgodnie z art. 4 pkt 7 u.o.k.k. obejmuje on „rzeczy, energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane”. Być może warto wprowadzić do projektowanej ustawy – jakkolwiek na zasadzie przepisu odsyłającego (do stosownego przepisu u.o.k.k.) – definicję takich terminów jak „konkurent”, „porozumienie” czy wreszcie „towar”.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
22.	Art. 2 pkt 12	SPK	Propozycja modyfikacji: nabywca pośredni – osobę fizyczną lub prawną <u>lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną</u> , która nabyła od nabywcy bezpośredniego lub kolejnego nabywcy, produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji lub produkty lub usługi będące pochodnymi takich produktów lub usług, lub zawierające takie produkty lub usługi.	Vide odniesienie się do uwagi nr II.20.
23.	Art. 2 pkt 12 i 13	KRS	Definicja „nabywcy bezpośredniego i „nabywcy pośredniego pomija jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną	Vide odniesienie się do uwagi nr II.20.
24.	Art. 3 ust. 1	SPK	Proponuje się dodanie w uzasadnieniu przykładów okoliczności wyłączających winę (np. w sytuacjach stosowania nowych i skomplikowanych rozwiązań, co do których oceny brak wskazówek w praktyce decyzyjnej właściwych organów ochrony konkurencji lub sądów lub których ocena zależy od okoliczności faktycznych, których przedsiębiorca mimo dołożenia należytej staranności nie mógł ustalić).	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
25.	Art. 3 ust. 1	KRRP	Przyjęcie modelu odpowiedzialności na zasadzie bezprawności (bazując wyłącznie na przesłance sprzeczności czynu z prawem konkurencji) w znacznie lepszym stopniu odpowiadałoby celowi tejże odpowiedzialności. Niewątpliwie można równocześnie rozważyć wprowadzenie do projektowanej ustawy okoliczności wyłączających odpowiedzialność w przypadku, gdy działanie naruszające reguły konkurencji było podjęte w wykonaniu	Uwaga nie została uwzględniona – zasada odpowiedzialności za naruszenie prawa konkurencji (wina) została przesądzona w Założeniach do projektu ustawy i tam została szczegółowo uzasadniona (pkt V.1).

			obowiązku prawnego albo w wykonaniu szczególnego uprawnienia ustawowego.	
	Art. 3 ust. 1	KRS	Użycie sformułowania „komukolwiek” wydaje się wadliwe. Krąg podmiotów uprawnionych do odszkodowania powinien być określony przy użyciu pojęć „nabywcy bezpośredniego i „nabywcy pośredniego”	Uwaga nie została uwzględniona. Proponowane ujęcie byłoby zbyt wąskie – uprawnienie do dochodzenia odszkodowania od danego sprawcy zostałoby bezzasadnie ograniczone do poszkodowanych z tego samego łańcuch dostaw.
26.	Art. 3 ust. 2	CARS	Należałoby dodać sformułowanie „odpowiednio”. Przepis odsyła do reżimu odpowiedzialności deliktowej wprost, a równocześnie ustawa wprowadza cały szereg modyfikacji tej odpowiedzialności (np. domniemanie winy w art. 3 ust. 1 projektu). Tymczasem art. 415 k.c. m.in. nie przewiduje domniemania winy, podobnie jak nie przewiduje możliwości naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek (art. 3 ust. 1 projektu oraz s. 7 uzasadnienia projektu). Zatem nie ma możliwości stosowania przepisów o odpowiedzialności deliktowej wprost.	Uzgodniono, że uwaga może być ewentualnie rozpatrzona przez komisję prawniczą.
27.	Art. 3	FPP	Propozycja zapisu: <i>Art. 3. ust. 1 Sprawca naruszenia art. 9 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta lub art. 102 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej obowiązany jest do naprawienia wyrządzonej komukolwiek przez to naruszenie szkody.</i> <i>Art. 3. ust. 2. Sprawca naruszenia art. 6 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta lub art. 101 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek przez to naruszenie, chyba że nie ponosi winy.</i>	Uwaga nie została uwzględniona – jednolita zasada odpowiedzialności za naruszenie prawa konkurencji (wina) została przesądzona w Założeniach do projektu ustawy. Nie ma żadnego uzasadnienia dla różnicowania zasady odpowiedzialności w zależności od rodzaju naruszenia prawa konkurencji.
28.	Art. 4	SPK	Propozycja dodania ust. 2 i 3: <i>2. Powyższy ustęp nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wykaże przed sądem, że nadmierne obciążenie nie zostało lub nie zostało w całości przerzucone na nabywcę pośredniego.</i> <i>3. Pozwany w postępowaniu o odszkodowanie może podnieść przeciwko roszczeniu odszkodowawczemu zarzut przerzucenia przez powoda całości lub części nadmiernych obciążeń wynikających z naruszenia prawa konkurencji. Ciężar dowodu, że nadmierne obciążenie zostało przerzucone, spoczywa na pozwanym. Pozwany może złożyć wniosek o ujawnienie dowodów przez powoda lub osoby trzecie.</i>	Uwaga nie została uwzględniona – dodawanie proponowanych przepisów jest zbędne. Możliwość wzruszenia domniemania, o którym mowa w art. 4 projektu, wynika już z art. 234 k.p.c., zaś możliwość podnoszenia przez pozwanego zarzutu przerzucenia przez powoda nadmiernego obciążenia na nabywcę pośredniego – z art. 217 k.p.c.
29.	Art. 4	FPP	Propozycja zapisu: <i>Art. 4. Jeżeli naruszenie prawa konkurencji skutkowało nadmiernym obciążeniem dla nabywcy pośredniego, a nabywca pośredni nabył produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie lub produkty lub usługi będące pochodnymi produktów lub usług, których dotyczy naruszenie, lub zawierające takie produkty lub usługi, domniemywa</i>	Uwaga została co do zasady uwzględniona, ale w inny sposób – w art. 4 dodano ust. 2 wskazujący, kto może powołać się na domniemanie.

			<i>się, że nadmierne obciążenie zostało przerzucone na nabywcę pośredniego.</i>	
30.	Art. 5 ust. 1	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 5. 1. Mały lub średni przedsiębiorca, o którym mowa w art. 105 i 106 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584¹) <u>z uwzględnieniem zasad brania pod uwagę podmiotów partnerskich i podmiotów powiązanych przedsiębiorcy, o których mowa w Zaleceniu Komisji 2003/361/WE</u>, ponosi odpowiedzialność solidarną wyłącznie wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, jeżeli:	Uwaga została uwzględniona, choć w nieco inny sposób – do projektu dodano odrębną definicję „małego lub średniego przedsiębiorcy” (nowy art. 2 pkt 14) odwołującą się do zalecenia Komisji z dnia 6 maja 2003 r. 2003/36/WE, a w uzasadnieniu wyjaśniono, dlaczego przyjęto taka konstrukcję.
31.	Art. 5 ust. 1	KL	W projekcie ustawy (art. 5 ust. 1 lit. a) nie zostało dookreślone, czy udział rynkowy w wysokości 5% jest liczony ilościowo czy też wartościowo. Wskazujemy, że w niektórych sytuacjach może to stanowić zasadniczą różnicę. W naszej opinii brak odpowiedniego doprecyzowania wskazanej kwestii, będzie utrudniał w praktyce dochodzenie możliwości wykazania zastosowania przedmiotowego postanowienia. Mając na względzie powyższe, postulujemy wprowadzenie miary wartościowej, ponieważ określenie udziału rynkowego w ujęciu wartościowym jest zawsze możliwe, podczas gdy ujęcie ilościowe nie. Jednocześnie zwracamy uwagę na propozycję zawartą w lit. b tego artykułu. „Nieodwracalne zagrożenie dla jego [przedsiębiorcy MŚP] ekonomicznej efektywności” jest pojęciem nieostrym i w naszej ocenie może prowadzić do szeroko prowadzonych sporów, zaś biegli sądowi nie będą w stanie jednoznacznie wykazać prawidłowości takiej oceny. Dodatkowo nie jest jasne, dlaczego całkowitą utratę wartości łączy się z nieodwracalnym zagrożeniem pogorszenia sytuacji ekonomicznej przedsiębiorcy. Całkowita utrata wartości oznacza upadłość przedsiębiorstwa i tym samym jego likwidację, więc nie można mówić wówczas o nieodwracalnym zagrożeniu, lecz o faktycznym zaistnieniu takiego zdarzenia. Postulujemy w związku z tym wprowadzenie konkretnych wskaźników ekonomicznych, zamiast obecnie znajdujących się w projekcie sprzecznych ze sobą ogólników.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
32.	Art. 5 ust. 1	KRS	Sposób sformułowania art. 5 ust. 1 projektu może doprowadzić do wykładni, zgodnie z którą odpowiedzialność solidarną ponoszą tylko mali i średni przedsiębiorcy.	Uwaga nie została uwzględniona – projektowany art. 5 ust. 1 wprowadza tylko modyfikację zasady odpowiedzialności solidtarnej w odniesieniu do MSP (a art. 5 ust. 2 – w odniesieniu do podmiotów

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 266, 699, 875, 978, 1197, 1268, 1272, 1618, 1649, 1688, 1712, 1844 i 1893 oraz z 2016 r. poz. 65, 352, 615, 868, 903, 960, 1165, 1228 i 1579

				zwolnionych z kary . W pozostałym zakresie – co wynika z art. 3 ust. 2 projektu – stosuje się ogólne zasady k.c. dot. odpowiedzialności deliktowej, a więc także przepisy dotyczące odpowiedzialności solidarnej za szkodę wyrządzoną deliktem.
33.	Art. 5 ust. 1 lit. a	KRS	W projekcie brakuje legalnej definicji „rynku właściwego”.	Pojęcie rynku właściwego jest zdefiniowane w art. 4 pkt 9 u.ok.ik. i w ten sam sposób powinno być rozumiane na gruncie projektowanej ustawy.
34.	Art. 5 ust. 2	SPK	Propozycja modyfikacji: 2. Podmiot zwolniony z kary ponosi odpowiedzialność solidarną wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, a wobec pozostałych poszkodowanych tylko wówczas, gdy uzyskanie pełnego odszkodowania od innych sprawców <u>tego samego</u> naruszenia nie jest możliwe.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
35.	Art. 5 ust. 2 i art. 6 ust. 2	PG	W obu przepisach chodzi o znaną prawu polskiemu zasadę odpowiedzialności subsydiarnej. Z tego względu, w celu uniknięcia problemów ze stosowaniem tych przepisów, należałoby rozważyć zastąpienie przesłanki „niemożliwości uzyskania odszkodowania” przesłanką „bezskuteczności egzekucji” znaną z art. 299 § 1 k.s.h. Umożliwiłoby to sądom rozpoznającym sprawy na gruncie przedmiotowej ustawy posiłkowanie się bogatym orzecznictwem na tle tego przepisu.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
36.	Art. 5	CARS	Projektowana implementacja dyrektywy w zakresie zagadnienia ograniczeń odpowiedzialności MŚP oraz przedsiębiorców zwolnionych z kary, choć poprawna w generalnych założeniach, to jednak dotknięta jest wadami w zakresie stosowanej terminologii. Problemy z wykładnią użytych w przepisie nieostrych pojęć („efektywność ekonomiczna”, „nieodwracalność”, „całkowita utrata wartości”) będą wedle wszelkiego prawdopodobieństwa przyczyną rozbieżności w orzecznictwie bądź spowodują, iż konstrukcja ograniczenia odpowiedzialności MŚP pozostanie martwa z uwagi na zbyt daleko idące wymagania. Projektowany przepis wymaga nadto korekty redakcyjnej w zakresie ust. 1 lit. b oraz ust. 3, gdyż obecny zapis narusza zasady techniki legislacyjnej.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji - wyjaśnienia zostały przyjęte przez autora uwagi. Niezależnie od tego, sformułowanie „jego ekonomicznej efektywności” zostało zastąpione sformułowaniem „ekonomicznej opłacalności jego działalności”. Uwagi o charakterze redakcyjnym zostały uwzględnione.
37.	Art. 6 ust. 1	KRS	Projektowany art. 6 ust. 1 może prowadzić do wzbogacenia po stronie poszkodowanego	Uwaga nie została uwzględniona – przepis art. 6 ust. 1 projektowanej ustawy należy czytać łącznie z art. 361 § 2 k.c. określającym ogólną zasadę dot. zakresu obowiązku naprawienia szkody. (który stosuje się na podstawie art. 3 ust. 2 projektu).
38.	Art. 6 ust. 2	SPK	Być może warto rozważyć zawarcie w lex specialis dodatkowej regulacji wprowadzającej zależność między stopniem	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			odpowiedzialności poszczególnych uczestników kartelu (udziałem w szkodzie wynikającej z naruszenia prawa konkurencji), a wartością obrotu towarami i usługami „objętego” naruszeniem prawa konkurencji, osiąganego przez tych poszczególnych uczestników. Wskazane byłoby również odwołanie do okoliczności uwzględnianych przykładowo przy kwalifikacji do programu leniency i tak np. uczestnik kartelu, który nakłaniał innych do udziału w porozumieniu mógłby ponosić większą odpowiedzialność względem pozostałych uczestników kartelu, a przedsiębiorca działający pod przymusem mniejszą.	
39.	Art. 7	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 7. Domniemywa się, że naruszenie prawa konkurencji-kartel/ wyrządza szkodę.	Uwaga nie została uwzględniona – rozszerzenie zakresu domniemania także na inne niż kartel naruszenia prawa konkurencji uzasadnione jest potrzebą wzmocnienia pozycji osób poszkodowanych także tymi innymi naruszeniami. Szeroki zakres przedmiotowego domniemania został przyjęty także w innych państwach członkowskich.
40.	Art. 7	CARS	Wprowadzenie przez prawodawcę krajowego dalej idącej ochrony niż w dyrektywie (w znaczeniu ustanowienia środków mających jeszcze bardziej – niż w dyrektywie – ułatwić poszkodowanym / prawdopodobnie poszkodowanym przedsiębiorcom zasądzenie odszkodowania) – jako takie nie może (nie powinno?) być postrzegane jako kolidujące z dyrektywą (jej celami). Brak wyraźnego stwierdzenia, czy jest to domniemanie, które można wzruszyć (tak jest w przypadku art. 17 ust. 2 dyrektywy odszkodowawczej).	Vide odniesienie się do uwagi nr II.39. Nadto, przyjęcie szerszego zakresu domniemania nie jest sprzeczne z dyrektywą – w omawianym zakresie dyrektywa nie wprowadza pełnej harmonizacji.
41.	Art. 7	PRP	Regulacja ta wykracza poza ramy dyrektywy 2014/104/UE, co zresztą przyznaje sam projektodawca w uzasadnieniu do ustawy (str. 10 uzasadnienia), zaznaczając, że zakres projektowanego domniemania jest szerszy niż wymagany przez dyrektywę. Ponadto projektowany art. 7 jest w tej kwestii sprzeczny z § 3 ust. 2-3 ZTP (rozporządzenie z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”), z których wynika, że w ustawie nie zamieszcza się przepisów, które regulowałyby sprawy wykraczające poza wyznaczony przez nią zakres przedmiotowy i podmiotowy. Ustawa nie może również zmieniać lub uchylać przepisów regulujących sprawy, które nie należą do jej zakresu przedmiotowego lub podmiotowego albo się z nimi nie wiążą. Projektowany art. 7 jest o tyle niebezpieczny, że zmusza podmioty podejrzewane o naruszanie prawa konkurencji do udowadniania, że ich działania nie powodują szkody, a ponadto z potencjalnym powództwem mogą przeciwko nim występować nie tylko bezpośredni nabywcy produktów i usług, ale również nabywcy znajdujący się dalej w łańcuchu dostaw.	Vide odniesienie się do uwag nr II.39 i II.40.

42.	Art. 7	SNRP PSZiSP	Wątpliwości budzi projektowany art. 7 ustawy wprowadzający domniemanie, że każde naruszenie prawa konkurencji wyrządza szkodę. Przyjęcie takiego domniemania stanowi wyłom od zasady wyrażonej w art. 6. Kodeksu cywilnego zgodnie, z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne (będącej regułą przy odpowiedzialności ex delicto).	Vide odniesienie się do uwag nr II.39 i II.40. Nadto, obowiązek wprowadzenia omawianego domniemania (w odniesieniu do kartelu) wynika wprost z dyrektywy (art. 17 ust. 2), więc argument wskazujący na to, że jest to odejście od zasady wyrażonej w art. 6 k.c., jest irrelevantny.
43.	Art. 8	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 8. Jeżeli podstawą ustalenia odszkodowania są ceny z daty innej niż data ustalenia odszkodowania, poszkodowanemu naruszeniem prawa konkurencji należą się <u>sąd może zasądzić</u> również odsetki w wysokości stopy referencyjnej NBP za okres od dnia, z którego ceny stanowiły podstawę ustalenia odszkodowania, do dnia wymagalności roszczenia o naprawienie szkody.	Uwaga nie została uwzględniona – w sytuacji objętej projektowanym przepisem poszkodowany ma prawo do odsetek kompensacyjnych (por. motyw 12 dyrektywy), w związku z czym użycie sformułowania „sąd może zasądzić” byłoby nie adekwatne do tej sytuacji.
44.	Art. 8	CARS	Brzmienie przepisu art. 8 projektu może budzić wątpliwości, co do prawidłowego wdrożenia postanowień dyrektywy dotyczących odsetek. Proponowany przepis odwołuje się do cen, jako podstawy ustalenia odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.). Równocześnie przepis wymienia „poszkodowanego naruszeniem prawa konkurencji”, co oznacza wszelkie naruszenia prawa konkurencji. Ponadto dyrektywa w motywie 12 oraz w art. 3 ust. 2 nie zawęża odsetek wyłącznie do szkody w postaci nadmiernego obciążenia. Tego rodzaju szkoda najczęściej wiązana będzie z odszkodowaniem pieniężnym ustalonym z odwołaniem się do ceny w sposób wskazany w art. 363 § 2 k.c. Cały przepis, który sprawia wrażenie nieco „wyrwanego z kontekstu”, jest sformułowany w sposób skomplikowany. Nie wiadomo bowiem, czy chodzi tutaj o ustalenie wysokości szkody, czy ustalenie prawa do odsetek w sposób wskazany w treści dyrektywy, w szczególności w motywie 12. Dyrektywa nakazuje wyłącznie wprowadzenie czytelnej reguły – niezależnie od tego, jaką konstrukcję odsetek przyjmiemy (wskazuje na to uzasadnienie na s. 10), poszkodowanemu powinny należeć się odsetki nie od dnia wymagalności roszczenia (art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c.), ale od dnia powstania szkody (motyw 12 dyrektywy). W podobny sposób należałoby skonstruować odpowiedni przepis w projekcie ustawy, który modyfikowałby obecnie obowiązującą regułę odwołującą się do art. 455 k.c. w przypadku odszkodowania wynikającego z popełnienia czynu niedozwolonego.	Uwaga nie została uwzględniona – jak wskazano w uzasadnieniu do projektu, w części dot. art. 8, w prawie polskim zasadą jest ustalanie wysokości odszkodowania według cen z daty ustalenia odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.), co samo w sobie pozwala uwzględnić upływ czasu i czyni zbędnym zasądzanie dodatkowych odsetek – jako środka kompensacyjnego – za okres od chwili wyrządzenia szkody do chwili ustalenia odszkodowania. Projektowany przepis jest więc tylko niezbędnym dopełnieniem tej regulacji i znajdzie zastosowanie jedynie wówczas, gdy wysokość odszkodowania w konkretnej sprawie będzie z jakichś powodów ustalana według cen z innej daty, niż data zasądzenia odszkodowania.
45.	Art. 8	KL	Postulujemy, aby w omawianym przepisie zostało doprecyzowane, że zastosowanie mają „koszty lub ceny”, gdyż takie ujęcie pozwoli na faktyczne wyliczenie wartości odszkodowania.	Uwaga nie została uwzględniona – miernikiem stosowanym na gruncie art. 363 § 2 k.c. do ustalania wysokości odszkodowania są ceny, a nie „koszty”.
46.	Art. 8	FPP	<i>Poszkodowanemu naruszeniem prawa konkurencji należą się odsetki w wysokości przewidzianej w art. 481 § 2 Kodeksu</i>	Uwaga nie została uwzględniona – w Założeniach do projektu ustawy zostało przesądzone, że

			cywilnego za okres od dnia powstania szkody do dnia zapłaty.	odsetki kompensacyjne należne poszkodowanemu w sytuacji objętej projektowanym przepisem zostaną ustalone na poziomie niższym niż ustawowe odsetki za opóźnienie. Ustalenie odsetek kompensacyjnych na poziomie proponowanej w uwadze (1,5% + 5,5% = 7%) byłoby sprzeczne z celem tych odsetek i prowadziło do nieuzasadnionego wzbogacenia poszkodowanego. Jednocześnie należy przypomnieć, że – co zostało wskazane w uzasadnieniu – odsetki z art. 481 § 2 k.c. mogą również należeć się poszkodowanemu, ale dopiero od daty wymagalności odszkodowania.
47.	Art. 9 ust. 1	KRS	Redakcja art. 9 ust. 1 projektu może utrudniać stosowanie ustawy osobom nie posiadającym wykształcenia prawniczego z uwagi na odesłanie do k.c. z jednoczesną modyfikacją.	Uwaga nie została uwzględniona – sposób transpozycji omawianego artykułu (odesłanie do art. 442 ¹ k.c. z modyfikacjami) został zaakceptowany w Założeniach projektu ustawy.
48.	Art. 9 ust. 1	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 9. 1. W przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, wynosi pięć lat, a jego bieg nie rozpoczyna się przez czas trwania naruszenia <u>przez danego przedsiębiorcę</u>. Bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, rozpoczyna się od dnia zaprzestania naruszenia <u>przez danego przedsiębiorcę</u>. Propozycja odmiennej, całościowej regulacji kwestii przedawnienia w projektowanej ustawie: <i>Art. 9. 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji ulega przedawnieniu z upływem pięciu lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności, jakiej można od niego wymagać, mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, a jego bieg nie rozpoczyna się przez czas trwania naruszenia przez danego przedsiębiorcę. Przepis art. 442¹ § 1 zdanie drugie kc stosuje się.</i>	Uwaga została uwzględniona ale w nieco inny sposób – w uzasadnieniu, w części dot. omawianego przepisu, dodano wyjaśnienie, że w przypadku naruszenia prawa konkurencji, za które odpowiedzialność ponosi kilku sprawców, dla ustalenia początku biegu przedawnienia roszczenia wobec danego sprawcy istotna jest data zaprzestania naruszenia przez tego sprawcę.
49.	Art. 9 ust. 2	SPK	Propozycja modyfikacji: 2. Bieg przedawnienia ulega zawieszeniu <u>wobec przedsiębiorcy</u> z chwilą: a) wszczęcia przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postępowania antymonopolowego lub b) wszczęcia przez Komisję Europejską lub organ ochrony	Uwaga została częściowo uwzględniona ale w nieco inny sposób – w uzasadnieniu, w części dot. omawianego przepisu, dodano wyjaśnienie, że w przypadku naruszenia prawa konkurencji, za które odpowiedzialność ponosi kilku sprawców, zawieszenie biegu przedawnienia odnosi się do

			konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej postępowania dotyczącego naruszenia prawa konkurencji – <u>którego przedmiotem jest naruszenie prawa konkurencji przez tego przedsiębiorcę</u> będące podstawą roszczenia o naprawienie szkody. Zawieszenie ustaje po upływie roku od uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego naruszenie prawa konkurencji lub <u>kończącego zakończenia postępowania – postępowanie</u> w inny sposób <u>wobec tego przedsiębiorcy, przy czym wniesienie środków zaskarżenia przez innych uczestników naruszenia nie wpływa na bieg terminu przedawnienia wobec przedsiębiorcy nie wnoszącego takich środków.</u>	sprawców, których dotyczy postępowanie prowadzone przez organ ochrony konkurencji. Nie jest natomiast uzasadnione i możliwe doprecyzowywanie w przepisie, jaki skutek dla pozostałych sprawców naruszenia ma wniesienie przez jednego z nich środka zaskarżenia od decyzji organu ochrony konkurencji – o tym decydują właściwe przepisy proceduralne, które mają zastosowanie do postępowania prowadzonego przez organ.
50.	Art. 9 ust. 2	PG	Niezasadny brak ekwiwalentności między lit. a i b. Należy zatem bądź rozszerzyć lit. a) o postępowania wyjaśniające wszczęte przez Prezesa UOKiK, bądź też w lit. b) ograniczyć skutek w postaci zawieszenia biegu przedawnienia tylko do wszczęcia przez Komisję Europejską lub organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego UE postępowania przeciwko konkretnemu przedsiębiorcy (tylko postępowania <i>in personam</i>).	Uwaga została uwzględniona – przepis art. 9 ust. 2 pkt 2 został odpowiednio zmieniony.
51.	Art. 9	CARS	Można zastanawiać się, czy okres 10-letni nie jest zbyt długi. Tym samym może dojść do sytuacji, w której podmioty, które naruszyły reguły konkurencji, mogą nie chcieć zawierać ugód z ofiarami naruszeń tak długo, jak nie znają pełnego katalogu poszkodowanych, którzy wystąpili z roszczeniem odszkodowawczym. Długi okres przedłuża więc niepewność w tym zakresie oraz skutkuje odwlekaniem zawierania ugód w tych sprawach (np. w obawie przed ustaleniem „precedensu”). Ponadto zwracamy uwagę na dwa dodatkowe aspekty, które w naszej ocenie warto przedyskutować: - brak wyraźnego wskazania, że w przypadku kilku naruszcycieli, termin przedawnienia biegnie osobno dla każdego z nich (co prawda w przepisie mowa jest o dowiedzeniu się o szkodzie i osobie obowiązanej, co mogłoby wskazywać, że jeśli osób jest więcej, to brak wiedzy o takiej osobie nie rozpoczyna biegu przedawnienia w stosunku do niej, jednak nie można wykluczyć, że brak wyraźnego podkreślenia będzie budził wątpliwości interpretacyjne); - brak wyraźnego rozstrzygnięcia kwestii praktyk trwałych i jednolitych (<i>single and continuous infringement</i>), co może powodować wątpliwości interpretacyjne odnośnie do dnia zaprzestania naruszenia.	Uwaga nie została uwzględniona: - nie ma dostatecznych powodów, aby w przypadku roszczeń deliktowych, których źródłem jest naruszenie prawa konkurencji, nie stosować drugiego – 10-letniego – terminu przedawnienia przewidzianego jako reguła w art. 442 ¹ § 1 k.c. - z brzmienia projektowanego przepisu, czytanego łącznie z art. 442 ¹ § 1 k.c., dostatecznie jasno wynika, że 5-letni termin przedawnienia biegnie osobno w odniesieniu do każdego sprawcy naruszenia; - obowiązujący art. 442 ¹ § 1 k.c. nie wprowadza żadnych szczególnych przepisów dotyczących biegu przedawnienia w odniesieniu do deliktów polegających na „trwałych i jednolitych praktykach”, które podlegają temu przepisowi już obecnie.
52.	Art. 9	ICC	Zwracamy uwagę, że „dzień zaprzestania naruszenia” może następować w różnym czasie w odniesieniu do różnych podmiotów. W odniesieniu do uczestnika porozumienia, który dobrowolnie zaprzestał naruszenia, a które jest kontynuowane przez pozostałych uczestników, termin podstawowy - pięcioletni będzie	Uwaga nie została uwzględniona – z obecnego brzmienia art. 9 ust. 1 projektu wynika już dostatecznie jasno, że żaden z dwóch terminów przedawnienia, o których mowa w tym przepisie, nie rozpoczyna biegu dopóki trwa naruszenie.

			rozpoczął swój bieg oczywiście później niż termin dziesięcioletni. Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy (str. 1), intencją ustawodawcy było to, aby oba terminy przedawnienia - pięcio- i dziesięcioletni, rozpoczynały swój bieg w tym samym czasie. Podobnie formułuje tę zasadę art. 10 Dyrektywy. Proponujemy zatem ujednolicenie nomenklatury w tym zakresie, tak aby oba terminy rozpoczynały się w tym samym momencie. Postulujemy przy tym, aby bieg obu terminów następował w momencie zaprzestania naruszenia. Tak ustalony moment początkowy biegu terminu przedawnienia będzie uwzględniał indywidualną sytuację podmiotu, który dobrowolnie wycofał się z naruszenia.	
53.	Art. 9	PRP	Przepis art. 9 projektowanej ustawy powinien być uwzględniony w treści art. 442 ¹ § 1 i nast. K.c. oraz dostosowany do odpowiednich przepisów o przedawnieniu (art. 121 i nast. K.c.). Przyjęcie zaproponowanego brzmienia art. 9 projektu budzi wątpliwości i jest sprzeczne m.in. z § 3 ust. 3 oraz § 4 ust. 1 ZTP.	Uwaga nie została uwzględniona – dyrektywa (art. 18 ust. 3) wymaga, aby termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji wynosił co najmniej 5 lat, podczas, gdy podstawowy termin przedawnienia dla wszystkich roszczeń deliktowych określony w art. 442 ¹ § 1 k.c. wynosi 3 lata.
54.	Art. 10	FPP	Pragniemy zasygnalizować rozważenie poddania spraw o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji właściwości Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Prośba o informację dotyczącą sytuacji kadrowej w Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz analizę jak długo trwa średnio postępowanie przed tym sądem w porównaniu z wydziałami gospodarczymi i cywilnymi sądów okręgowych.	Uwaga nie została uwzględniona – właściwość sądów w sprawach objętych projektowaną ustawą została przesądzona w Założeniach do projektu ustawy (pkt VI.2 Założeń). Niezależnie od powyższego, propozycja nie uwzględnia zakresu kompetencji SOKiK-u, określonego w art. 479 ²⁸ k.p.c, który generalnie obejmuje sądową kontrolę decyzji / postanowień Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
55.	Art. 10	KRS	Rada poddaje pod rozagę przekazanie spraw objętych projektowaną ustawą do właściwości SOKiK.	Vide odniesienie się do uwagi nr II. 54.
56.	Art. 11	SPK	Warto sprecyzować (przynajmniej w uzasadnieniu) czy „to samo naruszenie” obejmuje również sytuacje, gdy toczące się postępowanie o odszkodowanie dotyczy innego uczestnika porozumienia.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji..
57.	Art. 12	SPK	Warto sprecyzować (przynajmniej w uzasadnieniu) czy „sprawa o naprawienie szkody” obejmuje również sytuacje, gdy toczące się postępowanie o odszkodowanie dotyczy innego uczestnika porozumienia.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
58.	Art. 12	ICC	Art. 12 nieprawidłowo implementuje art. 15 Dyrektywy, przyznając sądowi, przed którym toczy się sprawa o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, prawo do wystąpienia o przekazanie mu sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia spraw. Art. 15 Dyrektywy ma na celu uniknięcie sprzecznych orzeczeń w przypadku wniesienia powództw przez	Uwaga została częściowo uwzględniona – w uzasadnieniu, w części dot. art. 12 projektu, dodano wyjaśnienie, że łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie kilku spraw, o którym mowa w projektowanym przepisie, może być szczególnie pożądane w przypadku dochodzenia

			podmioty działające na różnym poziomie łańcucha dostaw. Dotyczy to spraw, w których analizowane są kwestie przerwania na odbiorców pośrednich nadmiernych obciążeń, które mogą uwolnić pozwanego odpowiedzialności lub zmniejszyć wysokość należnego odszkodowania, lecz nie przesądza właściwości sądów w innych przypadkach. Przepis art. 12 projektu ustawy jest zbyt szeroko zakrojony, albowiem pozwala na kumulację spraw bez względu na to, czy ich łącznikiem jest strona powodowa działająca na różnych poziomach łańcucha dostaw. Może doprowadzić do kumulacji w jednym sądzie spraw, które bez przeszkód mogą być rozpatrywane przez różne sądy. Co więcej, kumulacji spraw strony postępowania nie będą mogły zapobiec, albowiem nie przewidziano możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu w tym przedmiocie. Przy obecnym brzmieniu projektu ustawy może dojść do niekorzystnej sytuacji, w której to kumulacja spraw nastąpi w rękach sądu niższej instancji. Jak wynika z art. 35 projektowanej ustawy, w sprawach, w których postępowanie o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenia prawa konkurencji zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, postępowanie prowadzi się według nowych przepisów, o ile dotyczy ono naruszenia trwającego w chwili wejścia w życie ustawy. In concreto w toczących się obecnie sprawach - w których naruszenie trwa w dacie wejścia w życie ustawy - sąd rejonowy (obecnie właściwy ze względu na wartość przedmiotu sporu) będzie mógł przejąć inną łączącą się sprawę rozpatrywaną przez sąd okręgowy. Art. 35 projektowanej ustawy nie wyłącza bowiem możliwości skorzystania z instytucji określonej w art. 12 w rozpoczętych już postępowaniach. Należałoby przyznać prawo stronom do złożenia zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie przekazania sprawy w celu jej łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.	odszkodowania od tego samego sprawcy naruszenia przez kilku poszkodowanych z różnego poziomu łańcucha dostaw. W uzasadnieniu wskazano również, że na zasadach ogólnych, tj. zgodnie z art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c., na orzeczenie sądu o przekazaniu sprawy innemu sądowi przysługuje zażalenie.
59.	Art. 12	PG	Wprowadzenie do projektowanej regulacji wymogu „niezbędności dla prawidłowego wyrokowania” wydaje się zarówno niejasne, jak i zanadto wygórowane. Bardziej wskazane byłoby odwołanie się do „względów celowości” – pojęcia, którym ustawodawca posługuje się w prawie procesowym (zob. np. art. 461 § 3 k.p.c. i art. 508 § 2 k.p.c.). W szczególności jednak doprecyzowania wymagają zasady „przekazania” sprawy. Na gruncie obecnego brzmienia art. 12 projektu nie jest jasne, czy sąd, do którego inny sąd zwrócił się o przekazanie sprawy, jest związany takim wnioskiem, czy też może odmówić przekazania sprawy. Warto rozważyć wprowadzenie mechanizmu skuteczniej gwarantującego spójność orzeczeń. Rozważyć można w szczególności dwa rozwiązania:	Uwaga została uwzględniona, choć w nieco inny sposób – art. 12 projektu został odpowiednio zmieniony.

			<u>Rozwiązanie nr 1</u> Wprowadzenie dodatkowo zapisu, że sąd zwraca się do innego sądu o przekazanie sprawy na wniosek strony (ewentualnie na zgodny wniosek stron, por. art. 461 § 3 k.p.c.), chyba że przekazanie byłoby niecelowe. Na postanowienie w przedmiocie odmowy wystąpienia o przekazanie sprawy stronom powinno służyć zażalenie. Sąd, do którego zwrócono się o przekazanie sprawy powinien być zobowiązany do jej przekazania. <u>Rozwiązanie nr 2</u> Wprowadzenie regulacji na wzór art. 461 § 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawę z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości. Postanowienie w tym przedmiocie może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem sądu przekazującego. Ewentualnie rozważyć można wprowadzenie mechanizmu kontrolnego: w razie, gdyby sąd, któremu sprawa została przekazana, kwestionował celowość przekazania, ostatecznie decydowałby na posiedzeniu niejawnym sąd przełożony nad sądem przekazującym. Ponowne przekazanie tej samej sprawy nie powinno być dopuszczalne. Analogicznie jak w art. 18 § 1 k.p.c. postanowienie sądu w przedmiocie przekazania sprawy powinno być uzasadniane.	
60.	Art. 13	SPK	Rozwiązanie nie jest pożądane m.in. ze względu na szerokie uprawnienia powodów w dostępie do informacji dotyczącej działalności pozwanych przedsiębiorców, w tym z akt organów ochrony konkurencji, a w szczególności dokumentów, które tracą ochronę w wyniku nie objęcia ich specyficznymi mechanizmami dyrektywy, jak np. oświadczenia z 89a uokik. Proponowane rozwiązanie z uwagi na powyższe kwestie może prowadzić do nadużyć.	Uwaga nie została uwzględniona – wprowadzenie do ustawy przepisów przyznających organizacjom pozarządowym zrzeszającym przedsiębiorców i organizacje pozarządowym, do których zadań statutowych należy ochrona konsumentów, uprawnienia do wytaczania na rzecz poszkodowanych powództw o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, zostało przesądzone w Założeniach do projektu (pkt VI.3) i szczegółowo uzasadnione w uzasadnieniu do projektu, jego części dot. art. 13.
61.	Art. 13	ICC	Ingerencja organizacji pozarządowych zrzeszających przedsiębiorców w postępowania z zakresu prawa konkurencji nie jest potrzebna. Inaczej rzecz ma się z powództwami wytaczanymi przez konsumentów. Art. 13 ust. 2 projektowanej ustawy nie jest jednak konieczny, skoro obecnie obowiązujące przepisy KPC pozwalają już takim organizacjom na wytaczanie powództw w sprawach o ochronę konsumentów (art. 61 § 1 pkt 3 KPC). Proponuje się zastąpienie powyższych mechanizmów	Vide odniesienie się do uwagi II.60.

			uprawnieniem ww. organizacji do przedstawienia istotnego poglądu w sprawie, na wzór instytucji przewidzianej art. 63 KPC.	
62.	Art. 13	FPP	Fundacja postuluje, by organizacje pozarządowe zrzeszające przedsiębiorców zwolniono z kosztów sądowych w takich sprawach i wsparto tym samym tzw. trzeci sektor, którego w Polsce według badań socjologicznych wciąż jest za mało.	Uwaga nie została uwzględniona – organizacje, o których mowa w omawianym przepisie, mogą ubiegać się o zwolnienie od kosztów sądowych na zasadach ogólnych określonych w art. 103 lub 104 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Regulacje te należy uznać za wystarczające.
63.	Art. 13	PRP	Art. 13 ust. 1 projektowanej ustawy powinien zostać wykreślony. Naszym zdaniem wystarczający jest obecny art. 61 k.p.c., który takie uprawnienie przewiduje dla organizacji pozarządowych działających w imieniu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Propozycja ustawodawcy oznacza, że więksi gracze rynkowi – największa konkurencja dla byłych monopolistów – mogliby się zastępować sektorem NGO w zwalczaniu przeciwników biznesowych i przerzucać na te podmioty ryzyko porażki procesowej, jednocześnie uzyskując od pozwanych dowody (art. 16 i następne projektu ustawy) i korzystając z domniemania istnienia szkody w wyniku naruszenia konkurencji (art. 7). Proponowany przepis jest też jednocześnie sprzeczny z § 3 ust. 2-3 ZTP, gdyż wykracza poza zakres przedmiotowy i podmiotowy projektowanej ustawy (a jednocześnie dyrektywy 2014/104/UE). Co więcej, mamy poważne wątpliwości co do pojęcia „organizacji pozarządowych skupiających przedsiębiorców” – czy mowa o organizacjach pracodawców? Jeśli tak, to nie są one organizacjami pozarządowymi, gdyż funkcjonują na podstawie odrębnej ustawy.	Vide odniesienie się do uwagi II.60.
64.	Art. 13	KRS	Zasadnym wydaje się również rozszerzenie uprawnień rzeczników konsumentów na postępowania w sprawach objętych projektowaną ustawą.	Uwaga nie została uwzględniona – w Założeniach projektu nie przewidywano wprowadzania w projekcie żadnych dodatkowych przepisów dot. powiatowych rzeczników konsumentów.
65.	Art. 14	ICC	Przepis ten wydaje się wprowadzać, zbyt długi okres na wydanie przez sąd postanowienia o umorzeniu postępowania w razie jego zawieszenia na zgodny wniosek stron w związku z próbą pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Dyrektywa nie wprowadza wymogu, aby był to okres dwuletni, ale żeby okres ten „nie przekroczył dwóch lat” (art. 8 ust. 2 Dyrektywy). Bardziej przystającym do polskiego porządku prawnego jest okres roczny od daty postanowienia o zawieszeniu, co zapewnia spójność z art. 182 KPC.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
66.	Art. 14	PG	Propozycja dodanie ustępu 1: „Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli strony podjęły próbę polubownego rozstrzygnięcia sporu. Sąd postanowi podjąć postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności z chwilą ustalenia, że nie można oczekiwać polubownego zakończenia sporu, w każdym zaś	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			<i>razie nie później niż po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu."</i>	
67.	Art. 14	KRS	Przepis art. 14 wymaga uzupełnienia, ponieważ nie wynika z niego, od jakiej daty należy liczyć termin, po którym postępowanie sądowe ulega umorzeniu.	Uwaga nie została uwzględniona – początek terminu określony jest w taki sam sposób, jak w art. 182 § 1 k.p.c.
68.	Art. 15 pkt 2	SPK	Jeśli mowa o tożsamości naruszenia szeroko rozumianej (ten sam kartel), to powód lub pozwany mogą nie mieć informacji o postępowaniach toczących się wobec innych uczestników kartelu.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
69.	Art. 15	FPP	Projekt ustawy nie przewiduje jakiegokolwiek sankcji za naruszenie tego obowiązku, co stawia pod znakiem zapytania skuteczność analizowanego przepisu.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
70.	Art. 16-28	ICC	Rozbieżność projektu ustawy z Dyrektywą co do wymogu precyzyjnego - możliwie najwcześniejszego - określenia środka dowodowego podlegającego ujawnieniu. Jak się wydaje, zgodnie z art. 5 ust. 2 Dyrektywy, przesłanka ta odnosi się do postanowienia sądu nakazującego wyjawienie środka dowodowego, nie zaś jak w projektowanym art. 18 - wniosku o wyjawienie środka dowodowego. To właśnie brak po stronie wnioskodawcy wiedzy lub znajomości szczegółów co do środka dowodowego stanowi obecnie jeden z czynników uniemożliwiających w praktyce dochodzenie roszczeń będących przedmiotem projektu ustawy. W przeciwieństwie do wnioskodawcy, sąd dysponuje instrumentami prawnymi pozwalającymi na precyzyjne określenie środka dowodowego (por. np. art. 19 ust. 1) Postulujemy zatem uwzględnienie w art. 16 projektu ustawy zastrzeżenia, aby środki dowodowe objęte nakazem wyjawienia były określone możliwie najdokładniej i najwcześniej przez sądy wydające postanowienie w tym przedmiocie, o czym mowa we wspomnianym art. 5 ust. 2 Dyrektywy. Analogicznie, proponujemy wykreślenie wymogu precyzyjnego opisu środka dowodowego przez wnioskodawcę, przewidzianego w art. 18 ust. 1 zdanie pierwsze projektu ustawy.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
71.	Art. 16-30	PRP	Art. 16, 18 i 26-27 projektowanej ustawy powinny być w całości wykreślone, gdyż co do zasady powielają one rozwiązania już istniejące, w tym w szczególności: art. 187 par 2 pkt 2 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. (jak również art. 231 k.p.c.). To jednocześnie naruszenie § 4 ust. 1 ZTP. W związku z tym prerogatywę wykreślenia art. 17, 19-25 i 28-30 projektu ustawy.	Uwaga nie została uwzględniona – wprowadzenie przepisów regulujących procedurę tzw. wyjawienia środka została przesądzona w Założeniach do projektu i jest to niezbędne dla implementacji dyrektywy (art. 5 - 7).
72.	Art. 16 ust. 1	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 16. 1. Sąd, na pisemny wniosek powoda, który uprawdopodobnił swoje roszczenie i zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania, może nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawić środek dowodowy służący stwierdzeniu faktu istotnego dla rozstrzygnięcia, znajdujący się w ich posiadaniu,	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			<u>za który uważa się również środek dowodowy znajdujący się pod kontrolą pozwanego lub osoby trzeciej.</u> Wyjawienia środka dowodowego znajdującego się w posiadaniu powoda lub osoby trzeciej może żądać również pozwany, który zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania. Propozycja dodania ustępu: <i>Wniosek o wyjawienie środka dowodowego może być złożony wraz z pozwem lub w toku postępowania, bez uszczerbku dla reguł koncentracji materiału procesowego wynikających z art. 207 i art. 217 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822).</i>	
73.	Art. 16	KL	Wątpliwości budzi praktyczne stosowanie przepisu przez sędziów, nie mających przygotowania ekonomicznego, w sytuacji gdy dowodem na udostępnienie danych w tym trybie będzie wskazanie, że określone dane i informacje mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia ekonomicznego. W tej sytuacji zasadne wydaje się zwrócenie uwagi, np. poprzez odpowiednie uzupełnienie projektu OSR, na konieczność wprowadzenia szkoleń z zakresu ekonomii do programu szkoleniowego dla sędziów.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
74.	Art. 16	PG	Brak możliwości skorzystania z tego mechanizmu przez sąd <i>ex officio</i> budzi pewne wątpliwości. W szczególności zwrócić należy uwagę, że zgodnie z art. 232 zdanie drugie k.p.c., sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Ponadto, na gruncie ogólnych przepisów postępowania, sąd może z urzędu wydawać zarządzenia w przedmiocie przedstawienia dokumentów stanowiących dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 248 k.p.c.). Systemowo bardziej spójne byłoby umożliwienie sądowi nakazywanie z urzędu wyjawienia środków dowodowych. Wymagałoby to odpowiedniego dostosowania art. 16-21 i art. 24 projektu. Należy również zwrócić uwagę, że obecnie projekt nie przewiduje żadnej możliwości uchylecia się przez stronę lub osobę trzecią od wyjawienia środka dowodowego. Wydaje się tymczasem, że ważne racje aksjologiczne przemawiają za tym, aby wprowadzić w tym zakresie analogiczne ograniczenia, jak w art. 248 § 2 k.p.c.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
75.	Art. 16 i art. 18	FPP	Zaproponowane ułatwienia dowodowe mają niewystarczający charakter. Postulujemy dopuszczenie złożenia wniosku przed wszczęciem postępowania o wyjawienie dowodu, co pozwoli uniknąć wszczynania nieuzasadnionych postępowań, a powodowi ułatwi oszacowanie szans w ewentualnym postępowaniu. Wystarczającą ochroną pozwanego byłby w takiej sytuacji sąd, mogący wyłączyć jawność co do niektórych fragmentów dowodów zawierających prawem chronione tajemnice. Z racji tego, że art. 5 ust. 8 dyrektywy wprost stanowi, że jest ona	Uwaga nie została uwzględniona: – możliwość złożenia wniosku o wyjawienie środka przed wszczęcie postępowania została wykluczona na etapie prac nad Załoženiami do projektu, z uwagi na to, że jak wskazano w uzasadnieniu do projektu w części dot. art. 16, wprowadzenie takiej możliwości mogłoby stwarzać pole do nadużyć – pozyskiwania istotnych informacji o konkurencie pod pretekstem

			tw. harmonizacją minimalną w zakresie dowodowym (poza wskazanymi tam wyjątkami), uważamy że dobrą bazą dla prac nad ułatwieniem uzyskiwania dowodów przez poszkodowanych będzie art. 80 prawa autorskiego. Czyli np. zapisanie terminu instrukcyjnego dla rozpatrzenia wniosku dowodowego. Ponadto zwracamy uwagę na przemilczaną w projekcie kwestię zabezpieczenia powództwa i dowodów na czas procesu. Stąd też koniecznym wydaje się rozbudowanie powyższych przepisów i dopuszczenie powództwa o zabezpieczenie dowodów oraz udzielenie wszelkiej informacji mającej znaczenia dla ustalenia naruszenia prawa konkurencji. Podsumowując, powyższy przepis stanowi w naszej ocenie regres w stosunku do obowiązującego art. 248 Kodeksu postępowania cywilnego, który nie wymaga uprawdopodobnienia roszczenia w celu zobowiązania strony do przedstawienia znajdujących się w jej posiadaniu dokumentów. Ponadto przepis ten wprowadza zbędne formalizmy w sformułowaniu wniosku o wyjawienie dowodów, których nie wymaga dyrektywa. Może to prowadzić do utrudnień w korzystaniu z tego instrumentu.	planowanego wystąpienia p-ko niemu z powództwem odszkodowawczym; - przepisy o zabezpieczeniu powództwa i zabezpieczeniu dowodów zawarte w k.p.c. będą mogły znaleźć zastosowanie także w sprawach objętych projektowaną ustawą na zasadach ogólnych (por. dodany art. 31 projektu); - przewidziane w projekcie wymogi dot. wniosku o wyjawienie środka dowodowego oparte są na przepisach dyrektywy i mają zapobiegać składaniu wniosków bliżej niesprecyzowanych, mających na celu poszukiwanie dowodów albo pozyskanie informacji o konkurentach;
76.	Art. 17 ust. 2	SPK	Propozycja modyfikacji: 2. Informacje sporządzone przez osobę fizyczną lub osobę prawną specjalnie na potrzeby postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje sporządzone przez organ ochrony konkurencji i przekazane stronom w toku tego postępowania oraz wycofane propozycje ugodowe mogą być wyjawione jedynie po zakończeniu <u>przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów</u> postępowania <u>antymonopolowego albo odpowiadającego mu postępowania</u> prowadzonego przez <u>inny</u> organ ochrony konkurencji.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
77.	Art. 18	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 18. Wniosek o wyjawienie środka dowodowego powinien odpowiadać wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, zawierać uzasadnienie, a nadto wskazywać fakt podlegający stwierdzeniu oraz środek dowodowy wraz z jego precyzyjnym opisem. W zależności od rodzaju środka dowodowego, wskazuje się w szczególności jego przedmiot, czas i miejsce jego powstania, a także inne istotne cechy umożliwiające identyfikację tego środka.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
78.	Art. 20	CARS	Uwaga legislacyjna (dotyczy również art. 5, 9, 26 i 27) – zgodnie z § 56 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej": „1. W obrębie artykułu (ustępu) zawierającego wyliczenie wyróżnia się dwie części: wprowadzenie do wyliczenia oraz punkty. Wyliczenie może kończyć się częścią wspólną, odnoszącą się do wszystkich punktów. Po części wspólnej nie dodaje się kolejnej	Uwaga został uwzględniona.

			samodzielnej myśli; w razie potrzeby formułuje się ją w kolejnym ustępie. 2. W obrębie punktów można dokonać dalszego wyliczenia, wprowadzając litery”. Tam, gdzie w projekcie wyliczenia dokonano w literach, należy zastąpić litery punktami.	
79.	Art. 20 ust. 1 lit. a	CARS	Braki formalne wniosku (zob. art. 18) nie powinny skutkować jego oddaleniem.	Uwaga została uwzględniona – art. 18 projektu podzielono na dwa ustępy, tak, że art. 20 ust. 1 pkt 1 odwołuje się do art. 16 i art. 18 ust. 2, w którym nie ma mowy o brakach formalnych wniosku.
80.	Art. 20 ust. 2 lit. d i art. 22 ust. 1	CARS	Sugeruje się rozważenie dodania po wyrazach „tajemnicę przedsiębiorstwa” wyrazów „w rozumieniu art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z ...)”.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
81.	Art. 20 ust. 2	KRS	Zdanie rozpoczynające się od słów „Narażenie się na ...” nie zostało przyporządkowane do żadnej z jednostek redakcyjnych.	Uwaga nie została uwzględniona – przytoczone zdanie jest częścią ust. 2
82.	Art. 21 ust. 1	SPK	Zastanowienia wymaga procedura oceny takiego środka przez sąd – jeśli sąd - ten sam skład orzekający - będzie zapoznawał się z treścią badanego dokumentu, to może wpłynąć to na jego ocenę pozostałych dowodów, nawet jeśli dokument nie zostanie formalnie włączony w poczet materiału dowodowego.	Uwaga została przedyskutowana na konferencji. Nie wprowadzono żadnych zmian do art. 21 – nie ma podstaw, aby podważać bezstronność sądu przy ocenie innych dowodów z tego powodu, że w trybie art. 21 projektu zapoznał się ze środkiem dowodowym, który nie podlega wyjawieniu.
83.	Art. 21 ust. 2 zd. 1	CARS	Nie powinno być tu mowy o „opinii”. Środek, o którym mowa, jest istotnym dla sprawy poglądem, o którym mowa w art. 63 ⁵ kpc. W takim razie należałoby wyłączyć zastosowanie art. 31d u.o.k.k., by Prezes UOKiK nie uzależniał swej „opinii” od przesłanki interesu publicznego.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
84.	Art. 22	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 22. Jeżeli dowód uzyskany w wyniku wyjawienia środka dowodowego zawiera tajemnicę przedsiębiorstwa lub inną tajemnicę podlegającą ochronie prawnej na podstawie odrębnych przepisów oraz jeżeli jest to niezbędne dla zapobieżenia ujawnienia takiej tajemnicy, sąd, na wniosek strony lub osoby trzeciej obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego, może w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do tego dowodu lub <u>zezwoić na prawo wglądu jedynie pełnomocnikom stron uprawnionym do przekazania pełnomocnikowi jedynie opracowania dotyczącego takiego dowodu, które racjonalnie nie pozwala na odtworzenie chronionej tajemnicy lub</u> określić szczegółowe zasady zapoznawania się i korzystania z tego dowodu, w szczególności ograniczyć lub wyłączyć jego kopiowanie lub utrwalanie w inny sposób, <u>udostępnić w formie opracowanej przez biegłego racjonalnie uniemożliwiającego</u>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			<u>odtworzenie chronionej tajemnicy.</u>	
85.	Art. 22	ICC	Proponujemy zmienioną redakcję przepisu celem zapewnienia spójności z innymi przepisami postępowania dotyczącymi sądowej ochrony tajemnic przedsiębiorstwa, w szczególności art. 479 ³³ § 3 KPC. Postulujemy następujące brzmienie analizowanego przepisu: „Sąd na wniosek strony lub osoby trzeciej obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego może, w drodze postanowienia, w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do tego dowodu, jeżeli udostępnienie tego materiału groziłoby ujawnieniem tajemnicy przedsiębiorstwa lub innych tajemnic podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów.”	Uwaga została częściowo uwzględniona – w częściowo zmienionym art. 22 projektu wyraźnie wskazano, że sąd wydaje w tym zakresie postanowienie.
86.	Art. 22	PG	Wykreślenie z art. 22 projektu sformułowania „na wniosek strony lub osoby trzeciej obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego”. Sąd powinien móc także z urzędu dbać o to, by nie doszło do naruszenia tajemnicy podlegającej ochronie prawnej.	Uwaga została uwzględniona, choć w nieco inny sposób – w częściowo zmienionym art. 22 projektu dodano, że sąd może wydać postanowienie w omawianym zakresie także z urzędu.
	Art.22	KRS	Ograniczenie prawa stron do wglądu w materiał dowodowy stanowi istotne ograniczenia prawa do sądu.	Uwaga nie została uwzględniona – tego typu ograniczenia istnieją już w procedurze cywilnej – por. art. 479 ³³ § 3 k.p.c.
87.	Art. 23 i art. 24	FPP	Wyrażamy wątpliwości, dlaczego w tym wypadku na postanowienie dowodowe przysługuje zażalenie, co może istotnie wydłużyć postępowanie. We wszystkich innych kategoriach spraw zobowiązanie do ujawnienia dokumentów na podstawie art. 248 k.p.c. nie może być podważone w toku instancji. Dlatego postulujemy usunięcie możliwości zaskarżenia powyższego postanowienia oraz zmniejszenia wymogów dla wyjawienia dowodów przez strony, jak powyżej.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji. Nadto art. 23 został częściowo zmieniony w taki sposób, że wynika z niego jasno, iż zażalenie przysługuje tylko na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego.
88.	Art. 24	PG	Wątpliwości budzi, czy regulacja taka jest potrzebna w świetle przepisów ogólnych o postępowaniu cywilnym. Zgodnie bowiem z art. 359 § 1 k.p.c., postanowienia niekończące postępowania w sprawie mogą być uchylane i zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne. Zażalenie na postanowienie „zmieniające” gwarantuje już natomiast art. 23 projektu. W razie jednak podjęcia decyzji o pozostawieniu tego przepisu, należałoby doprecyzować zakres regulacji. W przepisie tym (zarówno w ust. 1, jak i w ust. 2) powinna być mianowicie mowa o „postanowieniu <u>w przedmiocie</u> wyjawienie środka dowodowego” (analogicznie jak w art. 23 projektu). Możliwość zmiany lub uchylenia na takich samych zasadach powinna natomiast dotyczyć postanowień odmawiających nakazania wyjawienia.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
89.	Art. 26 lit. b	PG	Regulacja ta wydaje się nie być konieczna z uwagi na, mający charakter ogólny, przepis art. 103 k.p.c.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

90.	Art. 26	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 26. Jeżeli strona uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia sądu o wyjawieniu środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka, w celu udaremnienia jego wyjawienia, sąd może: a) uznać za ustalone fakty, które mają zostać stwierdzone przy pomocy tego środka, chyba że strona, <u>która uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia sądu o wyjawieniu środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka</u>, przeciwna wykaże co innego, b) obciążyć tę stronę obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania, w całości lub w części, niezależnie od wyniku sprawy.	Uwaga została uwzględniona – art. 26 pkt 1 projektu został odpowiednio zmieniony.
91.	Art. 27	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 27. <u>1.</u> Strona, która: a) w złej wierze złożyła <u>oczywiście bezzasadny</u> wniosek o wyjawienie środka dowodowego, lub b) naruszyła ograniczenia dotyczące prawa wglądu, zapoznawania się lub korzystania z dowodu, ustanowione przez sąd zgodnie z art. 22, lub c) wykorzystwała dowód uzyskany w wyniku wyjawienia środka dowodowego w innym celu niż na potrzeby toczącego się postępowania – <u>podlega karze grzywny w kwocie do dwudziestu tysięcy złotych.</u> Propozycja dodania ustępu 2: <u>2. Sąd pominie dowody, o których mowa w art. 27 ust. 1.</u>	Uwaga została w zasadniczej części uwzględniona – w zmienionym art. 27 wprowadzono dodatkową sankcję w postaci pominięcia dowodu przez sąd. Nie uwzględniono natomiast propozycji wprowadzenia dodatkowego wymagania, aby wniosek, który strona złożyła w złej wierze, miał być jeszcze „oczywiście bezzasadny” – wprowadzenie takiego wymogu uczyniłoby możliwość zastosowania sankcji raczej iluzoryczną.
92.	Art. 27	CARS	Przemyślenia wymaga górna granica kary (tj. 20 tys. zł) jaka grozi za naruszenia „proceduralne”, o jakich mowa w art. 27 projektu. Górny próg kary w wysokości 20 tys. może nie spełniać wystarczająco skutecznie swej funkcji - zwłaszcza prewencyjnej - mając na celu zapobieganie dopuszczaniu się naruszeń proceduralnych wskazanych w art. 27 projektu. Być może warto rekomendować wprowadzenie granicy „dolnej” (minimalna wysokość grzywny).	Uwaga została częściowo uwzględniona, choć w inny sposób – vide odniesienie się do uwagi nr II.91.
93.	Art. 27	ICC	Kara grzywny przewidziana w tym przepisie wydaje się nieadekwatna do potencjalnych szkód, które mogą być wyrządzone wskutek nielegalnego wykorzystania instytucji wyjawienia środka dowodowego.	Vide odniesienie się do uwagi nr II.92.
94.	Art. 28	CARS	W tym i kilku innych artykułach jest mowa o „osobie fizycznej lub prawnej” (podobnie jak w przepisach Dyrektywy). Należy rozważyć dodanie „jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną”.	Vide odniesienie się do uwagi nr II. 20.
95.	Art. 28 ust. 1	PG	Sformułowanie „nie mogą stanowić dowodu” nie wydaje się trafne. Z logicznego punktu widzenia dokumenty te niewątpliwie stanowią dowody, a jedynie z określonych względów uznaje się je (trwale lub	Uzgodniono, że z uwagi na charakter uwagi może być ona przedmiotem rozpatrzenia przez komisję prawniczą.

			czasowo) za niedopuszczalne w postępowaniu cywilnym (tzw. dowody zakazane). W związku z powyższym bardziej zasadne wydaje się użycie sformułowania: „<i>Sąd nie dopuszcza dowodu z dokumentów, o których mowa (...)</i>”. Sformułowanie takie lepiej korespondowałoby także z art. 7 ust. 1 i 2 Dyrektywy, w których mowa o „niedopuszczalności” wskazanych dowodów. W art. 28 ust. 1 <i>in fine</i> projektu proponujemy zastąpienie sformułowania „które osoba fizyczna lub prawna uzyskała” słowem „uzyskane”. Z tego samego powodu art. 28 ust. 2 Projektu proponujemy nadać następujące brzmienie: „<i>Pozostałe dowody uzyskane wyłącznie poprzez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji mogą być dopuszczone jedynie na wniosek podmiotu, który uzyskał dowody lub jego następcy prawnego</i>”.	
96.	Art. 29	PG	Należy rozważyć, czy zakres związania sądu nie powinien zostać w art. 29 projektu bardziej doprecyzowany z uwagi na szczególne znaczenie decyzji Prezesa UOKiK w postępowaniach, jakie będą prowadzone na gruncie projektowanej ustawy. Co prawda art. 9 ust. 1 Dyrektywy wymaga jedynie, aby związanie dotyczyło samego „stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji”. Warto jednak zwrócić uwagę na pkt 34 motywów Dyrektywy. Zasadne wydaje się zatem doprecyzowanie brzmienia art. 29 Projektu przez wyraźne wskazanie w jego treści, że zakres związania obejmuje „<u>stwierdzenie naruszenia prawa konkurencji, w tym charakter tego naruszenia oraz jego zakres przedmiotowy, osobowy, czasowy i terytorialny</u>”.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
97.	Art. 29	SPK	Propozycja dodania ustępu 2. 2. <i>Ustalenia prawomocnej decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję wydanej przez organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego mogą być przedstawione przed sądem w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, jako domniemanie faktyczne, że nastąpiło naruszenie prawa konkurencji.</i>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
98.	Art. 30 ust. 1	CARS	Sformułowanie (...) „sąd może posiłkować się wytycznymi (...)”. należałoby zastąpić innym adekwatnym sformułowaniem, jak np. „sąd może stosować wytyczne...” albo „sąd może stosować się do wytycznych...” albo „sąd może kierować się wytycznymi...”.	Uzgodniono, że z uwagi na charakter uwagi może być ona ewentualnie przedmiotem rozpatrzenia przez komisję prawniczą.
99.	Art. 30 ust. 1	KL	Wprowadzenie możliwości posiłkowania się wytycznymi zawartymi w Komunikacji Komisji 2013/C167/07 w sprawie ustalania wysokości szkody w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych doprowadzi w istocie do faktycznego związania stron postępowania tymi wytycznymi, które nie zawsze muszą być prawidłowe w danej sprawie. Faktyczne odejście od ich stosowania będzie się natomiast wiązać z istotnym ryzykiem procesowym.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			Z tego też względu, w opinii Konfederacji Lewiatan zasadne wydaje się wzmocnienie możliwości stosowania metod innych niż wskazane w Komunikacji KE.	
100.	Art. 30 ust. 1	ICC	Wskazanie w art. 30 ust. 1 możliwości posiłkowania się wytycznymi zawartymi w Komunikacji Komisji 2013/C167/07 wydaje się niepotrzebne.	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
101.	Art. 30	FPP	Propozycja dodania ust. 3 o treści: <i>Ust. 3. Przy ustalaniu wysokości szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji na podstawie art. 322 Kodeksu postępowania cywilnego sąd może posiłkować się uzyskanym zyskiem przez sprawcę naruszenia poprzez naruszenie prawa konkurencji.</i>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
102.	Art. 30 ust. 2	PG	Propozycja brzmienia art. 30 ust. 2: <i>„Sąd może zwrócić się do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub organu ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej o udzielenie sądowi pomocy przy ustalaniu wysokości szkody, jeżeli jest to uzasadnione w świetle zebranego przez ten organ materiału dowodowego i posiadanych przez ten organ informacji.”</i>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
103.	Art. 31 pkt. 1	SPK	Założenie uregulowania tej kwestii jest słuszne, ale może prowadzić do powstania niepewności dla całego obrotu (skoro przepis miałby zastosowanie ogólne) z uwagi na brak definicji tego czym miałby być inny pozasądowy sposób rozwiązywania sporów oraz problemy z ustaleniem początku i końca w szczególności takiego właśnie postępowania.	Uwaga została uwzględniona – przepisy art. 31 pkt 1-3 projektu zostały wykreślone.
104.	Art. 31 pkt 1	CARS	Wątpliwe wydaje się odwołanie do „innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu”. Na niejasność tego pojęcia zwracano uwagę już na etapie ogłoszenia dyrektywy i założeń do projektu. O ile jednak w przypadku zastosowania tego pojęcia wyłącznie do roszczeń opartych o naruszenie reguł konkurencji zakres tych wątpliwości byłby ograniczony wyłącznie do tej kategorii roszczeń, o tyle w projekcie skala ich rozszerzona została na wszelkie cywilnoprawne roszczenia majątkowe. Nie wiadomo jednak jak definiować „inny pozasądowy sposób rozwiązania sporu” – np. czy będzie nim wysłanie wezwania do zapłaty z propozycją rozłożenia na raty, czy będzie nim wysłanie e-maila z propozycją podjęcia rozmów, itp. Jak w tym przypadku określić bieg terminu przedawnienia w kontekście jego ewentualnego zawieszenia. Jest to kwestia niezwykle istotna z uwagi na doniosłość upływu terminu przedawnienia dla możliwości dochodzenia roszczenia (ze strony powoda) oraz dla obrony przed tym roszczeniem zarzutem przedawnienia (ze strony pozwanego). Dlatego wprowadzenie trudnego do zdefiniowania pojęcia, w oparciu o które miałby być liczony termin biegu przedawnienia dla wszystkich cywilnoprawnych roszczeń majątkowych, wydaje się wielce	Uwaga została uwzględniona – przepisy art. 31 pkt 1-3 projektu zostały wykreślone.

			wątpliwe i może prowadzić do daleko idących komplikacji w dochodzeniu roszczeń w ogóle, a nie tylko w odniesieniu do tej kategorii, która objęta jest projektowaną ustawą. Wątpliwości tych nie rozwiewa, a wręcz je nasila treść uzasadnienia projektu. Całkowicie nieadekwatne jest przy tym odwołanie się do brzmienia art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. dotyczącego treści pozwu. Nieporównywalna jest waga tych przepisów. O ile brak informacji o podjęciu próby rozwiązania sporu może co najwyżej skutkować wezwaniem do uzupełnienia braku pisma procesowego (można też wymóg ten spełnić lakoniczną informacją o braku takiej próby), o tyle ustalenie czy strony podjęły próbę innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu w przypadku proponowanego art. 121 ¹ k.c. będzie miało daleko idące konsekwencje w zakresie skutecznego dochodzenia wszelkich cywilnoprawnych roszczeń majątkowych.	
105.	Art. 31 pkt 2 i 3	CARS	Zmiana w art. 123 § 1 k.c. oraz art. 124 § 2 k.c., w zakresie usunięcia mediacji, jako przesłanki przerwania biegu terminu przedawnienia i przekształcenia jej jako przesłanki zawieszenia biegu terminu przedawnienia również budzi istotne wątpliwości. Skoro do tej pory mediacja powodowała skutek dalej idący, to jakie jest uzasadnienie zmiany, a właściwie „złagodzenia” tego skutku, co będzie dotyczyło wszystkich rodzajów cywilnoprawnych roszczeń majątkowych. Samo ujednolicenie regulacji spowodowane koniecznością transpozycji postanowień dyrektywy wydaje się zbyt słabym uzasadnieniem.	Uwaga została uwzględniona – przepisy art. 31 pkt 1-3 projektu zostały wykreślone.
106.	Art. 31 pkt 1-3	SA Wrocław	W ocenie opiniującego wątpliwa jest celowość zawarcia w rozdziale IV zmian w ustawie — Kodeks cywilny z uwagi na to, że proponowane zmiany art. 121, 123, 124 442 ¹ § 1 nie pozostają w związku z „roszczeniami o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji”. Zmiana ta obniża rangę mediacji tym bardziej, że zawezwanie do próby ugody przerywa co do zasady bieg przedawnienia, a nie zawiesza rozpoczęty już przedawnienia. Instytucja mediacji w ostatnim okresie była przez ustawodawcę wzmocniona np. przez zmianę przepisu art. 187 § 1 kpc. Jeżeli przedmiotowe regulacje wejdą w życie w zaproponowanym kształcie, to spowoduje to, że powstanie inny skutek dla biegu przedawnienia w przypadku wszczęcia mediacji (zawieszenie, proponowany 121 ¹) i inny skutek dla arbitrażu (przerwanie, 123 § 1 pkt 1), a to również będzie niezgodne z dyrektywą.	Uwaga została uwzględniona – przepisy art. 31 pkt 1-3 projektu zostały wykreślone.
107.	Art. 31 pkt 1-3	PG	Przede wszystkim dodanie art. 121 ¹ k.c. przy jednoczesnym uchyleniu pkt 3 w art. 123 § 1 k.c. oraz zmiany w art. 124 § 2 k.c. ma spowodować, że wszczęcie mediacji nie będzie powodowało przerwania biegu przedawnienia (jak to jest de lege lata), a jedynie zawieszenie tego biegu. W uzasadnieniu projektu nie wskazano na	Uwaga została uwzględniona – przepisy art. 31 pkt 1-3 projektu zostały wykreślone.

			racje przemawiające za taką zmianą. Może ona mieć tymczasem daleko idące konsekwencje, w tym może spowodować praktyczne zmniejszenie rangi mediacji jako pozasądowej metody rozwiązania sporów. Warto w związku z tym przypomnieć, że wprowadzenie zasady, zgodnie z którą wszczęcie postępowania mediacyjnego przerywa bieg przedawnienia (dodanie pkt 3 do art. 123 § 1 k.c.) miało w istotny sposób uatrakcyjnić instytucję mediacji. Projektowana obecnie zmiana idzie w całkowicie przeciwnym kierunku, co nie wydaje się być uzasadnione w świetle ważnych racji przemawiających za wzmacnianiem i promowaniem instytucji mediacji. Wydaje się, że rozwiązanie, zgodnie z którym jedynie określone przepisami „procedury” pozasądowego rozwiązywania sporów mają wpływ na bieg przedawnienia (mediacja, postępowanie przed sądem polubownym) jest słuszne i powinno zostać utrzymane. Wprowadzenie skutku w postaci zawieszenia biegu przedawnienia w razie zainicjowania bliżej niezdefiniowanych „innych pozasądowych metod rozwiązania sporu” negatywnie wpłynęłoby na pewność obrotu prawnego. Przy okazji rewizji przepisów dotyczących zawieszenia i przerwania biegu przedawnienia można byłoby natomiast rozważyć wyraźne uregulowanie w Kodeksie cywilnym materialnoprawnych skutków postępowania pojednawczego z art. 184-186 k.p.c. Warto zatem rozważyć, czy bardziej zasadne nie byłoby jedynie zawieszenie biegu przedawnienia na czas trwania postępowania pojednawczego, a nie – jak to jest obecnie – przerywanie tego biegu na skutek wniesienia do sądu zawezwania do próby ugodowej.	
108.	Art. 31 pkt 1	KRS	Projektowana zmiana art. 121 ¹ k.c. może być problematyczna, w szczególności może zachwiać pewnością obrotu prawnego.	Uwaga została uwzględniona – przepis został wykreślony.
109.	Art. 31 pkt 4 (obecnie art. 32)	SA Wrocław	W ocenie opiniujących brak jest uzasadnienia do zmiany przepisu 442 ¹ §1 ustawy kc z uwagi na to, że art. 9 ust. 1 projektowanej ustawy przewiduje przepisy szczególne w zakresie terminu przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. Wątpliwym jest wprowadzenie do 442 ¹ § 1 kc ograniczenia, co do rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia od dnia, w którym poszkodowany mógł się dowiedzieć o szkodzie. Zmiana ta ogranicza możliwość dochodzenia roszczeń przez poszkodowanego w przypadku innych roszczeń wynikających z czynów niedozwolonych.	Uwaga nie została uwzględniona – wprowadzenie w odniesieniu do wszystkich roszczeń deliktowych (a nie tylko do roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji) rozwiązania, które łączy początek biegu terminu przedawnienia roszczenia także z możliwością dowiedzenia się przez poszkodowanego o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, jest uzasadnione aksjologicznie. Od każdego poszkodowanego można bowiem wymagać pewnej dbałości o swoje interesy. Jednocześnie niezbędną ochronę zapewnia

				poszkodowanemu propozycja, aby dokonywanie oceny istnienia możliwości, o której mowa w tym przepisie, odbywało się z uwzględnieniem właściwości osobistych poszkodowanego („przy zachowaniu staranności, jakiej można od niego wymagać”).
110.	Art. 31 pkt 4 (obecnie art. 32)	SPK	Propozycja zmiany w punkcie 4: 4) art. 429 otrzymuje brzmienie: <i>Kto powierza wykonanie czynności drugiemu, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzzonej mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo, w przypadku szkód innych niż wyrządzone naruszeniem prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz. U. poz.), że wykonanie czynności powierzył osobie, przedsiębiorstwu lub zakładowi, które w zakresie swej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności.</i> 4) w art. 442¹ § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu staranności, jakiej można od niego wymagać, mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.” Propozycja dodania punktu 5: 5) art. 430 otrzymuje brzmienie: <u><i>Kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonych jej czynności, przy czym w przypadku szkód wyrządzonych naruszeniem prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz. U. poz.) powierzający wykonanie czynności odpowiada, chyba że dołożył należytej staranności w celu zapobieżenia naruszeniu.</i></u>	Uwaga została przedyskutowana na konferencji. Nie wprowadzono do projektu sugerowanych zmian – nie ma konieczności wprowadzania dodatkowych zmian w k.c. w celu zapewnienia realizacji odpowiedzialności sprawców naruszenia prawa konkurencji.
111.	Art. 31 pkt 4 (obecnie art. 32)	CARS	Zmieniony zostaje przepis dotyczący wszelkiego rodzaju cywilnoprawnych roszczeń w ramach reżimu odpowiedzialności deliktowej z uwagi na potrzebę transpozycji przepisów dyrektywy dotyczących wybranej, niewielkiej w swojej skali (w Polsce zasadniczo nie istniejącej) kategorii roszczeń. Co więcej, odwołanie się w uzasadnieniu projektu (s. 23) do „właściwości osobistych	Vide odniesienie się do uwagi nr II. 109.

			poszkodowanego” i „oderwanie” się od wzorca staranności ujętego w art. 355 k.c. budzi istotne wątpliwości. Pojawia się pytanie, jak w oparciu o „właściwości osobiste” i bez odwołania się do miernika staranności z art. 355 § 2 k.c. określić spełnienie przesłanek z proponowanego art. 442 ¹ k.c. w zmienionej treści w odniesieniu do przedsiębiorcy. Można się spodziewać, że nie tylko konsumenci, ale także przedsiębiorcy, być może nawet znacznie częściej, będą korzystali z przepisów wprowadzonych w procesie transpozycji dyrektywy. Ustalenie w tym przypadku wiedzy, której można oczekiwać od poszkodowanego będzie bez wątpienia wymagało odwołania się do w/w wzorca staranności profesjonalisty. Wniosek zawarty w uzasadnieniu o potrzebie rezygnacji z tego wzorca nie wydaje się właściwy. Dlatego też całą zmianę proponowaną w art. 442 ¹ k.c. należy uznać za niewłaściwą.	
112.	Art. 31 pkt 4 (obecnie art. 32)	FPP	Fundacja proponuje pozostawienie art. 442¹ § 1 Kodeksu cywilnego w obecnym brzmieniu w zakresie momentu dowiedzenia się o szkodzie i osobie sprawcy. Nie ma potrzeby, by skracać w praktyce termin przedawnienia dla wszystkich poszkodowanych niezależnie od przyczyny powstania szkody, poprzez dodawanie do Kodeksu Cywilnego przesłanki dowiedzenia się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia przy zachowaniu wymaganej staranności przez poszkodowanego. Jednocześnie proponujemy zniesienie 10-letniego ograniczenia dla dochodzenia roszczeń spowodowanych deliktem (w tym naruszenia prawa konkurencji) wobec szkód, które się jeszcze nie przedawniły. Ograniczenia czasowego dla dochodzenia roszczeń bez względu na wiedzę o sprawcy i szkodzie nie posiada np. niemiecki system prawa cywilnego, co należy uznać za pozytywny kierunek zmian polskiego prawa cywilnego. Przy niskiej kulturze prawnej i świadomości swoich praw wśród obywateli i małych przedsiębiorców w Polsce tendencja widoczna w przepisach implementujących dyrektywę nadmiernie utrudnia dochodzenie odszkodowania przez poszkodowanych o czym szerzej niżej.	Vide odniesienie się do uwagi nr II.109. Nadto, rezygnacja z 10-letniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. 442 ¹ § 1 k.c. byłaby nieuzasadniona: stanowiłaby wyjście poza Założenia do projektu i cel projektowanej ustawy, a także prowadziła do istotnego zmniejszenia pewności stosunków prawnych.
113.	Art. 32 (obecnie art. 34)	CARS	Czyny nieuczciwej konkurencji co do zasady stanowią naruszenie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. i są zdefiniowane w art. 3 uznk oraz przepisach szczegółowych tejże ustawy. Oczywiście nie można wykluczyć, że czyn nieuczciwej konkurencji może stanowić także naruszenie przepisów prawa konkurencji, jednak to powód decyduje o tym, na jakiej podstawie będzie dochodził swoich roszczeń – uznk lub uokk/przepisy UE. Trudno jest zatem znaleźć uzasadnienie dla wprowadzania zmian w przepisach uznk ze względu na potrzebę prywatnoprawnego wdrażania reguł konkurencji. W przypadku czynu skutkującego wymienionym zbiegiem podstaw odpowiedzialności, to do powoda	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.

			będzie należał wybór i to powód zdecyduje czy będzie korzystał z przepisów prawa ochrony konkurencji i projektowanej ustawy (w takim przypadku skorzysta także z ułatwień wprowadzanych dyrektywą), czy też pozostanie w reżimie odpowiedzialności opartej o uznk i przepisy k.c. zgodnie z obecnym odesłaniem w art. 18 ust. 1 pkt 4 uznk. Powód nie jest w tym wyborze ograniczony Dlatego z proponowanej zmiany należy zrezygnować.	
114.	Art. 33 pkt 1	SPK	Propozycja dodania nowego punktu 1: 1) <i>Art. 70 ust 1. otrzymuje następujące brzmienie:</i> <i>„Wszelkie informacje i dowody uzyskane przez Prezesa Urzędu w związku z zastosowaniem art. 89a i art. 113a-133k, w tym informacje o wystąpieniu przedsiębiorcy lub osoby zarządzającej o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie oraz informacje uzyskane w procedurze dobrowolnego poddania się karze pieniężnej, nie podlegają udostępnieniu, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 oraz przepisów ustawy z dnia o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji.</i>	Uwaga została wyjaśniona na konferencji.
115.	Art. 34 (obecnie art. 35) (analogiczne uwagi do art. 35, art. 36 i art. 37 projektu)	CARS	Zastosowanie nowych przepisów wprowadzających istotne zmiany w reżimie odpowiedzialności odszkodowawczej w porównaniu z zasadami ogólnymi do naruszeń, które trwają w chwili wejścia w życie ustawy, nie realizuje postulatu pewności prawa. Wbrew treści uzasadnienia projektu (s. 25), powoduje to w istocie skutek retroaktywny, sprzeczny z ideą ujętą w art. 3 k.c., która rozwijana była m.in. w orzeczeniach SN. Nie realizuje także postanowienia art. 21 ust. 1 dyrektywy wprowadzającego zakaz retroaktywności transponowanych postanowień. Wątpliwości w tym zakresie pogłębia dodatkowo stosunkowo krótkie <i>vacatio legis</i> ustawy (zgodnie z art. 38 projektu 14 dni do dnia ogłoszenia), co powoduje, iż w praktyce przedsiębiorcy z dnia na dzień zostaną dotknięci istotną zmianą w zakresie możliwości i skali roszczeń, jakie mogą być wobec nich podniesione. Dlatego też ustawa powinna znaleźć zastosowanie do naruszeń, które nastąpiły po wejściu w życie ustawy. Analogiczne uwagi do art. 35, art. 36 i art. 37 projektu.	Uwaga została uwzględniona – art. 34 (po zmianach art. 35) został częściowo zmieniony.
116.	Art. 34 (obecnie art. 35)	FPP	Propozycja wprowadzenia z mocą wsteczną przepisu wprowadzającego zawieszenie biegu terminu przedawnienia roszczeń na czas prowadzenia postępowania przez krajowy lub europejski organ ochrony konkurencji oraz usunięcia maksymalnego 10-letniego terminu przedawnienia roszczeń powstałych w wyniku naruszenia prawa konkurencji w odniesieniu do naruszeń mających miejsce przed wejściem w życie implementacji dyrektywy.	Uwaga nie została uwzględniona: - retroaktywne wprowadzenie przepisów dot. zawieszenia biegu przedawnienia byłoby sprzeczne z dyrektywa (art. 22 ust. 1), - w pozostałym zakresie vide odniesienie się do uwagi nr II.112.

117.	Art. 35 (obecnie art. 36)	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 35. W sprawach, w których postępowanie o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, postępowanie prowadzi się według przepisów dotychczasowych, chyba że dotyczy ono naruszenia, które trwało w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy. Jednakże w tym ostatnim przypadku art. 10 nie stosuje się.	Uwaga została uwzględniona – art. 35 (po zmianach art. 36) został częściowo zmieniony.
118.	Art. 35	ICC	Postulujemy uściślenie, że w sprawach, które będą toczyć się według przepisów nowej ustawy, prawo do wystąpienia do innych sądów o przekazanie spraw w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia w trybie art. 12 ustawy ma wyłącznie sąd okręgowy.	Po wprowadzeniu zmiany, o której mowa w odniesieniu i do uwagi nr II.117, uwaga stała się bezprzedmiotowa.
119.	Art. 35 (obecnie art. 36)	PG	Rozwiązanie w zakresie temporalnych skutków przepisów procesowych projektowanej ustawy może być w praktyce bardzo problematyczne. Prowadzić będzie do uzależnienia stosowania lub nie stosowania ustawy od wcześniejszego ustalenia naruszenia prawa konkurencji. Samo to ustalenie może być jednak skomplikowane i – w szczególności w razie braku wcześniejszej decyzji Prezesa UOKiK – może wymagać przeprowadzenia postępowania dowodowego. Proponujemy zatem pozostawienie tylko zasady stosowania nowych przepisów do postępowań wszczętych po wejściu ustawy w życie.	Vide wyjaśnienia do uwagi nr II.117.
120.	Art. 36 (obecnie art. 37)	SPK	Sugerujemy usunięcie przepisu w jego obecnym brzmieniu, co będzie również spójne z postulatem rezygnacji z nowelizacji art. 442¹ k.c., ponieważ w takim przypadku projektowany przepis art. 36 nie byłby już niezbędny. Gdyby postulat rezygnacji z nowelizacji art. 442¹ k.c. nie spotkał się z uznaniem, postulujemy zastosowanie rozwiązania niwelującego ryzyko retroaktywności: <i>Art. 36. Do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy niniejszej ustawy dotyczące przedawnienia z następującymi ograniczeniami:</i> <i>1) początek, zawieszenie i przerwanie biegu przedawnienia ocenia się według przepisów dotychczasowych, gdy chodzi o czas przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;</i> <i>2) jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu przedawnienia określonego w przepisach dotychczas obowiązujących wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu.</i>	Uwaga została wyjaśniona. Nadto w uzasadnieniu, w jego części dot. omawianego przepisu, znalazło się dodatkowe wyjaśnienie, że przepis ten znajdzie zastosowanie również do nieprzedawnionych jeszcze roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej naruszeniem prawa konkurencji, które nastąpiło przed wejściem w życie projektowanej ustawy (do takich roszczeń – z uwagi na treść art. 37, poprzednio art. 36, nie będzie miał zastosowania art. 9 projektowanej ustawy).
121.	Art. 36 (obecnie art. 37)	ICC	Komisja Konkurencji ICC z niepokojem odnotowuje planowaną treść art. 36 ustawy w zakresie, w jakim terminy przedawnienia mają rozpoczynać swój bieg w dniu wejścia w życie ustawy.	Uwaga nie została uwzględniona – projektowany przepis nie prowadzi do wydłużenia terminów przedawnienia (terminy przedawnienia określone

			Jak słusznie wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy, polski ustawodawca w zakresie przepisów intertemporalnych w podobnych przypadkach stosuje mechanizm, wedle którego nowe przepisy przedłużające terminy przedawnienia mają zastosowanie do roszczeń jeszcze nieprzedawnionych w dacie wejścia w życie nowej regulacji. Taki też mechanizm powinien mieć zastosowanie w przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonych czynem niedozwolonym. W ocenie Komisji Konkurencji ICC nieuzasadnione jest dalsze przedłużanie tych terminów poprzez przyjęcie fikcji prawnej, zgodnie z którą terminy przedawnienia rozpoczynające swój bieg przed dniem wejścia w życie nowej ustawy, mają się rozpoczynać w dniu jej wejścia w życie. Powyższy mechanizm zdaniem ICC Polska stanowi naruszenie zasady lex retro non agit, akcentowanej w art. 22 ust. 1 Dyrektywy oraz nadmiernie przedłuża niepewność prawną dotyczącą analizowanych roszczeń odszkodowawczych. Dlatego też proponujemy rezygnację z powyższej fikcji prawnej.	w art. 442 § 1 k.c. nie ulegają zmianie – zmiana dotyczy tylko sposobu określania początku biegu 3-letniego terminu przedawnienia). Jego celem jest tylko to, aby na skutek wprowadzanych zmian w zakresie określania początku biegu trzyletniego terminu przedawnienia, nie doprowadzić w do sytuacji, w których przedawnienie nastąpiłoby znacznie wcześniej niż według reguł dotychczasowych, albo nawet – w skrajnych przypadkach – w dniu wejścia w życie ustawy.
122.	Art. 38	SPK	Propozycja modyfikacji: Art. 38. Ustawa wchodzi w życie po upływie <u>sześć miesięcy</u> 14 dni od dnia ogłoszenia.	Uwaga nie została uwzględniona – zgodnie z dyrektywą (art. 21 ust. 1) państwa członkowskie powinny dokonać transpozycji dyrektywy w terminie do dnia 27grudnia 2016 r.
123.	Art. 38	KRS	14-dniowy termi jest zbyt krótki, żeby sądy i sędziowie mogli przygotować się do rozpoznawania nowej kategorii spraw odszkodowawczych.	Vide odniesienie się do uwagi nr II. 122. Sprawy objęte projektowaną ustawą nie są przy tym „nową kategorią spraw”
IV. Uwagi do oceny skutków regulacji				
1.		KRS	Rada negatywnie ocenia stanowisko projektodawcy, zgodnie z którym nie zachodzi potrzeba przeznaczenia dodatkowych środków z budżetu na obsługę przez sądy spraw objętych ustawą, w tym zwiększenia liczby etatów sądowych.	Uwaga nie została uwzględniona. W OSR wskazano, że nie można wykluczyć zwiększenia wpływu do sądów okręgowych. Niemniej jednak z uwagi na brak danych dot. liczby poszkodowanych naruszeniem prawa konkurencji w Polsce, nie jest możliwe oszacowanie zakresu ewentualnego wzrostu liczby spraw tego rodzaju, a w konsekwencji również – czy obsługa tych spraw przez sądy będzie wymagać dodatkowych środków, w tym zwłaszcza dodatkowych etatów.

TABELA ZBIEŻNOŚCI

TYTUŁ PROJEKTU:			Projekt ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji		
TYTUŁ WDRAŻANEGO AKTU PRAWNEGO/ WDRAŻANYCH AKTÓW PRAWNYCH:			Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego		

PRZEPISY UNII EUROPEJSKIEJ					
Jedn. red.	Treść przepisu UE	Konieczność wdrożenia T / N	Jedn. red.	Treść przepisu/ów projektu	Uzasadnienie uwzględnienia w projekcie przepisów wykraczających poza minimalne wymogi prawa UE (**)
Art. 1 ust. 1	Niniejsza dyrektywa ustanawia określone przepisy niezbędne do zapewnienia, by każdy, kto poniósł szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji przez przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw, mógł skutecznie korzystać z prawa dochodzenia od tego przedsiębiorstwa lub związku pełnego odszkodowania z tytułu tej szkody. Ustanawia ona przepisy sprzyjające niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym oraz usuwające przeszkody w jego właściwym działaniu, zapewniając równoważną ochronę w całej Unii każdemu, kto poniósł taką szkodę.	N			
Art. 1 ust. 2	Niniejsza dyrektywa ustanawia przepisy służące skoordynowaniu egzekwowania reguł konkurencji przez organy ochrony konkurencji oraz egzekwowania tych reguł podczas dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przed sądami krajowymi.	N			
Art. 2	Do celów niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:	T	Art. 2	Art. 2. Określenia użyte w ustawie oznaczają:	

Art. 2 pkt 1	„naruszenie prawa konkurencji” oznacza naruszenie art. 101 lub 102 TFUE lub krajowego prawa konkurencji;	T	Art. 2 pkt 1	naruszenie prawa konkurencji – naruszenie zakazów określonych w art. 101 lub w art. 102 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwanego dalej „TFUE” lub zakazów określonych w art. 6 lub art. 9 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów(Dz. U. z 2015 r. poz. 184, 1618 i 1634 oraz z 2016 r. poz. 1823);	
Art. 2 pkt 2	„sprawca naruszenia” oznacza przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw, które dokonały naruszenia prawa konkurencji;	T	Art. 2 pkt 2 i 4	2) przedsiębiorca – przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów; 4) sprawca naruszenia – przedsiębiorcę, który dokonał naruszenia prawa konkurencji;	
Art. 2 pkt 3	„krajowe prawo konkurencji” oznacza przepisy prawa krajowego, których cel jest zasadniczo identyczny z celem art. 101 i 102 TFUE i które stosuje się do tej samej sprawy i równolegle z unijnym prawem konkurencji na mocy art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1/2003, z wyłączeniem przepisów prawa krajowego, które nakładają kary na osoby fizyczne, chyba że takie kary są sposobem egzekwowania reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw;	N			
Art. 2 pkt 4	„powództwo o odszkodowanie” oznacza powództwo na mocy prawa krajowego, za pomocą którego przed sądem krajowym dochodzone jest roszczenie odszkodowawcze przez domniemanego poszkodowanego lub przez osobę występującą w imieniu co najmniej jednego domniemanego poszkodowanego — o ile prawo Unii lub prawo krajowe przewidują taką możliwość — lub przez osobę fizyczną lub prawną, która wstąpiła w prawa domniemanego poszkodowanego, w tym osobę, która nabyła roszczenie;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 5	„roszczenie odszkodowawcze” oznacza roszczenie o odszkodowanie z tytułu szkody wynikającej z naruszenia prawa konkurencji;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 6	„poszkodowany” oznacza osobę, która poniosła szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 7	„krajowy organ ochrony konkurencji” oznacza organ wyznaczony przez państwo członkowskie zgodnie z art. 35 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 jako odpowiedzialny	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	

	za stosowanie art. 101 i 102 TFUE;				
Art. 2 pkt 8	„organ ochrony konkurencji” oznacza Komisję lub krajowy organ ochrony konkurencji, lub obydwie te podmioty, w zależności od sytuacji;	T	Art. 2 pkt 5	5) organ ochrony konkurencji – Komisję Europejską, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;	
Art. 2 pkt 9	„sąd krajowy” oznacza sąd lub organ sądowy państwa członkowskiego w rozumieniu art. 267 TFUE;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 10	„sąd odwoławczy” oznacza sąd krajowy uprawniony do rozpoznania zwyczajnych środków odwoławczych od decyzji krajowego organu ochrony konkurencji lub od orzeczeń wydanych na skutek odwołania od tych decyzji, niezależnie od tego, czy sąd ten jest uprawniony do stwierdzania naruszenia prawa konkurencji;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 11	„rozstrzygnięcie stwierdzające naruszenie” oznacza rozstrzygnięcie organu ochrony konkurencji lub sądu odwoławczego stwierdzające naruszenie prawa konkurencji;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 12	„ostateczne rozstrzygnięcie stwierdzające naruszenie” oznacza rozstrzygnięcie stwierdzające naruszenie, od którego nie przysługują lub już nie przysługują zwyczajne środki odwoławcze;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 13	„dowody” oznaczają środki dowodowe wszelkiego rodzaju dopuszczalne przed sądem krajowym, do którego wpłynęło powództwo, w szczególności dokumenty i wszelkie inne przedmioty zawierające informacje — bez względu na rodzaj nośnika, na którym informacje te są przechowywane;	N		<i>Treść tego pojęcia jest oczywista i odpowiada znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w polskim języku prawniczym.</i>	
Art. 2 pkt 14	„kartel” oznacza porozumienie lub uzgodnione praktyki co najmniej dwóch konkurentów zmierzające do koordynowania działań konkurencyjnych na rynku lub do wpływania na istotne czynniki konkurencji poprzez takie praktyki, jak — choć niewyłącznie — ustalanie lub koordynowanie cen nabycia lub sprzedaży lub innych warunków transakcji handlowych, w tym odnośnie do praw własności intelektualnej, ustalanie poziomu produkcji lub sprzedaży, podział rynków i klientów (w tym zмова przetargowa), ograniczenia przywozu lub wywozu lub działania antykonkurencyjne podejmowane przeciwko innym konkurentom;	T	Art. 2 pkt 3	3) kartel – porozumienie lub praktyki uzgodnione przez co najmniej dwóch przedsiębiorców, którzy są wobec siebie konkurentami, zmierzające do koordynowania działań konkurencyjnych na rynku lub wpływania na istotne czynniki konkurencji, w szczególności polegające na ustalaniu lub koordynowaniu cen nabycia lub sprzedaży lub innych warunków transakcji handlowych, w tym odnośnie do praw własności intelektualnej, ustalaniu poziomu produkcji lub sprzedaży, podziale rynków i klientów, w tym na zмовie przetargowej, ograniczeniu przywozu lub wywozu lub działaniach antykonkurencyjnych podejmowanych przeciwko innym konkurentom;	
Art. 2 pkt 15	„program łagodzenia kar” oznacza program, który dotyczy stosowania art. 101 TFUE lub odpowiednich	T	Art. 2 pkt 6	6) program łagodzenia kar – program, który ma zastosowanie do naruszeń zakazów określonych w art.	

	przepisów prawa krajowego i w ramach którego uczestnik tajnego kartelu — niezależnie od innych przedsiębiorstw należących do tego kartelu - współpracuje z organem ochrony konkurencji prowadzącym dochodzenie, dobrowolnie przedstawiając posiadane przez uczestnika informacje o kartelu i swojej w nim roli w zamian za co, w drodze decyzji lub zaprzestania prowadzenia postępowania, uczestnik ten zostaje w całości lub w części zwolniony z kary pieniężnej za jego udział w kartelu;			101 TFUE lub zakazów określonych w art. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w ramach którego uczestnik tajnego kartelu, niezależnie od innych jego uczestników, podejmuje współpracę z organem ochrony konkurencji poprzez dobrowolne dostarczenie dowodów lub informacji dotyczących wiedzy uczestnika o kartelu oraz jego roli w kartelu w zamian za co, w drodze decyzji lub zaprzestania prowadzenia postępowania uczestnik ten zostaje zwolniony z kary pieniężnej za udział w kartelu lub kara ta zostaje obniżona;	
Art. 2 pkt 16	„oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar” oznacza takie oświadczenie, ustne lub pisemne, dobrowolnie złożone organowi ochrony konkurencji - lub zapis takiego oświadczenia - przez przedsiębiorstwo lub przez osobę fizyczną lub w imieniu tego przedsiębiorstwa lub tej osoby fizycznej na temat posiadanej przez to przedsiębiorstwo lub tę osobę fizyczną wiedzy o kartelu i jego/jej w nim roli, sporządzone specjalnie w celu przedłożenia organowi ochrony konkurencji i uzyskania zwolnienia w całości lub w części z kary pieniężnej w ramach programu łagodzenia kar; nie dotyczy to wcześniej istniejących informacji;	T	Art. 2 pkt 7	7) oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar – dobrowolne przedstawienie przez przedsiębiorcę lub osobę fizyczną nie będącą przedsiębiorcą, ustnie lub na piśmie, specjalnie w celu przedłożenia organowi ochrony konkurencji, aby uzyskać zwolnienie z kary pieniężnej lub jej obniżenie w ramach programu łagodzenia kar, dowodów lub informacji dotyczących posiadanej wiedzy o kartelu oraz roli składającego oświadczenie w kartelu, z wyłączeniem wcześniej istniejących informacji;	
Art. 2 pkt 17	„wcześniej istniejąca informacja” oznacza dowód istniejący niezależnie od postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, bez względu na to, czy taka informacja znajduje się w aktach organu ochrony konkurencji;	T	Art.2 pkt 8	8) wcześniej istniejące informacje – dowody lub informacje istniejące niezależnie od postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, bez względu na to czy znajdują się w aktach tego postępowania;	
Art. 2 pkt 18	„propozycja ugodowa” oznacza oświadczenie dobrowolnie złożone organowi ochrony konkurencji przez przedsiębiorstwo lub w jego imieniu opisujące przyznanie się przedsiębiorstwa do udziału w naruszeniu prawa konkurencji i zakresu jego odpowiedzialności za to naruszenie lub jego rezygnację z kwestionowania tego udziału, sporządzone specjalnie w celu umożliwienia organowi ochrony konkurencji przyspieszenia lub uproszczenia prowadzonego postępowania;	T	Art. 2 pkt 9	9) propozycja ugodowa – oświadczenie dobrowolnie złożone przez przedsiębiorcę organowi ochrony konkurencji, zawierające przyznanie się przez przedsiębiorcę do udziału w naruszeniu prawa konkurencji i do odpowiedzialności za to naruszenie lub rezygnację z ich kwestionowania, sporządzone w celu umożliwienia organowi ochrony konkurencji przyspieszenia lub uproszczenia postępowania;	
Art. 2 pkt 19	„podmiot zwolniony z kary” oznacza przedsiębiorstwo lub osobę fizyczną, które organ ochrony konkurencji zwolnił z kary pieniężnej w ramach programu łagodzenia kar;	T	Art. 2 pkt 10	10) podmiot zwolniony z kary – przedsiębiorcę lub osobę fizyczną nie będącą przedsiębiorcą zwolnioną z kary pieniężnej przez organ ochrony konkurencji w ramach programu łagodzenia kar;	

Art. 2 pkt 20	„nadmierne obciążenie” oznacza różnicę między ceną faktycznie zapłaconą a ceną, która obowiązywałaby, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji;	T	Art. 2 pkt 11	11) nadmierne obciążenie – różnicę między ceną faktycznie zapłaconą a ceną, która obowiązywałaby, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji;	
Art. 2 pkt 21	„polubowne rozstrzyganie sporów” oznacza wszelkie mechanizmy umożliwiające stronom pozasądowe rozwiązanie sporu dotyczącego roszczenia odszkodowawczego;	N		<i>W k.p.c. funkcjonuje już porównywalne pojęcie („pozasądowy sposób rozwiązania sporu”, art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.), którego treść jest już ugruntowana mimo braku definicji.</i>	
Art. 2 pkt 22	„ugoda” oznacza porozumienie osiągnięte w drodze polubownego rozstrzygnięcia sporu;	T	Art. 2 pkt 12	12) ugoda – ugodę zawartą przed sądem, ugodę zatwierdzoną przez sąd oraz każdą ugodę, przez którą sprawca naruszenia i poszkodowany rozwiązują poza sądem spór dotyczący roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji;	
Art. 2 pkt 23	„nabywca bezpośredni” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która nabyła bezpośrednio od sprawcy naruszenia produkty lub usługi objęte naruszeniem prawa konkurencji;	T	Art. 2 pkt 13	13) nabywca bezpośredni – osobę fizyczną lub prawną, która nabyła bezpośrednio od sprawcy naruszenia produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji;	
Art. 2 pkt 24	„nabywca pośredni” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która nabyła, nie bezpośrednio od sprawcy naruszenia, lecz od nabywcy bezpośredniego lub nabywcy kolejnego, produkty lub usługi objęte naruszeniem prawa konkurencji lub produkty lub usługi będące pochodnymi takich produktów lub usług, lub zawierające takie produkty lub usługi.	T	Art. 2 pkt 14	14) nabywca pośredni – osobę fizyczną lub prawną, która nabyła od nabywcy bezpośredniego lub kolejnego nabywcy, produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie prawa konkurencji lub produkty lub usługi będące pochodnymi takich produktów lub usług, lub zawierające takie produkty lub usługi.	
Art. 3 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by każda osoba fizyczna lub prawna, która poniosła szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji, mogła dochodzić i uzyskać pełne odszkodowanie z tytułu tej szkody.	T	Art. 3	Art. 3. 1. Sprawca naruszenia obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek przez naruszenie prawa konkurencji, chyba że nie ponosi winy. 2. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji stosuje się przepisy z ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380 i 585, 1579 i 2255), zwanej dalej „Kodeksem cywilnym”, o czynach niedozwolonych.	
Art. 3 ust. 2 i 3	Pełne odszkodowanie ma na celu przywrócić poszkodowanego do stanu, w którym znajdowałby się on, gdyby nie doszło do naruszenia prawa konkurencji. W związku z tym pełne odszkodowanie obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono, wraz z odsetkami. Pełne odszkodowanie przewidziane w niniejszej dyrektywie nie prowadzi do nadwyżki odszkodowania ani w drodze odszkodowania karnego, ani odszkodowania	T	Art. 8	Art. 8. Jeżeli podstawą ustalenia odszkodowania są ceny z daty innej niż data ustalenia odszkodowania, poszkodowanemu naruszeniem prawa konkurencji należą się również odsetki w wysokości stopy referencyjnej NBP za okres od dnia, z którego ceny stanowiły podstawę ustalenia odszkodowania, do dnia wymagalności roszczenia o naprawienie szkody. <i>Transpozycję przepisu zapewniają nadto już obowiązujące przepisy Kodeksu cywilnego:</i>	

	wielokrotnego, ani innego rodzaju odszkodowania.			Art. 361. § 1. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. § 2. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Art. 363. § 1. Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu. § 2. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.	
Art. 4	Zgodnie z zasadą skuteczności państwa członkowskie zapewniają, by wszystkie krajowe przepisy i procedury w sprawie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych zostały opracowane i były stosowane w taki sposób, by korzystanie z unijnego prawa do pełnego odszkodowania z tytułu szkody wynikającej z naruszenia prawa konkurencji nie stało się w praktyce niewykonalne ani nadmiernie trudne. Zgodnie z zasadą równoważności żadne krajowe przepisy i procedury w sprawie powództw o odszkodowanie z tytułu szkód wynikających z naruszenia art. 101 lub 102 TFUE nie mogą być mniej korzystne dla domniemanych poszkodowanych niż przepisy i procedury regulujące podobne powództwa o odszkodowanie z tytułu szkód wynikających z naruszenia prawa krajowego.	N			

Art. 5 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by w postępowaniu o odszkodowanie w Unii na wniosek powoda przedstawiającego uzasadnienie zawierające racjonalnie dostępne fakty i dowody, które są wystarczające do uprawdopodobnienia jego roszczenia odszkodowawczego, sądy krajowe miały możliwość nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej ujawnienie istotnych dowodów, które znajdują się w ich dyspozycji — zgodnie z warunkami określonymi w niniejszym rozdziale. Państwa członkowskie zapewniają, aby sądy krajowe miały możliwość, na wniosek pozwanego, nakazać powodowi lub osobie trzeciej ujawnienie istotnych dowodów. Niniejszy ustęp pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków sądów krajowych na mocy rozporządzenia (WE) nr 1206/2001.	T	Art. 16 ust. 1	Art. 16. 1. Sąd, na pisemny wniosek powoda, który uprawdopodobnił swoje roszczenie i zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania, może nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawić środek dowodowy służący stwierdzeniu faktu istotnego dla rozstrzygnięcia, znajdujący się w ich posiadaniu. Wyjawienia środka dowodowego znajdującego się w posiadaniu powoda lub osoby trzeciej może żądać również pozwany, który zobowiązał się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania.	
Art. 5 ust. 2	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe miały możliwość nakazać ujawnienie dokładnie określonych środków dowodowych lub istotnych kategorii dowodów jak najdokładniej i jak najwcześniej określonych w oparciu o racjonalnie dostępne fakty przedstawione w	T	Art. 16 ust. 1 i 2	Art. 34. W ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 poz. 184, 1618 i 1634 oraz z 2016 r. poz. 1823)) wprowadza się następujące zmiany: 1) w art. 73 w ust. 2 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu: „6) postępowania cywilnego w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz. U. poz. ...) – w zakresie, w jakim przepisy wymienionej ustawy zezwalają na wykorzystanie informacji, o których mowa w ust. 1“; 2) w art. 89a dodaje się ust. 13 w brzmieniu: „13. Zakaz wykorzystania informacji i dowodów, o których mowa w ust. 12, nie ma zastosowania do postępowania cywilnego w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia ... o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji – w zakresie, w jakim przepisy wymienionej ustawy zezwalają na ich wykorzystanie jako dowodu.“.	

	uzasadnieniu.			dokładnym opisem. W przypadku wniosku obejmującego kilka środków dowodowych jednego rodzaju wskazuje się w szczególności ich rodzaj, przedmiot, czas i miejsce powstania, a także inne istotne cechy umożliwiające identyfikację tych środków.	
Art. 5 ust. 3	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe ograniczały ujawnianie dowodów, tak by było ono proporcjonalne. Ustalając, czy ujawnienie dowodów, o które wnioskuje strona, jest proporcjonalne, sądy krajowe biorą pod uwagę uzasadnione interesy wszystkich zainteresowanych stron i osób trzecich. W szczególności biorą one pod uwagę: a) stopień, w jakim roszczenie lub argumentacja strony pozwanej są potwierdzone dostępnymi faktami i dowodami uzasadniającymi wniosek o ujawnienie dowodów; b) zakres i koszt ujawnienia dowodów, szczególnie dla zainteresowanych osób trzecich, w tym by zapobiec ogólnemu wyszukiwaniu informacji, które prawdopodobnie nie byłyby istotne dla stron postępowania; c) to, czy w dowodach, które mają zostać ujawnione, znajdują się informacje poufne, szczególnie dotyczące osób trzecich, oraz sposób ochrony takich informacji poufnych.	T	Art. 20 ust. 1 i 2	Art. 20. 1. Sąd oddala wniosek o wyjawienie środka dowodowego, jeżeli: 1) wniosek nie spełnia wymogów, o których mowa w art. 16 lub 18 ust. 2, lub 2) zgodnie z art. 17 środek dowodowy nie podlega wyjawieniu, lub 3) wyjawienie środka dowodowego byłoby nieproporcjonalne. 2. Przy ocenie, czy wyjawienie środka dowodowego byłoby nieproporcjonalne, sąd bierze pod uwagę słuszne interesy stron oraz osoby trzeciej, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego, a w szczególności: 1) zakres, w jakim wniosek o ujawnienie środka dowodowego uzasadniają już stwierdzone fakty i dostępne dowody, 2) zakres i koszt wyjawienia środka dowodowego, w szczególności dla osoby trzeciej, 3) zapobieganie ogólnemu poszukiwaniu informacji, co do których jest mało prawdopodobne, aby miały znaczenie dla postępowania, 4) zakres, w jakim środek dowodowy dotyczy informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa lub inną tajemnicę podlegającą ochronie prawnej na podstawie odrębnych przepisów, w szczególności odnoszących się do osób trzecich oraz dostępne środki ochrony takich informacji.	
Art. 5 ust. 4	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe były uprawnione do nakazania ujawnienia dowodów, w których znajdują się informacje poufne, w przypadku gdy uznają je za istotne dla postępowania o odszkodowanie. Państwa członkowskie zapewniają, by nakazując ujawnienie takich informacji, sądy krajowe dysponowały skutecznymi środkami ochrony takich informacji.	T	Art. 22	Art. 22. Jeżeli dowód uzyskany w wyniku wyjawienia środka dowodowego zawiera tajemnicę przedsiębiorstwa lub inną tajemnicę podlegającą ochronie prawnej na podstawie odrębnych przepisów oraz jeżeli jest to niezbędne dla zapobieżenia ujawnienia takiej tajemnicy, sąd, na wniosek strony lub osoby trzeciej obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego albo z urzędu, może, w drodze postanowienia, w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do tego dowodu lub określić szczegółowe zasady zapoznawania się i korzystania z tego dowodu, w szczególności	

				ograniczyć lub wyłączyć jego kopiowanie lub utrwalanie w inny sposób.	
Art. 5 ust. 5	Interes przedsiębiorstwa polegający na uniknięciu powództwa o odszkodowanie po naruszeniu prawa konkurencji nie podlega ochronie.	T	Art. 20 ust. 3	Narażenie się na poniesienie odpowiedzialności za szkodę z tytułu naruszenia prawa konkurencji nie stanowi słusznego interesu podlegającego ochronie.	
Art. 5 ust. 6	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe, nakazując ujawnienie dowodów, zapewniły pełną skuteczność mającej zastosowanie na mocy prawa Unii lub prawa krajowego poufności kontaktów między prawnikiem a klientem.	T		<i>Transpozycję tego przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Prawa o advokaturze i ustawy o radcach prawnych:</i> - art. 6 ustawy Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.), - art. 3 ustawy o radcach prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 233 z późn. zm.).	
Art. 5 ust. 7	Państwa członkowskie zapewniają, by zanim sąd krajowy nakaze ujawnienie dowodów na mocy niniejszego artykułu, strony, którym ujawnienie miałyby zostać nakazane, uzyskały możliwość zostania wysłuchanymi.	T	Art. 19 ust. 2	2. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłuchuje osobę, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego albo żąda od niej oświadczenia na piśmie.	
Art. 5 ust. 8	Bez uszczerbku dla ust. 4 i 7 oraz art. 6, niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody dla utrzymania w mocy lub wprowadzenia przez państwa członkowskie przepisów prowadzących do szerszego ujawniania dowodów.	N			
Art. 6 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by do celów postępowań o odszkodowanie, gdy sądy krajowe nakazują ujawnienie dowodów znajdujących się w aktach organu ochrony konkurencji, obok art. 5 miał zastosowanie niniejszy artykuł.	N			.
Art. 6 ust. 2	Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla zasad i praktyk dotyczących publicznego dostępu do dokumentów na mocy rozporządzenia (WE) nr 1049/2001.	N			
Art. 6 ust. 3	Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla zasad i praktyk określonych w prawie Unii lub prawie krajowym dotyczącym ochrony wewnętrznych dokumentów organów ochrony konkurencji oraz korespondencji między organami ochrony konkurencji.	N			

Art. 6 ust. 4	Oceniając, zgodnie z art. 5 ust. 3, proporcjonalność nakazu ujawnienia informacji, sądy krajowe biorą dodatkowo pod uwagę: a) czy wniosek został sformułowany konkretnie, odnosząc się do charakteru, przedmiotu lub treści dokumentów przedłożonych organowi ochrony konkurencji lub znajdujących się w jego aktach, a nie w formie ogólnego wniosku dotyczącego dokumentów przedłożonych organowi ochrony konkurencji; b) czy strona wnioskująca o ujawnienie czyni to w związku z powództwem o odszkodowanie wniesionym przed sąd krajowy; oraz c) w odniesieniu do ust. 5 i 10 lub na wniosek organu ochrony konkurencji na mocy ust. 11 — konieczność zapewnienia skuteczności egzekwowania prawa konkurencji na drodze publicznoprawnej.	T	Art. 20 ust. 3	3. W przypadku wniosku o wyjawienie środka dowodowego, o którym mowa w art. 19 ust. 3, przy ocenie czy wyjawienie byłoby proporcjonalne, sąd bierze pod uwagę także: 1) czy wniosek o wyjawienie określa precyzyjnie charakter, przedmiot oraz treść dokumentu przedstawionego organowi ochrony konkurencji lub znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez ten organ, 2) czy strona, która złożyła wniosek o wyjawienie, rzeczywiście czyni to na potrzeby postępowania o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, w którym złożono wniosek, 3) czy wyjawienie środka dowodowego nie wpłynie negatywnie na skuteczność postępowań dotyczących naruszenia prawa konkurencji prowadzonych przez organ ochrony konkurencji.	
Art. 6 ust. 5	Sądy krajowe mogą nakazać ujawnienie wymienionych poniżej kategorii dowodów wyłącznie po zakończeniu postępowania przez organ ochrony konkurencji w drodze wydania decyzji lub w inny sposób: a) informacje przygotowane przez osobę fizyczną lub prawną specjalnie na potrzeby postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji; b) informacje sporządzone przez organ ochrony konkurencji i przesłane stronom w trakcie postępowania; oraz c) c) wycofane propozycje ugodowe.	T	Art. 17 ust. 2	2. Informacje sporządzone przez osobę fizyczną lub osobę prawną specjalnie na potrzeby postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje sporządzone przez organ ochrony konkurencji i przekazane stronom w toku tego postępowania oraz wycofane propozycje ugodowe mogą być wyjawione jedynie po zakończeniu postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji.	
Art. 6 ust. 6	Państwa członkowskie zapewniają, by do celów postępowań o odszkodowanie sądy krajowe nie mogły w żadnym momencie nakazać stronie lub osobie trzeciej ujawnienia żadnej z następujących kategorii dowodów: a) oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar; oraz b) propozycje ugodowe.	T	Art. 17 ust. 1 zd. 1	Art. 17. 1. Oświadczenia w ramach programu łagodzenia kar i propozycje ugodowe nie podlegają wyjawieniu. (...)	

Art. 6 ust. 7	Powód może wystąpić z uzasadnionym wnioskiem, by sąd krajowy uzyskał dostęp do dowodów, o których mowa w ust. 6 lit. a) lub b), wyłącznie w celu stwierdzenia, czy ich treść odpowiada definicjom zawartym w art. 2 pkt 16 oraz 18. Dokonując oceny, sądy krajowe mogą wystąpić o pomoc wyłącznie do właściwego organu ochrony konkurencji. Składający przedmiotowe dowody mogą także zostać wysłuchani. W żadnym wypadku sąd nie udziela dostępu do tych dowodów innym stronom ani osobom trzecim.	T	Art. 21	Art. 21. 1. Sąd na uzasadniony wniosek powoda może zobowiązać osobę, która według treści wniosku znajduje się w posiadaniu środka dowodowego, do udostępnienia sądowi tego środka wyłącznie w celu ustalenia, czy należy on do środków nie podlegających wyjawieniu zgodnie z art. 17 ust. 1. 2. Dokonując oceny, czy środek dowodowy należy do środków nie podlegających wyjawieniu zgodnie z art. 17 ust. 1, sąd może wystąpić o przedstawienie w tym zakresie opinii przez organ ochrony konkurencji. Sąd może także wysłuchać osobę, od której pochodzi środek dowodowy lub odebrać od niej oświadczenie na piśmie.	
Art. 6 ust. 8	Jeżeli ust. 6 podlegają tylko fragmenty dowodu, o który wystąpiono, pozostałe fragmenty — zależnie od kategorii, do której należą — zostają ujawnione zgodnie z odpowiednimi ustępami niniejszego artykułu.	T	Art. 17 ust. 1 zd. 2	Art. 17. 1. (...) Jeżeli jedynie część dokumentu stanowi oświadczenie w ramach programu łagodzenia kar lub propozycję ugodową, dokument podlega wyjawieniu w pozostałej części.	
Art. 6 ust. 9	Ujawnienia dowodów, które znajdują się w aktach organu ochrony konkurencji i które nie należą do żadnej z wymienionych w niniejszym artykule kategorii, można nakazać w każdym czasie postępowania o odszkodowanie.	T	Art. 16 ust. 2	2. Jeżeli wniosek dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, sąd może nakazać organowi ochrony konkurencji wyjawienie takiego środka tylko wówczas, jeżeli jego uzyskanie od strony przeciwnej lub osoby trzeciej jest niemożliwe lub jest nadmiernie utrudnione.	
Art. 6 ust. 10	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe mogły wystąpić do organu ochrony konkurencji o ujawnienie dowodów, które znajdują się w aktach tego urzędu, jedynie gdy strona lub osoba trzecia nie jest w stanie lub nie może w zasadny sposób przedstawić tych dowodów.	T			
Art. 6 ust. 11	Jeżeli organ ochrony konkurencji chce wyrazić swój pogląd na temat proporcjonalności wniosków o ujawnienie, organ ten może, działając z własnej inicjatywy, przedstawić swoje uwagi sądowi krajowemu, do którego wpłynął wniosek o wydanie nakazu ujawnienia.	T	Art. 19 ust. 3	3. Jeżeli wniosek dotyczy środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, przed wydaniem postanowienia sąd poinformuje o wniosku ten organ i oznaczy termin, w którym organ może przedstawić stanowisko co do tego, czy nie zachodzi przesłanka, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3.	
Art. 7 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by dowody należące do kategorii wymienionych w art. 6 ust. 6 uzyskane przez osobę fizyczną lub prawną wyłącznie dzięki dostępowi do akt organu ochrony konkurencji były uznawane za niedopuszczalne w postępowaniach o odszkodowanie albo w inny sposób chronione na mocy mających	T	Art. 28 ust. 1	Art. 28. 1. Nie mogą stanowić dowodu dokumenty, o których mowa w art. 17 ust. 1 oraz, przed zakończeniem postępowania prowadzonego przez organ ochrony konkurencji, informacje, o których mowa w art. 17 ust. 2, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie poprzez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ	

	zastosowanie przepisów krajowych, tak by zapewnić pełną skuteczność ograniczania ujawniania dowodów określonych w art. 6.			ochrony konkurencji.	
Art. 7 ust. 2	Państwa członkowskie zapewniają, by dopóki organ ochrony konkurencji nie zakończy postępowania w drodze wydania decyzji lub w inny sposób, dowody należące do kategorii wymienionych w art. 6 ust. 5 uzyskane przez osobę fizyczną lub prawną wyłącznie dzięki dostępowi do akt organu ochrony konkurencji były uznawane za niedopuszczalne w postępowaniach o odszkodowanie albo w inny sposób chronione na mocy mających zastosowanie przepisów krajowych, tak by zapewnić pełną skuteczność ograniczania ujawniania dowodów określonych w art. 6.				
Art. 7 ust. 3	Państwa członkowskie zapewniają, by dowody uzyskane przez osobę fizyczną lub prawną wyłącznie dzięki dostępowi do akt organu ochrony konkurencji i nieobjęte ust. 1 i 2 mogły być wykorzystane w postępowaniu o odszkodowanie wyłącznie przez tę osobę lub przez osobę fizyczną lub prawną, która wstąpiła w jej prawa, w tym osobę, która nabyła jej roszczenie.	T	Art. 28 ust. 2	2. Pozostałe dowody, które osoba fizyczna lub prawna uzyskała wyłącznie poprzez dostęp do akt sprawy prowadzonej przez organ ochrony konkurencji, mogą być dopuszczone jedynie na wniosek tej osoby lub jej następcy prawnego.	
Art. 8 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe miały możliwość skutecznego nakładania kar na strony, osoby trzecie i ich przedstawicieli prawnych w każdym z następujących przypadków: a) niewykonania lub odmowy wykonania nakazu ujawnienia wydanego przez sąd krajowy; b) zniszczenia przez nie istotnych dowodów; c) niewykonania lub odmowy wykonania obowiązków nałożonych nakazem sądu krajowego, chroniącego informacje poufne; lub d) naruszenia przez nie ograniczeń w wykorzystywaniu dowodów określonych w niniejszym rozdziale.	T	Art. 25 Art. 27 ust. 1 i 2	Art. 25. Prawomocne postanowienie nakazujące wyjawienie środka dowodowego stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko osobie obowiązanej do wyjawienia środka dowodowego. Art. 27. Jeżeli strona: 1) w złej wierze złożyła wniosek o wyjawienie środka dowodowego, lub 2) naruszyła ograniczenia dotyczące prawa wglądu, zapoznawania się lub korzystania z dowodu, ustanowione przez sąd zgodnie z art. 22, lub 3) wykorzystała dowód w innym celu niż na potrzeby toczącego się postępowania, sąd pominie dowód wyjawiony na podstawie postanowienia wydanego na wniosek tej strony. 2. Strona, która dopuściła się zachowania, o którym mowa w ust.1, podlega także karze grzywny w kwocie do dwudziestu tysięcy złotych.	

				<i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewniają obowiązujące przepisy Kodeksu karnego: w przypadku każdej osoby, która niszczy środek dowodowy w postaci dokumentu (a więc także wobec pełnomocnika strony czy osoby trzeciej), w grę może wchodzić odpowiedzialność karna z art. 276 k.k.</i>	
Art. 8 ust. 2	Państwa członkowskie zapewniają, by kary, które mogą zostać nałożone przez sądy krajowe, były skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Kary te obejmują — w odniesieniu do zachowania strony postępowania o odszkodowanie — możliwość przyjęcia za udowodnione twierdzeń strony przeciwnej, np. przyjęcia za udowodnioną określonej istotnej kwestii lub oddalenia w całości lub części roszczeń i zarzutów strony pozwanej, a także możliwość zasądzenia zwrotu kosztów.	T	Art. 26	Art. 26. Jeżeli strona uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia nakazującego wyjawieniu środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka, w celu udaremnienia jego wyjawienia, sąd może: 1) uznać za ustalone fakty, które mają zostać stwierdzone przy pomocy tego środka, chyba że strona, która uchyla się od wykonania prawomocnego postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego lub dopuszcza zniszczenia takiego środka wykaże co innego, 2) obciążyć tę stronę obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania, w całości lub w części, niezależnie od wyniku sprawy.	
Art. 9 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by naruszenie prawa konkurencji stwierdzone w ostatecznym rozstrzygnięciu krajowego organu ochrony konkurencji lub sądu odwoławczego było uznawane za dowiedzione w sposób niezbity do celów powództwa o odszkodowanie wytaczanego przed ich sąd krajowy na mocy art. 101 lub 102 TFUE lub na mocy krajowego prawa konkurencji.	T	Art. 29	Art. 29. Ustalenia prawomocnej decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję lub prawomocnego wyroku sądu wydanego w wyniku wniesienia środka odwoławczego od takiej decyzji wiążą sąd w postępowaniu o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji co do stwierdzenia naruszenia prawa konkurencji.	
Art. 9 ust. 2	Państwa członkowskie zapewniają, by ostateczne rozstrzygnięcie, o którym mowa w ust. 1, wydane w innym państwie członkowskim mogło — zgodnie z prawem krajowym — być przedstawiane przed ich sądami krajowymi co najmniej jako domniemanie faktyczne, że nastąpiło naruszenie prawa konkurencji, oraz w odpowiednim przypadku mogło być oceniane wraz z innymi dowodami powoływanymi przez strony.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 231. Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wnioszek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne). Art. 1138. Zagraniczne dokumenty urzędowe mają moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi. Dokument dotyczący przeniesienia własności nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej powinien być uwierzytelniony przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny. To samo dotyczy dokumentu, którego autentyczności	

				strona zaprzeczyła.	
Art. 9 ust. 3	Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków wynikających z art. 267 TFUE.	N			
Art. 10 ust. 1, 2 i 3	Państwa członkowskie ustanawiają, zgodnie z niniejszym artykułem, przepisy mające zastosowanie do terminów przedawnienia dla roszczenia o odszkodowanie. Przepisy te regulują początek biegu terminu przedawnienia, długość terminu przedawnienia oraz okoliczności powodujące przerwanie lub zawieszenie biegu tego terminu. Bieg terminów przedawnienia nie rozpoczyna się, zanim nie ustanie naruszenie prawa konkurencji ani zanim powód nie dowie się lub zanim nie będzie można od niego zasadnie oczekiwać wiedzy: a) o danym działaniu oraz o fakcie, że stanowi ono naruszenie prawa konkurencji; b) o fakcie, że naruszenie prawa konkurencji wyrządziło mu szkodę; oraz c) o tożsamości sprawcy naruszenia. Państwa członkowskie zapewniają, aby terminy przedawnienia dla roszczenia o odszkodowanie wynosiły co najmniej pięć lat.	T	Art. 9 ust. 1 Art. 32 (art. 442¹ § 1 Kodeksu cywilnego)	Art. 9. 1. W przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze Kodeksu cywilnego, wynosi pięć lat, a jego bieg nie rozpoczyna się przez czas trwania naruszenia. Bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, rozpoczyna się od dnia zaprzestania naruszenia. Art. 32. . W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585, 1579 i 2255) w art. 442¹ § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.“.	
Art. 10 ust. 4	Państwa członkowskie zapewniają, aby termin przedawnienia ulegał zawieszeniu lub — zależnie od prawa krajowego — przerwaniu, w przypadku gdy organ ochrony konkurencji podejmie działania do celów dochodzenia lub jego postępowania w odniesieniu do naruszenia prawa konkurencji, którego dotyczy powództwo o odszkodowanie. Zawieszenie ustaje nie wcześniej niż jeden rok po nabraniu przez rozstrzygnięcie stwierdzające naruszenie charakteru	T	Art. 9 ust. 2	2. Bieg przedawnienia ulega zawieszeniu z chwilą: 1) wszczęcia przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postępowania antymonopolowego lub 2) wszczęcia przez Komisję Europejską lub organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej postępowania przeciwko sprawcy naruszenia prawa konkurencji, którego przedmiotem jest naruszenie będące podstawą	

	ostatecznego lub po zakończeniu postępowania w inny sposób.			roszczenia o naprawienie szkody. Zawieszenie ustaje po upływie roku od uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego naruszenie prawa konkurencji lub zakończenia postępowania w inny sposób.	
Art. 11 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, aby przedsiębiorstwa, które naruszyły prawo konkurencji w wyniku wspólnych działań, były solidarnie odpowiedzialne za szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji; z takim skutkiem, że każde z tych przedsiębiorstw ma obowiązek w pełni wyrównać szkodę, a poszkodowany, dopóki nie otrzyma pełnego odszkodowania, ma prawo żądać pełnego odszkodowania od dowolnego z nich.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu cywilnego:</i> Art. 366. § 1. Kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregośkolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników). § 2. Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani. Art. 441. § 1. Jeżeli kilka osób ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, ich odpowiedzialność jest solidarna.	
Art. 11 ust. 2 i 3	W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie zapewniają, by - bez uszczerbku dla prawa do pełnego odszkodowania, ustanowionego w art. 3 - jeżeli sprawcą naruszenia jest małe lub średnie przedsiębiorstwo (MŚP), w rozumieniu definicji z zalecenia Komisji 2003/361/WE, ponosiło ono odpowiedzialność wyłącznie wobec własnych nabywców bezpośrednich i pośrednich, jeżeli: a) w dowolnym momencie w okresie naruszenia prawa konkurencji jego udział we właściwym rynku wynosił poniżej 5 %; oraz b) zastosowanie zwykłych zasad odpowiedzialności solidarnej nieodwracalnie zagroziłoby jego efektywności ekonomicznej i skutkowałoby całkowitą utratą wartości jego aktywów. Odstępstwo określone w ust. 2 nie ma zastosowania, jeżeli: a) MŚP kierowało naruszeniem prawa konkurencji lub nakłoniło inne przedsiębiorstwa na udział w tym naruszeniu; lub b) MŚP zostało uprzednio uznane za sprawcę naruszenia prawa konkurencji.	T	Art. 5 ust. 1 Art. 2 pkt 15	Art. 5. 1. Mały lub średni przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność solidarną wyłącznie wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, jeżeli: a) jego udział w rynku właściwym jest niższy niż 5 % przez cały okres trwania naruszenia oraz b) poniesienie przez niego odpowiedzialności solidarnej bez ograniczeń wynikających z niniejszego przepisu stanowiłoby nieodwracalne zagrożenie dla ekonomicznej opłacalności jego działalności i skutkowałoby całkowitą utratą wartości jego przedsiębiorstwa - chyba że mały lub średni przedsiębiorca pełnił kierowniczą rolę w naruszeniu prawa konkurencji lub nakłonił innych przedsiębiorców do udziału w tym naruszeniu lub uprzednio organ ochrony konkurencji lub sąd stwierdził naruszenie przez niego prawa konkurencji. Art. 2 (...) 15) mały lub średni przedsiębiorca - małego lub średniego przedsiębiorcę w rozumieniu zalecenia Komisji z dnia 6 maja 2003 r. 2003/36/WE dotyczącego definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich (Dz. Urz. L 124	

				z 20 .05.2003, str. 36).	
Art. 11 ust. 4	W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie zapewniają, aby podmiot zwolniony z kary był solidarnie odpowiedzialny: a) wobec swoich nabywców lub dostawców bezpośrednich lub pośrednich; oraz b) wobec innych poszkodowanych — wyłącznie wtedy, gdy nie można uzyskać pełnego odszkodowania od innych przedsiębiorstw, które brały udział w tym samym naruszeniu prawa konkurencji. Państwa członkowskie zapewniają, aby jakikolwiek termin przedawnienia mający zastosowanie do spraw, o których mowa w niniejszym ustępie, był rozsądny i wystarczał poszkodowanym na wytoczenie powództwa.	T	Art. 5 ust. 2	2. Podmiot zwolniony z kary ponosi odpowiedzialność solidarną wobec swoich bezpośrednich lub pośrednich nabywców lub dostawców, a wobec pozostałych poszkodowanych tylko wówczas, gdy uzyskanie pełnego odszkodowania od innych sprawców naruszenia nie jest możliwe.	
Art. 11 ust. 5 i 6	Państwa członkowskie zapewniają, aby sprawca naruszenia mógł odzyskać od innego sprawcy naruszenia część zapłaconego odszkodowania, której wysokość zostaje określona w oparciu o ich względną	T	Art. 5 ust. 3	3. Wysokość kwoty, której na podstawie art. 441 § 2 Kodeksu cywilnego może żądać sprawca naruszenia, który naprawił szkodę, od podmiotu zwolnionego z kary sprawca naruszenia, nie może być wyższa niż wysokość	

	odpowiedzialność za szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji. Wysokość części odszkodowania przypadającej na sprawcę, którego organ ochrony konkurencji zwolnił z kary pieniężnej w ramach programu łagodzenia kar, nie przekracza wysokości szkody, którą wyrządził on swoim nabywcom lub dostawcom bezpośrednim lub pośrednim. Państwa członkowskie zapewniają, aby — w zakresie, w jakim naruszenie prawa konkurencji wyrządziło szkodę poszkodowanym niebędącym nabywcami lub dostawcami bezpośrednimi lub pośrednimi sprawców naruszenia — wysokość jakiegokolwiek części odszkodowania przypadającej na podmiot zwolniony z kary pieniężnej w stosunku do innych sprawców była określana w oparciu o jego względną odpowiedzialność za tę szkodę.			szkody wyrządzonej przez podmiot zwolniony z kary jego bezpośrednim lub pośrednim nabywcom lub dostawcom. Ograniczenie, o którym mowa w zdaniu 1, nie ma zastosowania, jeżeli szkoda dotyczy poszkodowanego nie będącego bezpośrednim lub pośrednim nabywcą lub dostawcą któregośkolwiek ze sprawców naruszenia ponoszących odpowiedzialność solidarną. <i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu cywilnego:</i> Art. 441 § 1. (...) § 2. Jeżeli szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ten, kto szkodę naprawił, może żądać od pozostałych zwrotu odpowiedniej części zależnie od okoliczności, a zwłaszcza od winy danej osoby oraz od stopnia, w jakim przyczyniła się do powstania szkody. § 3. Ten, kto naprawił szkodę, za którą jest odpowiedzialny mimo braku winy, ma zwrotne roszczenie do sprawcy, jeżeli szkoda powstała z winy sprawcy.	
Art. 12 ust. 1	Aby zapewnić pełną skuteczność ustanowionego w art. 3 prawa do pełnego odszkodowania, państwa członkowskie zapewniają, by - zgodnie z zasadami ustanowionymi w niniejszym rozdziale - odszkodowania z tytułu szkody mógł dochodzić każdy, kto ją poniósł, bez względu na to, czy jest nabywcą bezpośrednim czy pośrednim od sprawcy, oraz by nie dochodziło do sytuacji, w której odszkodowanie z tytułu szkody przewyższa wyrządzoną powodowi szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji, oraz do sytuacji, w której sprawca naruszenia nie poniesie odpowiedzialności.	T	Art. 3 ust. 1	1. Sprawca naruszenia obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek przez naruszenie prawa konkurencji, chyba że nie ponosi winy.	
Art. 12 ust. 2	Aby unikać nadwyżki odszkodowania, państwa członkowskie ustanawiają przepisy proceduralne odpowiednie w celu zapewnienia, by odszkodowanie z tytułu straty rzeczywistej na żadnym poziomie łańcucha dostaw nie przekraczało szkody w postaci nadmiernego obciążenia poniesionej na tym poziomie.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu cywilnego:</i> Art. 361. § 1. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. § 2. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.	
Art. 12 ust. 3	Niniejszy rozdział pozostaje bez uszczerbku dla prawa poszkodowanego do dochodzenia i uzyskania odszkodowania za korzyści utracone w wyniku pełnego lub częściowego przerzucenia nadmiernych obciążeń.				
Art. 12 ust. 4	Państwa członkowskie zapewniają, by zasady ustanowione w niniejszym rozdziale miały odpowiednio				

	zastosowanie, gdy naruszenie prawa konkurencji jest związane z dostawami na rzecz sprawcy naruszenia.			Art. 363. § 1. Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu. § 2. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.	
Art. 12 ust. 5	Państwa członkowskie zapewniają, aby sądy krajowe były uprawnione do oszacowania, zgodnie z procedurami krajowymi, jaka część nadmiernego obciążenia została przerzucona.	T	Art. 30 ust.1	Art. 30. 1. Przy ustalaniu wysokości szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji sąd może posiłkować się wytycznymi zawartymi w Komunikacie Komisji 2013/C167/07 w sprawie ustalania wysokości szkody w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia art. 101 lub 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii (Dz. Urz. UE C 167 z 13.06.2013, s. 19) oraz wytycznymi Komisji, o których mowa w art. 16 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objętego przepisami prawa krajowego (Dz. Urz. UE L 349 z 5.12.2014, str. 1). <i>Transpozycję przepisu zapewniają nadto już obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 233 § 1. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu	

				wszystkich okoliczności sprawy.	
Art. 13	Państwa członkowskie zapewniają, by pozwany w postępowaniu o odszkodowanie mógł podnieść przeciwko roszczeniu odszkodowawczemu argument przerzucenia przez powoda całości lub części nadmiernych obciążeń wynikających z naruszenia prawa konkurencji. Ciężar dowodu, że nadmierne obciążenie zostało przerzucone, spoczywa na pozwanym, który może zasadnie domagać się ujawnienia dowodów przez powoda lub osoby trzecie.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego i Kodeksu cywilnego:</i> Art. 217 § 1 k.p.c. Strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Art. 6 k.c. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.	
Art. 14 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by, jeżeli w postępowaniu o odszkodowanie istnienie roszczenia odszkodowawczego lub wysokość odszkodowania, które ma zostać przyznane, zależy od tego, czy - lub w jakim stopniu - nadmierne obciążenie zostało przerzucone na powoda - z uwzględnieniem praktyki handlowej, że wzrost cen jest przerzucany na niższe poziomy łańcucha dostaw - ciężar dowodu istnienia i zakresu takiego przerzucenia spoczywa na powodzie, który może zasadnie domagać się ujawnienia dowodów od pozwanego lub osób trzecich.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewnia już obowiązujący przepis Kodeksu cywilnego:</i> Art. 6. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.	
Art. 14 ust. 2	W sytuacji, o której mowa w ust. 1, uznaje się, że nabywca pośredni udowodnił przerzucenie na niego nadmiernego obciążenia, jeżeli ten nabywca pośredni wykazał, że: a) pozwany dopuścił się naruszenia prawa konkurencji; b) skutkiem naruszenia prawa konkurencji było nadmierne obciążenie bezpośredniego nabywcy pozwanego; oraz c) nabywca pośredni nabył produkty lub usługi objęte naruszeniem prawa konkurencji lub nabył produkty lub usługi będące pochodnymi produktów lub usług objętych naruszeniem, lub je zawierające. Niniejszy ustęp nie ma zastosowania, jeżeli pozwany może w wiarygodny sposób wykazać przed sądem, że nadmierne obciążenie nie zostało lub nie zostało w całości przerzucone na nabywcę pośredniego.	T	Art. 4 ust.1 i 2	Art. 4. Jeżeli naruszenie prawa konkurencji skutkowało nadmiernym obciążeniem dla nabywcy bezpośredniego, a nabywca pośredni nabył produkty lub usługi, których dotyczy naruszenie lub produkty lub usługi będące pochodnymi produktów lub usług, których dotyczy naruszenie, lub zawierające takie produkty lub usługi, domniemywa się, że nadmierne obciążenie zostało przerzucone na nabywcę pośredniego. 2. Na domniemanie, o którym mowa w ust. 1, może powołać się wyłącznie nabywca pośredni, który dochodzi naprawienia szkody wynikającej z przerzucenia na niego nadmiernego obciążenia. <i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewnia obowiązujący przepis Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 234. Domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza.	

Art. 15 ust. 1	W celu zapobieżenia sytuacji, w której powództwa o odszkodowanie wytaczane przez powodów działających na różnych poziomach łańcucha dostaw prowadziłyby do powstania odpowiedzialności wielokrotnej lub do braku odpowiedzialności sprawcy naruszenia, państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe rozpoznające powództwo o odszkodowanie, oceniając, czy spełniono warunki dotyczące ciężaru dowodu wynikające z zastosowania art. 13 i 14, mogły za pomocą metod dostępnych na mocy prawa Unii lub prawa krajowego należycie uwzględnić: a) powództwa o odszkodowanie związane z tym samym naruszeniem prawa konkurencji, ale wytaczane przez powodów działających na innych poziomach łańcucha dostaw; b) orzeczenia wydane w związku z powództwami o odszkodowanie, o których mowa w lit. a); c) stosowne informacje publiczne wynikające z przypadków egzekwowania prawa konkurencji na drodze publicznoprawnej.	T	Art. 11 Art. 12 Art. 15	Art. 11. Powództwo w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji można wytoczyć także przed sąd, przed którym toczy się już postępowanie w sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji. Art. 12. 1 W przypadku, gdy przed kilkoma sądami toczą się w pierwszej instancji postępowania w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji, każdy z tych sądów może zwrócić się do pozostałych o przekazanie mu tych spraw w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia, jeżeli przemawiają za tym względy celowości, a w szczególności potrzeba uniknięcia sprzecznych orzeczeń. 2. Sąd, do którego inny sąd zwrócił się o przekazanie, przekazuje sprawę, jeżeli nie sprzeciwiają się temu zasady ekonomii postępowania sądowego toczącego się przed tym sądem. Art. 15. Strony obowiązane są przedstawić na zarządzenie sądu posiadane przez nie informacje o: 1) toczących się z ich udziałem innych postępowaniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez to samo naruszenie prawa konkurencji; 2) orzeczeniach wydanych w innych postępowaniach, o których mowa w pkt 1. <i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewnia obowiązujący przepis Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 219. Sąd może zarządzić połączenie kilku oddzielnych spraw toczących się przed nim w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia, jeżeli są one ze sobą w związku lub mogły być objęte jednym pozwem.	
Art. 15 ust. 2	Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków sądów krajowych wynikających z art. 30 rozporządzenia (UE) nr 1215/2012.	N			
Art. 16	Komisja wydaje wytyczne dla sądów krajowych, w których wskazuje, jak szacować część nadmiernego obciążenia przerzuconą na nabywcę pośredniego.	N			

Art. 17 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, aby korzystanie z prawa do odszkodowania nie stało się praktycznie niewykonalne ani nadmiernie trudne ze względu na ciężar i charakter dowodu wymaganego do ustalenia wysokości szkody. Państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe były uprawnione — zgodnie z procedurami krajowymi — do oszacowania wysokości szkody, jeżeli stwierdzono, że powód poniósł szkodę, ale dokładne ustalenie wysokości tej szkody na podstawie dostępnych dowodów jest praktycznie niewykonalne lub nadmiernie trudne.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.	
Art. 17 ust. 2	Domniemywa się, że naruszenia kartelowe wyrządzają szkodę. Sprawca naruszenia ma prawo obalić to domniemanie.	T	Art. 7	Art. 7. Domniemywa się, że naruszenie prawa konkurencji wyrządza szkodę. <i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewnia już obowiązujący przepis Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 234. Domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza.	
Art. 17 ust. 3	Państwa członkowskie zapewniają, by w postępowaniu o odszkodowanie krajowy organ ochrony konkurencji mógł, na wniosek sądu krajowego, udzielić pomocy temu sądowi krajowemu w ustaleniu wysokości szkody, jeżeli krajowy organ ochrony konkurencji uzna to za stosowne.		Art. 30 ust. 2	2. Na wniosek sądu Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub organ ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej może udzielić sądowi pomocy przy ustalaniu wysokości szkody, jeżeli pozwala na to zebrany przez niego materiał dowodowy i posiadane informacje.	
Art. 18 ust. 1	Państwa członkowskie zapewniają, by bieg terminu przedawnienia dla roszczeń o odszkodowanie był zawieszany na czas trwania jakiegokolwiek procedury polubownego rozstrzygania sporów. Zawieszenie biegu terminu przedawnienia ma zastosowanie wyłącznie do tych stron, które biorą lub brały udział w polubownym rozstrzygnięciu sporu lub są lub były w nim reprezentowane.	T	Art. 36 ustawy z dnia 23 września 2016 r. o	<i>Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy;</i> Art. 123. § 1. Bieg przedawnienia przerywa się: 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsiębiorcą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia; 3) przez wszczęcie mediacji. Art. 36. Wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich przerywa bieg przedawnienia roszczenia będącego przedmiotem sporu. Przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.	

			pozasądowym rozwiązywani u sporów konsumenckic h		
Art. 18 ust. 2	Bez uszczerbku dla przepisów prawa krajowego w sprawach arbitrażu państwa członkowskie zapewniają, by sądy krajowe rozpoznające powództwo o odszkodowanie mogły zawiesić postępowanie na okres do dwóch lat, jeżeli strony tego postępowania biorą udział w polubownym rozstrzygnięciu sporu w sprawie roszczenia objętego tym powództwem.	T	Art. 14	Art. 14. Sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron w związku z podjętą próbą pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu. <i>Dodatkowo transpozycję przepisu zapewnia obowiązujący przepis Kodeksu postępowania cywilnego:</i> Art. 178. Sąd może również zawiesić postępowanie na zgodny wniosek stron.	
Art. 18 ust. 3	Organ ochrony konkurencji może uznać odszkodowanie wypłacone w wyniku ugody, a przed wydaniem przez niego decyzji nakładającej karę pieniężną za czynnik łagodzący.	T		Transpozycję przepisu zapewniają już obowiązujące przepisy u.o.k.i.k.: zgodnie z art. 111 ust. 2 u.o.k.i.k. ustalając wysokość kar pieniężnych, Prezes UOKiK bierze pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie. Przepis art. 111 ust. 3 pkt 1 lit. a) u.o.k.i.k. wskazuje, że okolicznością łagodzącą w przypadku naruszenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję jest dobrowolne usunięcie skutków naruszenia. Działanie takie może polegać na wypłacie poszkodowanemu odszkodowania w wyniku zawartej ugody.	
Art. 19 ust. 1 i 2	Państwa członkowskie zapewniają, by w następstwie ugody roszczenie poszkodowanego zawierającego ugodę zostało pomniejszone o część szkody, którą naruszenie prawa konkurencji wyrządziło poszkodowanemu, a która przypada na współsprawcę naruszenia zawierającego ugodę. Wszelkiej pozostałej części roszczenia poszkodowanego zawierającego ugodę można dochodzić wyłącznie od współsprawców naruszenia niezawierających ugody. Współsprawcy naruszenia niezawierający ugody nie mogą odzyskać tej części odszkodowania od współsprawcy naruszenia zawierającego ugodę.	T	Art. 6 ust. 1	Art. 6. 1. W przypadku zawarcia przez poszkodowanego ugody z jednym ze sprawców naruszenia ponoszących odpowiedzialność solidarną, poszkodowany może żądać od pozostałych sprawców naprawienia szkody pomniejszonej o część odpowiadającą kwocie, do której zwrotu zgodnie z art. 441 § 2 Kodeksu cywilnego byłby zobowiązany sprawca naruszenia, który zawarł ugodę.	
Art. 19 ust. 3	W drodze odstępstwa od ust. 2 państwa członkowskie zapewniają, by, jeżeli współsprawcy naruszenia niezawierający ugody nie mogą wypłacić odszkodowania	T	Art. 6 ust. 2	2. W zakresie, w jakim poszkodowany nie może uzyskać naprawienia szkody od pozostałych sprawców zgodnie z ust. 1, może on żądać takiego naprawienia od sprawcy	

	odpowiadającego pozostałej części roszczenia poszkodowanego zawierającego ugodę, poszkodowany zawierający ugodę mógł się domagać pozostałej części roszczenia od współsprawcy naruszenia zawierającego ugodę. Odstępstwo, o którym mowa w akapicie pierwszym, może zostać wyrażnie wyłączone na mocy ugody.			naruszenia, z którym zawarł ugodę, chyba że uгода stanowi inaczej.	
Art. 19 ust. 4	Ustalając wysokość odszkodowania, którą współsprawca naruszenia może uzyskać od innego współsprawcy zgodnie z ich względną odpowiedzialnością za szkodę wynikającą z naruszenia prawa konkurencji, sądy krajowe należyście uwzględniają wszelkie odszkodowania wypłacone na mocy wcześniejszej ugody z udziałem danego współsprawcy naruszenia.	T		<i>Transpozycję przepisu zapewnia już obowiązujący przepis Kodeksu cywilnego:</i> Art. 441 § 2. Jeżeli szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ten, kto szkodę naprawił, może żądać od pozostałych zwrotu odpowiedniej części zależnie od okoliczności, a zwłaszcza od winy danej osoby oraz od stopnia, w jakim przyczyniła się do powstania szkody.	
Art. 20 ust. 1	Do dnia 27 grudnia 2020 r. Komisja dokonuje przeglądu niniejszej dyrektywy i przedkłada sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.	N			
Art. 20 ust. 2	Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje, między innymi, informacje dotyczące wszystkich następujących kwestii: a) ewentualnego wpływu ograniczeń finansowych wynikających z zapłaty grzywien nałożonych przez organ ochrony konkurencji za naruszenie prawa konkurencji na możliwość uzyskania przez poszkodowanych pełnego odszkodowania z tytułu szkody wynikającej z naruszenia prawa konkurencji; b) zakresu, w jakim osoby wytaczające powództwo o odszkodowanie z tytułu szkody wynikającej z naruszenia prawa konkurencji stwierdzonego w rozstrzygnięciu stwierdzającym naruszenie wydanym przez organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego nie są w stanie dowieść przed sądem krajowym innego państwa członkowskiego, że doszło do naruszenia prawa konkurencji; c) zakresu, w jakim odszkodowanie z tytułu straty rzeczywistej przewyższa szkodę w postaci nadmiernego obciążenia wynikającą z	N			

[illegible]

Art. 10	Art. 10. Sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji należą do właściwości sądów okręgowych.	Należy przesądzić, że bez względu na wartość przedmiotu sporu sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji należeć będą do właściwości sądów okręgowych. Przemawia za tym wysoki stopień skomplikowania tych spraw (zwłaszcza w sytuacji, w której wytoczenie powództwa nie jest poprzedzone decyzją organu ochrony konkurencji o uznaniu określonej praktyki za ograniczającą konkurencję), ich związek z publicznoprawnym trybem egzekwowania prawa konkurencji, a także występujące w nich szczególne rozwiązania w zakresie postępowania dowodowego, stanowiące <i>novum</i> w polskim postępowaniu cywilnym.
Art. 13	Art. 13. 1. Organizacje pozarządowe zrzeszające przedsiębiorców, do których zadań statutowych należy ochrona rynku przed praktykami stanowiącymi naruszenie prawa konkurencji, mogą, za zgodą powoda będącego przedsiębiorcą, wyrażoną na piśmie, wytoczyć powództwo na jego rzecz lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu w sprawie objętej zakresem niniejszej ustawy. 2. Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona konsumentów, mogą, za zgodą powoda będącego konsumentem, wyrażoną na piśmie, wytoczyć powództwo na jego rzecz lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu w sprawie objętej zakresem niniejszej ustawy.	Należy przesądzić w sposób nie budzący wątpliwości, że w sprawach objętych zakresem zastosowania projektowanej ustawy powództwa na rzecz przedsiębiorców poszkodowanych naruszeniem prawa konkurencji będą mogły wytaczać organizacje zrzeszające przedsiębiorców, które w swoich zadaniach statutowych posiadają ochronę rynku przed praktykami stanowiącymi naruszenie prawa konkurencji, a w przypadku poszkodowanych będących konsumentami - organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona konsumentów. Jest to uzasadnione potrzebą wzmocnienia ochrony uczestników rynku przed naruszeniami prawa konkurencji.
Art. 19 ust. 1	Art. 19. 1. Wniosek o wyjawienie środka dowodowego może być rozpoznany na posiedzeniu niejawnym.	Należy przesądzić, czy wniosek o wyjawienie środka dowodowego ma być rozpoznawany na rozprawie czy na posiedzeniu niejawnym (czego dyrektywa nie reguluje, pozostawiając ten aspekt procedury do uregulowania państwom członkowskim). Ze względów ekonomii procesowej uzasadnione jest przyjęcie jako zasady rozpoznawanie wniosku na posiedzeniu niejawnym. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, aby na zasadach ogólnych (art. 148 § 2 k.p.c.) sąd – jeżeli uzna to za właściwe w danej sprawie – zdecydował o skierowaniu wniosku na rozprawę.
Art. 23	Art. 23 Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego przysługuje zażalenie stronom oraz osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji obowiązany do wyjawienia środka dowodowego.	Należy przesądzić kwestię zakarzalności postanowienia w przedmiocie wniosku o wyjawienie środka dowodowego niejawnym (czego dyrektywa nie reguluje, pozostawiając ten aspekt procedury do uregulowania państwom członkowskim). Z uwagi na to, że orzeczenie tego rodzaju wymaga przeprowadzenia dokładnej oceny szczegółowych przesłanek zdefiniowanych w projektowanej ustawie i może mieć daleko idące konsekwencje dla postępowania, zasadne jest poddanie go kontroli instancyjnej. Zażalenie będzie przysługiwać stronom oraz osobie trzeciej obowiązanej przez sąd do wyjawienia.

Art. 24	Art. 24. 1. W razie zmiany okoliczności, które uzasadniały wyjawienie środka dowodowego, strona, osoba trzecia lub organ ochrony konkurencji obowiązany do wyjawienia środka dowodowego może żądać zmiany lub uchylenia prawomocnego postanowienia, jeżeli postanowienie nie zostało jeszcze wykonane. 2. Na postanowienie w przedmiocie wniosku o uchylenie lub zmianę postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego przysługuje zażalenie stronom oraz osobie trzeciej lub organowi ochrony konkurencji obowiązany do wyjawienia środka dowodowego.	Należy przesądzić, czy pozytywne orzeczenie nakazujące wyjawienie środka dowodowego, które nie zostało jeszcze wykonane, może być w pewnych okolicznościach zmienione niejawnym (czego dyrektywa nie reguluje, pozostawiając ten aspekt procedury do uregulowania państwom członkowskim). W projektowanej ustawie stosownego uregulowania wymagają pewne kwestie proceduralne. Zasadne jest, aby strona lub osoba trzecia obowiązana do wyjawienia środka dowodowego, mogła żądać zmiany lub uchylenia prawomocnego postanowienia o wyjawieniu, jeżeli uległy zmianie okoliczności, które uzasadniały wydanie postanowienia o wyjawieniu środka dowodowego. Z oczywistych względów z żądaniem takim będzie można wystąpić tylko wówczas, jeżeli postanowienie nie zostało jeszcze wykonane (środek nie został wyjawiony).
Art. 32	Art. 32. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585, 1579 i 2255) w art. 442¹ § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.“.	Zmiany w u.z.n.k. są konieczne, aby wyłączyć stosowanie przepisów tej ustawy do roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji, które stanowią jednocześnie naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu projektowanej ustawy: do takich roszczeń stosować się będzie tylko projektowana ustawa. Jednocześnie uznano, że nowelizacja u.z.n.k. z tego powodu jest dobrą okazją, aby poprawić wadliwie skonstruowane (i nieaktualne) odesłanie do przepisów Kodeksu cywilnego w regulacji tej ustawy dotyczącej przedawnienia. W szczególności, na tle obecnej regulacji nie jest jasne, na czym ma polegać odpowiednie stosowanie art. 442 Kodeksu cywilnego (powinno być: art. 442¹), w sytuacji, gdy pierwsze zdanie obecnego art. 20 u.z.n.k. wprowadza tylko jeden termin przedawnienia i nie wskazuje początku jego biegu, podczas gdy omawiany przepis Kodeksu cywilnego zawiera dwa terminy przedawnienia, każdy z określonym początkiem biegu.
Art. 37	Art. 37. Do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepis art. 442¹ § 1 ustawy zmienianej w art. 32 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym, że jeżeli według tego przepisu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą trzyletni termin przedawnienia rozpocząłby bieg przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, termin ten rozpoczyna bieg w dniu jej wejścia w życie.	W związku z projektowaną zmianą art. 442¹ § 1 Kodeksu cywilnego, określającego termin i bieg przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów niedozwolonych, konieczne jest wprowadzenie regulacji intertemporalnej dot. stosowania tego przepisu.

Odwrócona TABELA ZBIEŻNOŚCI

TYTUŁ PROJEKTU:			Projekt ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji		
TYTUŁ WDRAŻANEGO AKTU PRAWNEGO/ WDRAŻANYCH AKTÓW PRAWNYCH:			Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego		
PRZEPISY UNII EUROPEJSKIEJ					
Jedn. red.	Treść przepisu UE	Konieczność wdrożenia	Jedn. red. (*)	Treść przepisu/ów projektu (*)	Uzasadnienie uwzględnienia w projekcie przepisów wykraczających poza minimalne wymogi prawa UE (**)
		T / N			
Art. 2 pkt 1 i 3	Art. 2 Definicje Do celów niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje: 1) „naruszenie prawa konkurencji” oznacza naruszenie art. 101 lub 102 TFUE lub krajowego prawa konkurencji; 2) (...) 3) „krajowe prawo konkurencji” oznacza przepisy prawa krajowego, których cel jest zasadniczo identyczny z celem art. 101 i 102 TFUE i które stosuje się do tej samej sprawy i równolegle z unijnym prawem konkurencji na mocy art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1/2003, z wyłączeniem przepisów prawa krajowego, które nakładają kary na osoby fizyczne, chyba że takie kary są sposobem egzekwowania reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw;	T	Art.1 w zw. z art. 2 pkt 1	Art. 1. Ustawa reguluje zasady odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń z tego tytułu w postępowaniu cywilnym. Art. 2. Określenia użyte w ustawie oznaczają: 1) naruszenie prawa konkurencji – naruszenie zakazów określonych w art. 101 lub w art. 102 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwanego dalej „TFUE” lub zakazów określonych w art. 6 lub art. 9 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 184, 1618 i 1634 oraz z 2016 r. poz. 1823);	Wprawdzie dyrektywa 2014/104/UE nie obejmuje swoim zakresem naruszeń prawa konkurencji o czysto krajowym charakterze (poer też motyw 10 dyrektywy), jednak ustanowienie odrębnych reżimów prawnych dla roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej naruszeniem prawa konkurencji w zależności od tego, czy naruszenie to ma charakter czysto krajowy, czy też wiąże się z rynkiem unijnym, nie byłoby aksjologicznie uzasadnione i wywoływałoby trudności dla organów stosujących prawo oraz podmiotów zainteresowanych dochodzeniem roszczeń. Z powyższych względów proponuje się, aby projektowana ustawa znalazła zastosowanie także do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie polskiego prawa konkurencji bez względu na istnienie w sprawie pierwiastka unijnego. Rozwiązanie takie podwyższa poziom ochrony względem przewidzianego w dyrektywie 2014/104/UE, wzmacniając pozycję poszkodowanych praktykami naruszającymi reguły konkurencji.

					Pozostaje ono również w zgodzie z dyrektywą 2014/104/UE, która wprowadza minimalny poziom harmonizacji.
Art. 17 ust. 2	Domniemywa się, że naruszenia kartelowe wyrządzają szkodę. Sprawca naruszenia ma prawo obalić to domniemanie.	T	Art. 7	Art. 7. Domniemywa się, że naruszenie prawa konkurencji wyrządza szkodę.	Zakres projektowanego domniemania jest szerszy niż wymagany przez dyrektywę: obejmuje nie tylko kartel, ale każde naruszenie prawa konkurencji w rozumieniu art. 2 pkt 1 projektu. Dyrektywa nie sprzeciwia się jednak takiemu rozwiązaniu, a za jego przyjęciem przemawia potrzeba stworzenia poszkodowanym analogicznych ułatwień w zakresie wykazywania przesłanek odpowiedzialności sprawcy naruszenia także w przypadku naruszeń innych niż mających postać kartelu.

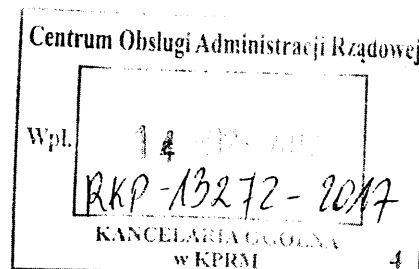


Warszawa, 10 lutego 2017 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.358.2016 / 16/MN

dot.: RM-10-16-17 z 9.02.2017 r.



KPRM



Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowna Pani Minister,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Ministra
Spraw Zagranicznych
Piotr P. P. P.
Przez Stano

